

UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE

FAKULTA SOCIÁLNÍCH VĚD

Institut politologických studií

Hana Komárková

**Vliv EU na vnitropolitickou situaci sousedních
států v rámci Evropské politiky sousedství**

Diplomová práce

Praha 2014

Autor práce: **Hana Komárková**

Vedoucí práce: **PhDr. Michael Romancov, Ph.D.**

Rok obhajoby: **2014**

Bibliografický záznam

KOMÁRKOVÁ, Hana. *Vliv EU na vnitropolitickou situaci sousedních států v rámci Evropské politiky sousedství*. Praha, 2014. 84 s. Diplomová práce (Mgr.) Univerzita Karlova, Fakulta sociálních věd, Institut politologických studií. Vedoucí diplomové práce PhDr. Michael Romancov, Ph.D.

Abstrakt

Hlavním cílem této diplomové práce je analýza Evropské politiky sousedství, která vznikla v roce 2004 v souvislosti s východním rozšířením Evropské unie. Cílem Evropské politiky sousedství je vytvořit se svými sousedy oblast stability, prosperity a blahobytu. Vzájemné vztahy jsou založeny na závazcích v oblasti vlády práva, dobrého vládnutí, respektu k lidským právům, prosazování principů tržního hospodářství či udržitelného rozvoje. Politická spolupráce je doplněna o finanční pomoc EU poskytnutou sousedním státům, které by měly díky této pomoci implementovat potřebné reformy zavádějící sdílené hodnoty. Diplomová práce se proto snaží zjistit, jaký je vliv EU na vnitropolitickou situaci sousedních států v rámci Evropské politiky sousedství. Hypotéza předpokládá, že čím vyšší finanční pomoc poskytuje EU sousedním státům, tím roste její vliv na vnitropolitickou situaci sousedních států.

Abstract

The main aim of this thesis is the analysis of European Neighbourhood Policy, which was established in 2004 in connection with the eastern enlargement of European Union. The main goal of European Neighbourhood Policy is to create an area of stability, prosperity and welfare with its neighbourhood countries. Partnership is based on the commitments to create an area of rule of law, good governance, respect for human rights, promotion of principles of market economy and promotion of sustainable development. Political cooperation is complemented by EU financial aid to neighbourhood countries. Thanks to financial support the neighbourhood countries should implement the necessary reforms, which later help to establish shared values. This thesis seeks

to examine what is the impact of EU to internal political situation of neighbourhood countries. The hypothesis assumes that the higher EU financial aid to neighbourhood countries increases its influence on the internal political situation at neighbourhood countries.

Klíčová slova

Evropská unie, Evropská politika sousedství, Maghreb, Euro-středomořské partnerství, Nástroj evropského sousedství a partnerství, finanční pomoc

Key words

European Union, European neighbourhood policy, Maghreb, Euro-Mediterranean partnership, European Neighbourhood and Partnership Instrument, financial aid

Rozsah práce: 147 344 (počet znaků s mezerami bez abstraktu a příloh)

Prohlášení

1. Prohlašuji, že jsem předkládanou práci zpracovala samostatně a použila jen uvedené prameny a literaturu.
2. Prohlašuji, že práce nebyla využita k získání jiného titulu.
3. Souhlasím s tím, aby práce byla zpřístupněna pro studijní a výzkumné účely.

V Ostravě dne 14. 5. 2014

Hana Komárková

Poděkování

Na tomto místě bych chtěla poděkovat všem, kteří mi pomohli s vypracováním této diplomové práce. Obzvláště pak děkuji za výborné vedení, cenné rady a připomínky panu PhDr. Michaeli Romancovi, Ph.D.

Hana Komárková

Institut politologických studií

Teze diplomové práce

Název: Vliv EU na vnitropolitickou situaci sousedních států v rámci Evropské politiky sousedství

Název v anglickém jazyce: The influence of EU on the internal political situation of neighbourhood countries within European Neighbourhood Policy

Řešitel: Bc. Hana Komárková

Vedoucí/školicel: PhDr. Michael Romancov, Ph.D.

Klíčová slova: Evropská politika sousedství, europeizace, Barcelonský proces
Klíčová slova anglicky: European Neighbourhood Policy, europeanisation, The Barcelona Process

Akademický rok vypsání: 2012/2013

Typ práce: diplomová práce

Jazyk práce: čeština

Ústav: Katedra politologie (23-KP)

Předběžná náplň práce

Cílem Evropské politiky sousedství (EPS) je zvýšení stability, posilování bezpečnosti a prosperity EU a jejich sousedů a to zejména tím, že EU nabízí sousedním zemím stále užší vztahy. EPS je založena především na závazcích vůči společným hodnotám včetně demokracie, právního státu, řádné veřejné správy, dodržování lidských práv, zásadách tržního hospodářství, udržitelného rozvoje, snižování chudoby a dalších. Instrumentem této politiky je tzv. Nástroj evropského sousedství a partnerství.

V současném mezinárodním prostředí existují pozitivní náhledy, ale i kritiky na tuto politiku. Někteří autoři obhajují potřebnost a úspěšnost této politiky, jiní kritizují to, že EU pomocí tohoto instrumentu ovlivňuje vnitropolitickou situaci sousedních států. Můžeme se tedy zeptat na následující otázky: Ovlivňuje EU v rámci své Evropské politiky sousedství vnitropolitickou situaci v sousedních státech? Ovlivňuje snad EU díky svým penězům (soft power) dění v těchto sousedních zemích?

Cílem této diplomové práce proto bude zodpovědět si na tyto otázky, zjistit, do jaké míry EU zasahuje do vnitřních záležitostí dané země, zjistit, jak můžeme její vliv v sousedních státech pozorovat. Autorka se hlavně zaměří na sousední

státy na jihu, tedy ty, které jsou součástí Středomořského partnerství (tzv. Barcelonský proces).

Předběžná náplň práce v anglickém jazyce

The aim of the European Neighbourhood Policy is to increase stability, strengthen security and prosperity of the EU and its neighbours especially that EU will offer to neighbourhood countries closer relations and cooperation.

The aim of this research is to find out whether EU affects the internal political situation in neighbourhood countries and also the extent of its influence.

Zásady pro vypracování

Výzkumná otázka diplomové práce: Ovlivňuje EU vnitropolitickou situaci sousedních států v rámci své Evropské politiky sousedství?

Teoretický rámec: Autorka pro svůj výzkum použije teorii europeizace, která se snaží definovat dopady evropských integračních procesů na domácí úrovni, tedy změny vyvolané integračními procesy v různých sférách vnitřního prostředí státu.

Hypotéza: Čím větší objem financí investuje EU v daném sousedním státě, tím větší má vliv na vnitropolitickou situaci daného státu.

Seznam odborné literatury

BACHMANN, Veit – SIDAWAY, James D.: „Zivilmacht Europa.“: *A Critical Geopolitics of the European Union as a Global Power*. Transactions of the Institute of British Geographers, 34, 2009, č. 1, s. 94-109. (<http://www.jstor.org>)

BAILES, Alyson J. K.: *The EU and a „Better World“: What Role for the European Security and Defence Policy?* International Affairs (Royal Institute of International Affairs 1944-), 84, 2208, č. 1, s. 115-130. (<http://www.jstor.org>)

BENSASSI, Sami – MARQUÉZ-RAMOS, Laura – MARTÍNEZ-ZARZOSO, Inmaculada: *Economic Integration and the Two Margins of Trade: The Impact of the Barcelona Process on North African Countries Exports*. Journal of African Economies, 21, 2012, s. 228-265. (<http://www.oxfordjournals.org>)

CÍSAŘ, Ondřej: *Europeizace a obhajoba zájmů: základy analytického rámce*. http://is.muni.cz/el/1423/jaro2006/POL407/europeizace_cisar.doc (29. 5. 2013)

EMERSON, Michael – NOUTCHEVA, Gergana: *From Barcelona Process to Neighbourhood Policy*. <http://www.iemed.org/anuari/2005/anarticles/anemersonnoutcheva.pdf> (29. 5. 2013)

European Neighbourhood Policy. http://ec.europa.eu/world/enp/index_en.htm

GÄNZLE, Stefan: *EU Governance and the European Neighbourhood Policy: A Framework for Analysis*. *Europe-Asia Studies*, 61, 2009, č. 10, s. 1715-1734. (<http://www.jstor.org>)

HAUKKALA, Hiski: *The European Union as a Regional Normative Hegemon: The Case of European Neighbourhood Policy*. *Europe-Asia Studies*, 60, 2008, č. 9, s. 1601-1622. (<http://www.jstor.org>)

McCANN, Gerard: *Recolonisation by Stealth: Global Market Liberalisation and the EU's Development Policy*. *Journal of Contemporary European Studies*, 11, 2003, č. 2, s. 215-229. (<http://www.jstor.org>)

SMITH, Karen E.: *The Outsiders: The European Neighbourhood Policy*. *International Affairs* (Royal Institute of International Affairs 1944-), 81, 2005, č. 4, s. 757-773. (<http://www.jstor.org>)

ZEMANOVÁ, Štěpánka: *Výzkum europeizace – aktuální problémy a perspektivy*. *Mezinárodní vztahy*, 2007, č. 4, s. 29-51.

OBSAH

Seznam zkratk	3
Seznam tabulek	5
ÚVOD	6
1 Evropská politika sousedství	13
1.1 Vznik a vývoj ENP	14
1.1.1 Zakládající dokumenty ENP	15
1.2 Princip fungování ENP	18
1.2.1 Multilaterální partnerství	22
1.2.2 Financování ENP	23
2 Vztahy EU se zeměmi Maghrebu	26
2.1 Počátky spolupráce EHS/ES se zeměmi Maghrebu	26
2.2 Euro-středomořské partnerství (1995-2004)	31
2.2.1 Multilaterální vztahy – Barcelonský proces	32
2.2.2 Bilaterální vztahy – Euro-středomořské asociační dohody	35
2.3 Euro-středomořské partnerství (2004-2013)	36
2.3.1 Multilaterální vztahy – Unie pro Středomoří	36
2.3.2 Bilaterální vztahy – Evropská politika sousedství	39
2.4 Charakteristika zemí Maghrebu	40
2.4.1 Socioekonomické ukazatele zemí Maghrebu	41
2.4.2 Politické ukazatele zemí Maghrebu	45
2.4.3 Unie arabského Maghrebu	47
2.4.4 Agadirská dohoda	48
2.5 Hodnocení dosažených výsledků v rámci EUROMED	49
3 Maroko	52
3.1 Akční plán	52

3.1.1	Financování.....	55
3.2	Hodnotící zpráva.....	56
3.3	Vyhodnocení dosažených výsledků.....	58
4	Tunisko	60
4.1	Akční plán.....	60
4.1.1	Financování.....	62
4.2	Hodnotící zpráva.....	62
4.3	Vyhodnocení dosažených výsledků.....	64
5	Srovnání Maroka a Tuniska	67
	ZÁVĚR.....	69
	Summary.....	71
	PRAMENY a LITERATURA.....	73
	PRAMENY	73
	LITERATURA	77
	Seznam příloh	82
	Přílohy	83

Seznam zkratk

ECU	Evropská měnová jednotka (<i>European Currency Unit</i>)
EFTA	Evropské sdružení volného obchodu (<i>European Free Trade Association</i>)
EEAS	Evropská služba pro vnější činnost (<i>European External Action Service</i>)
EHS	Evropské hospodářské společenství
EIB	Evropská investiční banka (<i>European Investment Bank</i>)
EMFTA	Euro-středomořská zóna volného obchodu (<i>Euro-Mediterranean Free Trade Area</i>)
ENI	Nástroj evropského sousedství (<i>European Neighbourhood Instrument</i>)
ENP	Evropská politika sousedství (<i>European Neighbourhood Policy</i>)
ENPI	Nástroj evropského sousedství a partnerství (<i>European Neighbourhood and Partnership Instrument</i>)
ES	Evropské společenství
ESS	Evropská bezpečnostní strategie (<i>European Security Strategy</i>)
EU	Evropská unie
EUROMED	Euro-středomořské partnerství (<i>Euro-Mediterranean Partnership</i>)
GATT	Všeobecná dohoda o clech a obchodu (<i>General Agreement on Tariffs and Trade</i>)
NIF	Investiční prostředek sousedství (<i>Neighbourhood Investment Facility</i>)
OSN	Organizace spojených národů
PAÚ	Palestinská autonomní území
SZBP	Společná zahraniční a bezpečnostní politika

UfM	Unie pro Středomoří (<i>Union for the Mediterranean</i>)
UMA	Unie arabského Maghrebu
USA	Spojené státy americké
WTO	Světová obchodní organizace (<i>World Trade Organization</i>)

Seznam tabulek

Tabulka 2.1	Rozdělení středomořských států v pojetí EU
Tabulka 2.2	Socioekonomické ukazatele zemí Maghrebu v roce 2013
Tabulka 2.3	Export a import zemí Maghrebu v roce 2012
Tabulka 2.4	Politické ukazatele zemí Maghrebu v roce 2012
Tabulka 3.1	Finanční pomoc EU poskytnutá Maroku v letech 2007-2013
Tabulka 3.2	Makroekonomické ukazatele Maroka
Tabulka 3.3	Demokratické ukazatele Maroka
Tabulka 4.1	Finanční pomoc EU poskytnutá Tunisku v letech 2007-2013
Tabulka 4.2	Makroekonomické ukazatele Tuniska
Tabulka 4.3	Demokratické ukazatele Tuniska

ÚVOD

Téma a cíle práce

K 1. lednu 2007 (vstupem Bulharska a Rumunska do Evropské unie¹) bylo dovršeno tzv. východní rozšíření EU. Unie se tímto rozšířením rozrostla o 12 nových členských států ze zemí střední a východní Evropy.² S doposud největším rozšířením EU přibýlo Unii přirozeně také více sousedů, ke kterým musela zaujmout určitý postoj a strategii, proto jako reakce na východní rozšíření Unie vzniká v roce 2004 Evropská politika sousedství³ (*European Neighbourhood Policy*).⁴

Zakládající strategické dokumenty ENP uvádí, že cílem této politiky je upevnění vztahů EU se svými sousedy, a to zejména v oblasti posilování stability, bezpečnosti a blahobytu. Vzájemné vztahy jsou založeny především na závazcích v oblasti vlády práva, dobrého vládnutí, respektu k lidským právům, prosazování principů tržního hospodářství či udržitelného rozvoje. Jedná se tedy o partnerství založené na sdílených hodnotách, jakými jsou demokracie, respekt k lidským právům, právní stát, tržní hospodářství či udržitelný rozvoj. Podstatné je, že míra spolupráce ze strany EU je založena na tom, nakolik budou dané partnerské státy tyto hodnoty opravdu sdílet a respektovat a také jak budou postupovat při implementaci vytyčených cílů a priorit. ENP se vztahuje na ty sousední státy, které s EU přímo sousedí, a to buď na moři, nebo na souši, a u kterých se nepředpokládá, že by do EU měly někdy v budoucnu vstoupit.⁵

Partnerství EU se sousedními státy nespočívá jen v politické spolupráci, ale také ve formě finanční a technické pomoci. EU tak předpokládá, že pokud

---

¹ Dále jen EU.

² Východní rozšíření EU probíhalo ve dvou časových etapách. První etapa, která byla zakončena vstupem 10 nových členských států dne 1. května 2004, zahrnovala Českou republiku, Slovensko, Maďarsko, Polsko, Slovinsko, Estonsko, Litvu, Lotyšsko, Maltu a Kypr. Druhá etapa zahrnovala Bulharsko a Rumunsko, které vstoupili do EU dne 1. ledna 2007. Zdroj: FIALA, Petr – PITROVÁ, Markéta: *Evropská unie*. Brno 2010, s. 176-179.

³ Dále jen ENP.

⁴ *Evropská politika sousedství*. Euroskop.cz (online). Dostupné z: <https://www.euroskop.cz/8714/sekce/evropska-politika-sousedstvi/> (30. 1. 2014)

⁵ Tamtéž.

dané partnerské zemi poskytne finanční pomoc potřebnou pro implementaci nezbytných reforem, daný stát se pak bude snažit prosadit právě takové reformy, které budou zavádět ony vyjmenované sdílené hodnoty celého partnerství (demokracie, vláda práva, respekt k lidským právům a další). Stěžejním předmětem této diplomové práce je proto ENP, přičemž hlavním cílem práce je zjistit, nakolik EU opravdu ovlivňuje vnitropolitickou situaci v sousedních státech v rámci své ENP.

Autorka si klade následující výzkumnou otázku: *Ovlivňuje EU vnitropolitickou situaci sousedních států v rámci své ENP?* Jak již bylo řečeno, EU poskytuje sousedním zemím mimo politickou spolupráci také finanční a technickou pomoc, proto se autorka v průběhu této práce pokusí o potvrzení či vyvrácení následující hypotézy: *Čím větší objem financí poskytuje EU danému sousednímu státu, tím větší má vliv na vnitropolitickou situaci daného státu.* Závisle proměnnou je v této hypotéze vliv EU na vnitropolitickou situaci daného sousedního státu v rámci ENP, kterou bude autorka zkoumat pomocí nezávisle proměnné, tedy objemu financí, které EU danému sousednímu státu poskytla.

V jednom ze zakládajících dokumentů ENP⁶ je popsáno, že vznik ENP je podmíněn mimo jiné existující vzájemnou interdependencí. Dokument v úvodu popisuje vztahy EU se sousedními zeměmi, vysvětluje, proč ENP vzniká, přičemž tvrdí: „*Interdependence – politická i ekonomická – se sousedními zeměmi EU je již realitou.*“⁷ Autorka si proto pokládá další, dílčí výzkumnou otázku: *Opravdu existuje politická i ekonomická interdependence mezi EU a jejími sousedními zeměmi tak, jak ji známe v pojetí teorie mezinárodních vztahů?*

---

⁶ Konkrétně v dokumentu „Širší Evropa – sousedství: nový rámec vztahů s našimi východními a jižními sousedy“ (*Wider Europe – Neighbourhood: A New Framework for Relations with our Eastern and Southern Neighbours*). Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2003:0104:FIN:EN:PDF> (3. 2. 2014)

⁷ Překlad autorky. Zdroj: Commission of the European Communities: Communication from the Commission to the Council and the European Parliament „*Wider Europe – Neighbourhood: A New Framework for Relations with our Eastern and Southern Neighbours*“. Brussels, COM (2003) 104 final, 11. 3. 2003 (online). Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2003:0104:FIN:EN:PDF> (3. 2. 2014)

Autorka se v této diplomové práci geograficky omezuje na oblast Maghrebu, která v pojetí EU zahrnuje Maroko, Alžírsko, Tunisko a Libyi. Autorka si vybrala tuto oblast svého zájmu, protože vztahy mezi Evropským společenstvím⁸, později EU, a zeměmi Maghrebu byly od počátku budování evropské integrace nezpochybnitelné. Evropské mocnosti vždy zahrnovaly země Maghrebu v rámci své zahraniční politiky do svého zájmu, zejména díky jejich geografické blízkosti, kulturním a historickým vazbám.⁹ Co se týče časového vymezení, autorka zahrnuje finanční pomoc poskytnutou EU do 31. prosince 2013, protože výši finanční pomoci stanovuje tzv. Strategický dokument na sedmileté období 2007-2013 (*Country Strategy Paper*).¹⁰

Metody výzkumu a struktura práce

Nyní nastává úkol, jak autorka formulovanou hypotézu vyvrátí či potvrdí. Původním záměrem autorky bylo najít korelační vztah pomocí výpočtu Pearsonova korelačního koeficientu¹¹. Zde ale autorka narazila na kritický bod, protože nelze měřit vliv EU na vnitropolitickou situaci sousedních států jen pomocí jedné nezávisle proměnné (tj. výše finanční pomoci EU), do vztahu vstupují i další intervenující proměnné. Proto autorčiným cílem není najít korelační vztah, ale poukázat na to, zda existuje či neexistuje souvislost mezi formulovanými dvěma proměnnými.

Práce využívá při zkoumání této problematiky empiricko-analytický přístup, který se jeví pro potvrzení či vyvrácení formulované hypotézy jako nejvhodnější. Stanovená hypotéza je pomocí analytické a deskriptivní metody ověřována v časově, geograficky i obsahově vymezeném rámci. Analytická metoda slouží pro rozbor jednotlivých aspektů ENP ve vztahu k zemím Maghrebu. Deskriptivní metoda je nejvhodnější pro popis historického vývoje

---

⁸ Dále jen ES.

⁹ CIHELKOVÁ, Eva: *Vnější ekonomické vztahy Evropské unie*. Praha 2003, s. 343.

¹⁰ *How is the ENP financed?* EEAS, Europa.eu (online). Dostupné z:

http://eeas.europa.eu/enp/how-is-it-financed/index_en.htm (7. 2. 2014)

¹¹ Pearsonův korelační koeficient je statistická metoda, která nám ukazuje, jak těsný je vztah dvou proměnných. Nabývá hodnot pouze v intervalu [-1, 1], takže hodnoty jsou snadno interpretovatelné. Čím více se hodnota korelačního koeficientu blíží k 1 (respektive -1), tím těsnější je vztah mezi dvěma proměnnými.

Zdroj: BUDÍKOVÁ, Marie – KRÁLOVÁ, Maria – MAROŠ, Bohumil: *Průvodce základními statistickými metodami*. Praha 2010, s. 116

vztahů mezi ES/EU a zeměmi Maghrebu. Autorka v práci rovněž využila metodu případové studie, která se v detailu zaměřuje na konkrétní působení ENP na Maroko a poté Tunisko.¹² V rámci případové studie je taktéž uplatněna metoda analytická a deskriptivní.

Cíl práce, výzkumná otázka a formulovaná hypotéza vycházejí z teorie europeizace¹³. Dle pojetí jednotlivých autorů se definice europeizace liší, přesto se ve vědní disciplíně mezinárodních vztahů a v politologii ustálilo toto jádro systematizace pojmu europeizace: „*Dopady evropských integračních procesů na domácí úrovni, tedy změny vyvolané integračními procesy v různých sférách vnitřního prostředí státu.*“¹⁴ Jedná se zejména o tři okruhy otázek: „1) *ve kterých oblastech EU státy ovlivňuje, tedy dimenze vnitřních změn;* 2) *jak EU státy ovlivňuje – mechanismy vnitřních změn;* 3) *jaké jsou efekty vlivu EU na státy – výsledná podoba vnitřních změn.*“¹⁵ ENP stojí na sdílených hodnotách EU a partnerských sousedních států. Většina sousedních

---

¹² Případová studie je aplikována pouze na případ Maroka a Tuniska. Autorka neaplikovala tuto metodu na Libyi a Alžírsko, přestože jsou součástí zemí Maghrebu. Libye patří z hlediska jejího vnitropolitického prostředí k problematickým zemím, řadu let byly na Libyi uvaleny sankce OSN, které byly zrušeny až 12. září 2003. V současné době nemá EU s Libyí smluvní vztah, Libye se neúčastní ENP. V rámci Barcelonského procesu (viz kapitola 2.2.1) a Unie pro Středomoří (viz kapitola 2.3.1) disponuje Libye pouze statutem pozorovatele. Proto Libye není zahrnuta ani v druhé kapitole popisující vztahy EU se zeměmi Maghrebu. Alžírsko se účastní ENP, ale stále ještě nepřijalo Akční plán, který je základním operačním nástrojem ENP (viz kapitola 1.1.1). Dohoda o přidružení mezi EU a Alžírskem (*Association Agreement*) vstoupila v platnost v září roku 2005, od roku 2012 EU vyjednává s Alžírskem o podobě Akčního plánu. Zdroj: *Libya. Development and Cooperation – EuropeAid, European Commission* (online). Dostupné z: http://ec.europa.eu/europeaid/where/neighbourhood/country-cooperation/libya/libya_en.htm (27. 4. 2014), *Algeria. Development and Cooperation – EuropeAid, European Commission* (online). Dostupné z: http://ec.europa.eu/europeaid/where/neighbourhood/country-cooperation/algeria/algeria_en.htm (27. 4. 2014)

¹³ V českém prostředí není ve výstupech výzkumu europeizace jednotný překlad anglického termínu *Europeanization*. Český překlad se vyskytuje hned v několika podobách: euizace/EUizace (*Šlosarčík, 2006*), europeanizace (*Hloušek, 2004; Smekal, 2005; Palovský, 2004*), europeizace (*Mezinárodní vztahy, ročník 39/2004/, číslo 1, ročník 40/2005/, číslo 2, ročník 41/2006/, číslo 4, ročník 42/2007/, číslo 3*), evropeizace (*Mezinárodní politika, ročník XXIX/2005/, číslo 10 a 11*). Ústav pro jazyk český Akademie věd České republiky ve slovníku neologismů uvádí jedinou podobu, a to europeizace, proto tento český termín využívá i autorka v této práci.

Zdroj: ZEMANOVÁ, Štěpánka: *Výzkum europeizace – aktuální problémy a perspektivy*. Mezinárodní vztahy, 2007, č. 4, s. 31.

¹⁴ Tamtéž, s. 32.

¹⁵ Tamtéž, s. 32.

států EU není dle organizace *Freedom House* demokratických,¹⁶ proto EU předpokládá, že poskytnutím finanční pomoci sousedním státům, tyto státy provedou takové vnitřní změny, které povedou k implementaci sdílených hodnot v rámci ENP. Na základě teoretického rámce europeizace můžeme tedy tvrdit, že hypotéza předpokládající skutečnost, že čím větší objem financí poskytuje EU danému sousednímu státu, tím větší má vliv na vnitropolitickou situaci daného státu, tedy jinými slovy tím pravděpodobněji stát provede nutné vnitřní změny, je relevantní a založená na racionálním základě.

Jak již bylo popsáno výše, v jednom ze zakládajících dokumentů ENP je vysvětleno, že vznik ENP je podmíněn mimo jiné existující vzájemnou interdependencí. Autorka se proto rozhodla, zahrnout do své práce ještě jedno teoretické východisko, a to teorii mezinárodních vztahů – teorii interdependence. Pro výklad teoretického konceptu interdependence autorka využila dílo autorů Roberta Keohana a Josepha Nyeho s názvem *Power and Interdependence*. Autoři definují interdependenci jako: „*situace vyznačující se projevy vzájemné závislosti mezi státy nebo aktéry v různých státech*“.¹⁷ Důležité je ale rozlišení mezi pouhou propojeností (*interconnectedness*) a vzájemnou závislostí (*interdependence*). K tomu, aby bylo možné danou situaci označit jako interdependenci, musí vzájemná interakce oběma státům přinášet výhody, kterých by v jiném případě nemohly dosáhnout, případně ztráty, pokud by došlo k přerušení interakce.

Práce je tematicky rozdělena do pěti hlavních kapitol, které jsou ještě dále děleny na dílčí kapitoly. První, úvodní kapitola je věnována samotné Evropské politice sousedství, jejímu vzniku, vývoji, principům či financování. V druhé kapitole se autorka zaměřuje na vztahy EU se zeměmi Maghrebu. Kapitola nejprve nabízí vývoj vztahů se zeměmi Maghrebu od počátku

---

¹⁶ Viz status jednotlivých zemí dle organizace *Freedom House*, která označuje státy jako svobodné (*free*), částečně svobodné (*partly free*), nesvobodné (*not free*).

Zdroj: *Middle East and North Africa*. Freedom House (online). Dostupné z:

http://www.freedomhouse.org/regions/middle-east-and-north-africa#.U1yW-IV_uNY

(26. 4. 2014)

¹⁷ KARLAS, Jan: *Liberalismus a velké teorie mezinárodních vztahů*. Mezinárodní vztahy, 2004, 39, č. 2, s. 10; KEOHANE, Robert – NYE, Joseph: *Power and Interdependence: World Politics in Transition*. Boston 1977, s. 8.

Evropského hospodářského společenství¹⁸ až po současnost, poté je čtenáři předložena charakteristika zemí Maghrebu včetně socioekonomických a politických indikátorů, na základě kterých pak autorka v závěru celé kapitoly analyzuje efektivitu ENP. Třetí kapitola je věnována případové studii Maroka, čtvrtá kapitola případové studii Tuniska, pátá kapitola pak pomocí metody synchronního srovnání poskytuje analýzu pro potvrzení či vyvrácení stanovené hypotézy.

Stav zpracování a zhodnocení zdrojů

Ještě dříve než autorka bude schopna nalézt odpovědi na vytyčené cíle práce a výzkumné otázky, je potřeba se nejprve zeptat, zda má takový výzkum v současném studiu EU a celkově v mezinárodních vztazích vůbec smysl. Autorka si troufá tvrdit, že tento výzkum má smysl, považuje tento předmět výzkumu za inovativní, zvláště pak v českém prostředí. V českém odborném prostředí se totiž tématu ENP věnuje jen velmi málo autorů. Mezi výjimky bezesporu patří paní profesorka Eva Cihelková z Vysoké školy ekonomické v Praze.

Autorka se snažila během psaní celé práce stavět svůj výklad především na pramenech. Tento přístup bylo možné bez větších komplikací uplatňovat v rámci celého výkladu jevů, tedy již od samotného vzniku ENP až do současnosti. Většina originálních dokumentů je dostupná na oficiálních webových portálech EU v angličtině či francouzštině. Co se týče sekundární literatury, jak již bylo řečeno dříve, pro autorku byly velmi přínosné knihy a studie paní profesorky Evy Cihelkové. Zvláště pak studie *Evropská politika sousedství: nástroj budování prostoru bezpečnosti, stability a prosperity?*, která byla publikována v roce 2011 v časopise *Současná Evropa*, a která poskytuje podrobnou analýzu ENP a jejích principů. Dále kniha stejné autorky *Vnější ekonomické vztahy Evropské unie*, kterou autorka využila především při psaní druhé kapitoly věnující se vztahům mezi EU a zeměmi Maghrebu. Vzhledem k omezenému počtu sekundárních zdrojů věnující se tématu ENP

---

¹⁸ Dále jen EHS.

v českém jazyce využila autorka především zahraniční databáze zdrojů. Užitečnou pro tuto práci byla databáze Jstor, dále EBSCO a databáze Proquest.

1 Evropská politika sousedství

Jedním z hlavních milníků ve vývoji evropské integrace bylo bezpochyby její rozšíření o postkomunistické země střední a východní Evropy. Toto tzv. východní rozšíření EU probíhalo ve dvou časových etapách podle toho, jak bylo rozhodnuto ve dnech 14.-15. prosince 2001 na summitu Evropské rady v belgickém Laekenu. První tzv. laekenská skupina kandidátských států, která zahrnovala Českou republiku, Slovensko, Maďarsko, Polsko, Slovinsko, Estonsko, Litvu, Lotyšsko, Maltu a Kypr, podepsala přístupovou smlouvu v Athénách dne 16. dubna 2003 se stanoveným datem vstupu 1. května 2004. Druhá skupina států zahrnující Bulharsko a Rumunsko podepsala Smlouvy o přistoupení až 25. dubna 2005 a oficiálně vstoupila do EU dne 1. ledna 2007.¹⁹

EU se tak východním rozšířením rozrostla o dvanáct nových členských států. Z hlediska celkové rozlohy a počtu obyvatel to pro Unii znamenalo přelom, oba uvedené ukazatele se východním rozšířením zvětšily o více jak třetinu své původní hodnoty. V roce 2007 (po rozšíření o Bulharsko a Rumunsko) představovala celková rozloha EU plochu větší než 4 miliony km², původní rozloha EU (před východním rozšířením) činila 3 miliony km². Co se týče druhého ukazatele, obyvatelstva EU, to se východním rozšířením rozrostlo o dalších 103 milionů osob, EU tak k 1. lednu 2007 zahrnovala celkem 488 milionů osob, tedy téměř půl miliardy osob.²⁰ S větší rozlohou a počtem obyvatel přibylo Unii také více sousedů. Z hlediska vnějších vztahů a zahraniční politiky musela Unie reagovat na okolní sousední státy a zaujmout vůči nim jasný postoj, to je také jedním z důvodů, proč vzniká Evropská politika sousedství (*European Neighbourhood Policy*), tedy zejména jako reakce na východní rozšíření EU.

---

¹⁹ FIALA, P. – PITROVÁ, M.: c. d., s. 176-179.

²⁰ Data: viz Příloha A

1.1 Vznik a vývoj ENP

Vznik ENP se datuje od března 2003, kdy Evropská komise vydala prohlášení „Širší Evropa – sousedství: nový rámec vztahů s našimi východními a jižními sousedy“ (*Wider Europe – Neighbourhood: A New Framework for Relations with our Eastern and Southern Neighbours*).²¹ Potřeba vytvoření ENP se ale objevuje již dříve, a to zejména v souvislosti s nástupem Komise Romana Prodiho v roce 1999.²² Komise již krátce po svém nástupu do úřadu, v únoru 2000, vydala dokument se stanovenými strategickými cíli pro období 2000 až 2005 s názvem „Utváření nové Evropy“ (*The Commission's Strategic Objectives for 2000-2005 – „Shaping the New Europe“*), ve kterém si stanovila jako jeden ze svých strategických cílů budování vztahů se svými jižními a východními sousedy tak, aby EU představovala prostor bezpečnosti, stability, prosperity, demokracie a svobody.²³

S výše zmíněným vytyčeným cílem Komise, potažmo celé EU, vystávala také otázka: Jak velká ještě EU může být? Kam až sahají její hranice? Nebo měla by se EU ještě dále rozšiřovat směrem na jih či na východ?²⁴ Těmito otázkami se také zabýval tehdejší předseda Evropské komise R. Prodi ve svém projevu na 6. světové konferenci (*Sixth European Community Studies Association World Conference*) v Bruselu v prosinci 2002. Je důležité

---

²¹ *Evropská politika sousedství*. Euroskop.cz (online). Dostupné z:

<https://www.euroskop.cz/8714/sekce/evropska-politika-sousedstvi/> (30. 1. 2014)

²² Hlavní činností Komise Romana Prodiho (předseda italské vlády v letech 1996 až 1998, poté ještě v letech 2006 až 2008) bylo řešení otázek souvisejících s rozšířením EU o země střední a východní Evropy zejména v souvislosti s vytyčeným cílem Unie – reorganizace institucionální struktury Unie směrem k její větší kapacitě a flexibilitě (výsledkem této snahy se stala později přijata Smlouva z Nice).

Zdroj: FIALA, Petr – PITROVÁ, Markéta: *Evropská unie*. Brno 2010, s. 272-275.

²³ *The Commission's Strategic Objectives for 2000-2005 – „Shaping the New Europe“*. The European Commission 1999-2004 (online). Dostupné z:

http://ec.europa.eu/archives/commission_1999_2004/ec_1999_2004_en.htm

(6. 2. 2014)

²⁴ S těmito otázkami pracuje ve své studii autorka Karen E. Smith. Autorka uvádí, že již od konce studené války čelí EU zásadnímu dilema, a to kam až sahá její rozloha, kde se nacházejí její konečné hranice. Již v Římských smlouvách je jasně stanoveno, že k EU se může připojit každý evropský stát, avšak autorka upozorňuje na podstatný fakt, a to že v dnešní době, kdy hranice Evropy nejsou zcela zřetelné, je toto nastavení limitů velmi problematické.

Zdroj: SMITH, Karen E.: *The Outsiders: the European neighbourhood policy*. International Affairs (Royal Institute of International Affairs 1944-), 81, 2005, č. 4, s. 757 (online).

Dostupné z: <http://www.jstor.org>

připomenout, že R. Prodi pronesl tento projev týden před summitem Evropské rady v Kodani, na kterém se jednalo zejména o budoucím východním rozšíření EU. R. Prodi požadoval ustanovit jako jednu z priorit a strategických cílů EU právě vytvoření ENP, ve svém projevu vysvětloval, že mezi povinnosti Komise jednoznačně patří i snaha o zlepšení vztahů se sousedními zeměmi EU. Kladl si otázku, jak správně a jasně definovat politiku sousedství takovým způsobem, aby EU byla schopna čelit novým výzvám spojeným právě s připravovaným východním rozšířením EU. R. Prodi se také zamýšlel nad tím, co může EU svým sousedům nabídnout, akcentoval potřebu vytvoření jasných kritérií spolupráce, přičemž důležitou roli hraje také motivace sousedních států ke spolupráci. Cílem by podle R. Prodiho měla být jednak ekonomická spolupráce zahrnující jednotný trh, volný obchod, otevřený investiční prostor a sbližování právních předpisů, ale na druhé straně také spolupráce v oblasti neekonomické, R. Prodi zdůrazňoval šíření takových principů, hodnot a norem na okolní sousední státy, které definují samotnou podstatu EU. R. Prodi zde jako jeden z prvních hovoří o tzv. kruhu přátel okolo EU (*the ring of friends*), který by podle něj měl zahrnout sousední státy od Maroka až po Rusko.²⁵

1.1.1 Zakládající dokumenty ENP

Jak již bylo řečeno v úvodu této kapitoly, za oficiální počátek zrodu ENP je považováno prohlášení Komise z března 2003 s názvem „Širší Evropa – sousedství: nový rámec vztahů s našimi východními a jižními sousedy“.²⁶ Úvod tohoto dokumentu je věnován popisu současné situace, nalezneme zde zřetelně vyjádřenou potřebu vytvoření jasného rámce ENP. Je zde také vysvětleno, že interdependence, jak v politickém, tak i v ekonomickém smyslu, se sousedními státy Unie je již realitou. Komise skrze toto prohlášení vysvětluje, že geografická blízkost sousedních států je zcela jistě nezpochybnitelná a že právě tyto sousední státy jsou zásadními partnery

---

²⁵ Romano Prodi: *A Wider Europe – A Proximity Policy as the key to stability*. Press releases database, Europa.eu (online). Dostupné z: http://europa.eu/rapid/press-release_SPEECH-02-619_en.htm (1. 2. 2014)

²⁶ *Evropská politika sousedství*. Euroskop.cz (online). Dostupné z: <https://www.euroskop.cz/8714/sekce/evropska-politika-sousedstvi/> (30. 1. 2014)

Unie k tomu, aby se pozvedla vzájemná výroba, ekonomický růst, zahraniční obchod, aby byla vytvořena oblast politické stability a vlády práva, ve které bude existovat vzájemná výměna lidského kapitálu, nápadů, znalostí a kultury. EU tak prostřednictvím tohoto dokumentu nabízí těm sousedním státům, u kterých se nepředpokládá budoucí členství v EU, výhody plynoucí z vnitřního trhu a s tím spojenou bližší integraci a liberalizaci v podobě čtyř svobod (osob, zboží, služeb a kapitálu)²⁷

V prohlášení Komise „Širší Evropa – sousedství: nový rámec vztahů s našimi východními a jižními sousedy“ byly rovněž stanoveny dva dlouhodobé a základní cíle ENP:

1. Pracovat s partnery na snížení chudoby a vytvoření oblasti sdílené prosperity a hodnot založených na hlubší ekonomické integraci, intenzivnějších politických a kulturních vztazích, lepší přeshraniční spolupráci a sdílené odpovědnosti za předcházení konfliktů mezi EU a jejími sousedy.
2. Zřetelně zakotvit nabídku EU s konkrétními výhodami a preferovanými vztahy uvnitř rozlišeného rámce, který bude odpovídat pokroku v politických a ekonomických reformách učiněnému partnerskými zeměmi.²⁸

Z prvního z vytyčených cílů je zřejmé, že ENP nabízí sousedním zemím privilegované vztahy, vybudované na vzájemném respektu k hodnotám, na kterých je EU založena (demokracie a lidská práva, právní stát, princip dobrého vládnutí, respektování principů tržní ekonomiky a udržitelného rozvoje). Druhý cíl zase vypovídá o tom, že úroveň vztahů EU s daným sousedním státem je úměrná stupni jeho sdílení výše uvedených základních hodnot.²⁹

---

²⁷ Commission of the European Communities: Communication from the Commission to the Council and the European Parliament „*Wider Europe – Neighbourhood: A New Framework for Relations with our Eastern and Southern Neighbours*“. Brussels, COM (2003) 104 final, 11. 3. 2003 (online). Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2003:0104:FIN:EN:PDF> (3. 2. 2014)

²⁸ Tamtéž.

²⁹ CIHELKOVÁ, Eva: *Evropská politika sousedství: nástroj budování prostoru bezpečnosti, stability a prosperity?*. Současná Evropa, 2011, č. 2, s. 69 (online). Dostupné z: <http://ces.vse.cz/wp-content/cihelkova1.pdf> (6. 2. 2014)

Dalším významným dokumentem ve vývoji ENP je Evropská bezpečnostní strategie (*European Security Strategy*)³⁰ přijata Evropskou radou dne 12. prosince 2003 s názvem „Bezpečná Evropa v lepším světě“ (*A Secure Europe in A Better World, European Security Strategy*). ESS je v prostředí EU chápána jako mezník v celém vývoji zahraniční a bezpečnostní politiky EU, protože se Unie vůbec poprvé dohodla na společném posouzení hrozeb a zároveň stanovila jasné cíle pro prosazování svých bezpečnostních zájmů.³¹ Před touto strategií panoval v rámci EU v oblasti společné zahraniční a bezpečnostní politiky³² rozkol, zejména pak v otázce americké invaze do Iráku.³³

Úvod tohoto strategického dokumentu je věnován globálním výzvám a hrozbám, jejichž výčet zahrnuje celkem pět klíčových hrozeb – terorismus, šíření zbraní hromadného ničení (proliferace), regionální konflikty, selhání státu, organizovaná trestná činnost. Pro vývoj ENP je ale podstatnější druhá část dokumentu s názvem Strategické cíle, jejíž část je zaměřena právě na otázku budování bezpečnosti v sousedství EU. ESS akcentuje budování bezpečnosti v sousedních zemích EU (Rusko, Balkán, Středomoří, Jižní Kavkaz) z toho důvodu, aby se předcházelo případným konfliktům. Unie v souvislosti s přijetím ESS prosadila mezi své priority skutečnost, aby na východ od EU a na březích Středozemního moře vznikl pás odpovědně spravovaných zemí, se kterými bude Unie moci udržovat těsné vztahy a vzájemnou spolupráci.³⁴

Hlavní cíle a zásady ENP, její zeměpisný dosah a návrh finančního nástroje, to vše je stanoveno ve strategickém dokumentu Komise

---

³⁰ Dále jen ESS.

³¹ Takto se o ESS později vyjádřil tehdejší generální tajemník Rady EU a vysoký představitel pro společnou zahraniční a bezpečnostní politiku Javier Solana.

Zdroj: *Evropská bezpečnostní strategie: Bezpečná Evropa v lepším světě*. Consilium.Europa.eu (online). Dostupné z:

https://www.consilium.europa.eu/uedocs/cms_data/librairie/PDF/QC7809568CSC.pdf
(3. 2. 2014)

³² Dále jen SZBP.

³³ *European Security Strategy*. EEAS, Europa.eu (online). Dostupné z:

http://eeas.europa.eu/csdp/about-csdp/european-security-strategy/index_en.htm (3. 2. 2014)

³⁴ *Bezpečná Evropa v lepším světě. Evropská bezpečnostní strategie*. Consilium.Europa.eu (online). Dostupné z: <http://consilium.europa.eu/uedocs/cmsUpload/031208ESSIICS.pdf>

(3. 2. 2014)

z 12. května 2004 s názvem „Evropská politika sousedství“ (*European Neighbourhood Policy, Strategy Paper*).³⁵ Tento strategický dokument Komise rovněž zavádí oficiální název Evropská politika sousedství a také konkrétní termíny, v rámci kterých chce EU posilovat spolupráci se sousedními zeměmi. Součástí těchto termínů je i zpracování zpráv o implementaci ENP a návrhy, jak by mohla být tato politika v budoucnu ještě více prohlubována.³⁶ Hlavním cílem ENP stanoveným ve strategickém dokumentu Komise je posilování bezpečnosti, stability a prosperity všech zúčastněných zemí tak, aby bylo zabráněno vzniku nových dělících linií mezi rozšířenou EU a jejími bezprostředními sousedy.³⁷

Stabilita, prosperita a především bezpečnost v sousedních zemích EU se staly klíčovými také pro stabilitu, prosperitu a bezpečnost pro samotnou EU. Tato skutečnost je také podtržena v textu Lisabonské smlouvy, která v článku 8 Smlouvy o EU zdůraznila, že „*Unie rozvíjí se zeměmi ve svém sousedství výsadní vztahy s cílem vytvořit prostor prosperity a dobrých sousedských vztahů, založený na hodnotách Unie a vyznačující se úzkými a mírovými vztahy spočívajícími na spolupráci.*“³⁸

1.2 Princip fungování ENP

ENP se týká celkem 16 zemí, které s EU bezprostředně sousedí, a to buď na souši, nebo na moři – Alžírsko, Arménie, Ázerbájdžán, Bělorusko, Egypt, Gruzie, Izrael, Jordánsko, Libanon, Libye, Moldavsko, Maroko,

---

³⁵ *Evropská politika sousedství*. Euroskop.cz (online). Dostupné z: <https://www.euroskop.cz/8714/sekce/evropska-politika-sousedstvi/> (30. 1. 2014)

³⁶ CIHELKOVÁ, Eva: *Evropská politika sousedství: nástroj budování prostoru bezpečnosti, stability a prosperity?*. *Současná Evropa*, 2011, č. 2, s. 49 (online). Dostupné z: <http://ces.vse.cz/wp-content/cihelkova1.pdf> (6. 2. 2014)

³⁷ Commission of the European Communities: *Communication from the Commission „European Neighbourhood Policy“*. Strategy Paper. Brussels, COM (2004) 373 final, 12. 5. 2004 (online). Dostupné z: http://ec.europa.eu/world/enp/pdf/strategy/strategy_paper_en.pdf (5. 2. 2014)

³⁸ CIHELKOVÁ, Eva: *Evropská politika sousedství: nástroj budování prostoru bezpečnosti, stability a prosperity?*. *Současná Evropa*, 2011, č. 2, s. 48 (online). Dostupné z: <http://ces.vse.cz/wp-content/cihelkova1.pdf> (6. 2. 2014)

Rada Evropské unie: *Konsolidované znění Smlouvy o Evropské unii a Smlouvy o fungování Evropské unie*. Brusel, 6655/08, 15. 4. 2008 (online). Dostupné z: <http://www.consilium.europa.eu/uedocs/cmsUpload/st06655.cs08.pdf> (5. 2. 2014)

Palestinská autonomní území³⁹, Sýrie, Tunisko a Ukrajina.⁴⁰ ENP se týká především těch států, které mají s EU smluvní vztah. Smluvní vztah v podobě Dohody o partnerství a spolupráci (*Partnership and Cooperation Agreement*) mají země bývalého SSSR a dále Asociační dohody neboli Dohody o přidružení (*Association Agreement*) uzavírané v rámci Euro-středomořského partnerství (*Euro-Mediterranean partnership*) neboli tzv. Barcelonského procesu.⁴¹ ENP se netýká členů ESVO⁴², kandidátských států či potenciálních kandidátských států a Ruska.⁴³

Hlavním operačním nástrojem ENP jsou bilaterální Akční plány (*Actions Plans* nebo *Association Agendas* pro země Východního partnerství)⁴⁴, na kterých Komise spolupracuje s danou sousední zemí z toho důvodu, aby plán odrážel potřeby, možnosti a zájmy příslušného státu i samotné EU. Východiskem EU pro jednání se sousedními zeměmi a následnou implementaci Akčních plánů v rámci ENP jsou zprávy Evropské komise dle jednotlivých států, které hodnotí politickou a ekonomickou situaci v příslušné zemi včetně institucionálních a sektorových aspektů, zároveň slouží

---

³⁹ Dále jen PAÚ.

⁴⁰ *Evropská politika sousedství*. Evropská komise (online). Dostupné z: http://ec.europa.eu/economy_finance/international/neighbourhood_policy/index_cs.htm (5. 2. 2014)

⁴¹ Více o Euro-středomořském partnerství v kapitole 2.2, o Barcelonském procesu pak v dílčí kapitole 2.2.1 a o Euro-středomořských asociačních dohodách v kapitole 2.2.2.

⁴² Evropské sdružení volného obchodu (ESVO) vzniklo v roce 1960 za účelem zlepšení spolupráce v ekonomických otázkách s cílem zvýšení prosperity. Původně mělo ESVO představovat méně institucionalizovanou alternativu vůči tehdejší Evropským společenstvím, postupně ale obě organizace rozvíjely vzájemnou spolupráci. Původními členy ESVO byla Velká Británie, Švédsko, Norsko, Dánsko, Rakousko, Švýcarsko a Portugalsko. V současné době má ESVO čtyři členy – Island, Lichtenštejnsko, Norsko a Švýcarsko, kteří spolu s EU tvoří Evropskou hospodářskou oblast (EEA); výjimkou je Švýcarsko, které Smlouvu o EEA odmítlo v referendu.

Zdroj: *ESVO*. Euroskop.cz (online) Dostupné z: <https://www.euroskop.cz/9133/sekce/esvo/> (7. 2. 2014)

⁴³ Přestože je Rusko bezprostředním sousedem EU, není zahrnuto do ENP, a to z toho důvodu, že Rusko v době koncipování ENP preferovalo zvláštní privilegovaný status ve vztahu k EU. Vztah Ruska a EU funguje na bázi Strategického partnerství zahrnujícího následující čtyři hlavní tzv. společné prostory: ekonomika; svoboda, bezpečnost a spravedlnost; vnější bezpečnost; výzkum a vzdělání.

Zdroj: *Evropská unie a svět*. Euroskop.cz (online). Dostupné z: <https://www.euroskop.cz/8915/sekce/evropska-unie-a-svet/> (5. 2. 2014)

Evropská politika sousedství. Euroskop.cz (online). Dostupné z: <https://www.euroskop.cz/8714/sekce/evropska-politika-sousedstvi/> (30. 1. 2014)

⁴⁴ *ENP Actions Plans*. EEAS, Europa.eu (online). Dostupné z: http://eeas.europa.eu/enp/documents/action-plans/index_en.htm (6. 2. 2014)

k rozhodnutí o přístupech k prohlubování vztahů s danou zemí. Na základě těchto hodnotících zpráv Evropské komise bylo postupně implementováno 12 Akčních plánů.⁴⁵

Akční plány stanovují priority spolupráce mezi EU a danou zemí na období tří až pěti let. Dále obsahují program politických a ekonomických reforem v sousedních zemích EU, jež by měly vést ke zlepšení standardů demokracie, lidských práv a také ke zdokonalení celkového prostředí v důsledku rozvíjející se spolupráce v oblastech, jakými jsou životní prostředí, klimatická změna, migrace a další. Z těchto důvodů, ačkoliv obsah každého Akčního plánu je uzpůsoben situaci konkrétní země, všechny plány obsahují stejné kapitoly (politický dialog a reformy; ekonomická a sociální spolupráce a rozvoj; otázky obchodu a tržní reformy; spolupráce v oblasti spravedlnosti, bezpečnosti a svobody; sektorální otázky a lidské zdroje).⁴⁶ Implementace cílů a závazků vyplývajících z Akčních plánů je monitorována výbory. Evropská služba pro vnější činnost (*European External Action Service*)⁴⁷ a Evropská komise pravidelně jednou ročně zveřejňují hodnotící zprávy o učiněném pokroku v dané zemi (*progress reports*).⁴⁸

ENP spadá pod zahraniční politiku EU. Zahraniční politika EU byla před přijetím Lisabonské smlouvy součástí druhého pilíře tzv. Maastrichtského chrámu, tudíž spadala do pravomoci členských států.⁴⁹ Přestože dle práva EU

---

⁴⁵ *Evropská politika sousedství*. Euroskop.cz (online). Dostupné z: <https://www.euroskop.cz/8714/sekce/evropska-politika-sousedstvi/> (30. 1. 2014)
CIHELKOVÁ, Eva: *Evropská politika sousedství: nástroj budování prostoru bezpečnosti, stability a prosperity?*. Současná Evropa, 2011, č. 2, s. 50 (online). Dostupné z: <http://ces.vse.cz/wp-content/cihelkova1.pdf> (6. 2. 2014)

⁴⁶ *Evropská politika sousedství*. Euroskop.cz (online). Dostupné z: <https://www.euroskop.cz/8714/sekce/evropska-politika-sousedstvi/> (30. 1. 2014)
CIHELKOVÁ, Eva: *Evropská politika sousedství: nástroj budování prostoru bezpečnosti, stability a prosperity?*. Současná Evropa, 2011, č. 2, s. 50 (online). Dostupné z: <http://ces.vse.cz/wp-content/cihelkova1.pdf> (6. 2. 2014)

⁴⁷ Dále jen EEAS.

⁴⁸ *European Neighbourhood Policy (ENP) Overview*. EEAS, Europa.eu (online). Dostupné z: http://eeas.europa.eu/enp/index_en.htm (21. 3. 2014)

⁴⁹ Tzv. Maastrichtský chrám byl zaveden Smlouvou o EU (podle místa podpisu je tento dokument někdy nazýván jako Maastrichtská smlouva), která vstoupila v platnost v říjnu 1993. Tzv. Maastrichtský chrám tvoří tři pilíře, které třídí jednotlivé oblasti politik EU. První pilíř, Evropské společenství, má nadnárodní charakter, tzn. suverenita je přesunuta na společné orgány. Druhý pilíř – SZBP a taktéž třetí pilíř – Justice a vnějškové věci mají mezivládní charakter, tzn. státy jsou v těchto oblastech i nadále držiteli své suverenity.

Zdroj: FIALA, P. – PITROVÁ, M.: c. d., s. 130-131.

byla ENP výlučně v pravomoci jednotlivých členských států, již od samého počátku formování ENP hrála významnou roli Evropská komise⁵⁰, která přišla s návrhy zásadních dokumentů, které posléze členské státy schvalovaly. Důležitost role Komise navyšuje taktéž fakt, že vyjednává s partnerskými zeměmi a přijímá hodnotící zprávy. Evropská komise tedy výrazně formuje celou politiku již ve fázi návrhů, které jsou později schvalovány členskými zeměmi.⁵¹

Lisabonská smlouva, která vstoupila v platnost 1. prosince 2009, ruší celou pilířovou strukturu Maastrichtského chrámu. ENP i nadále zůstává v kompetenci členských států, a to v rámci kolektivního tělesa, tj. Rady EU. Lisabonská smlouva nově zavádí post vysokého představitele Unie pro zahraniční věci a bezpečnostní politiku⁵², který vznikl sloučením funkcí vysokého představitele pro SZBP a komisaře pro vnější vztahy. V smlouvě je stanoveno, že vysoký představitel bude zároveň místopředsedou Komise a bude taktéž předsedat Radě pro vnější vztahy. Touto smlouvou rovněž vznikl již dříve jmenovaný úřad Evropské služby pro vnější činnost (EEAS), který je administrativní oporou vysokého představitele pro zahraniční věci a bezpečnostní politiku.⁵³ Zřízením postu vysokého představitele Unie pro zahraniční věci a bezpečnostní politiku tak došlo k personálnímu propojení Rady EU a Komise a k efektivnější kooperaci mezi těmito orgány v oblasti zahraniční politiky Unie, potažmo ENP.

---

⁵⁰ Viz role Komise Romana Prodiho – kapitola 1.1.

⁵¹ TULMETS, Elsa: *The European Neighbourhood Policy: A Flavour of Coherence in the EU's External Relations*. Hamburg Review of Social Science, 3, 2008, č. 1, s. 113-114 (online). Dostupné z: http://www.hamburg-review.com/fileadmin/pdf/03_01/E_Tulmets_01.pdf (22. 3. 2014)

⁵² Po vstupu Lisabonské smlouvy v platnost jmenovala Evropská rada vysokou představitelku Unie pro zahraniční věci a bezpečnostní politiku Catherine Ashton. Zdroj: *Vysoká představitelka Unie pro zahraniční věci a bezpečnostní politiku*. Rada Evropské unie (online). Dostupné z: <http://www.consilium.europa.eu/policies/council-configurations/foreign-affairs/high-representative-of-the-union-for-foreign-affairs-and-security-policy?lang=cs> (22. 3. 2014)

⁵³ *Lisabonská smlouva (Co o ní potřebujete vědět)*. Odbor informování o evropských záležitostech Úřadu vlády ČR (online). Dostupné z: http://www.euroskop.cz/gallery/49/14956-lisbonne_2.pdf (22. 3. 2014)

1.2.1 Multilaterální partnerství

ENP je bilaterální politikou mezi EU a daným partnerským státem, jejímž hlavním operačním nástrojem jsou bilaterální Akční plány. Tato bilaterální spolupráce je však ještě doplněna o následující regionální multilaterální iniciativy: Východní partnerství, Euro-středomořské partnerství a Černomořská synergie.⁵⁴

Východní partnerství (*Eastern Partnership*) vzniklo na summitu Východního partnerství v Praze dne 7. května 2009, kdy byla přijata Pražská deklarace Východního partnerství na základě mandátu vyjádřeného na jarním summitu Evropské rady v březnu 2009.⁵⁵ Východní partnerství je politika EU vůči šesti zemím východní Evropy a jižního Kavkazu. Jmenovitě se jedná o Arménii, Ázerbájdžán, Bělorusko, Gruzii, Moldavsko a Ukrajinu. Cílem Východního partnerství je dosáhnout prohloubení vztahů Unie s těmito zeměmi.⁵⁶

Euro-středomořské partnerství, které tvoří Unie pro Středomoří (*Union for the Mediterranean*)⁵⁷, navazuje a redefinuje dřívější tzv. Barcelonský proces.⁵⁸ UfM vznikla na Summitu pro Středomoří v červenci 2008 v Paříži.⁵⁹ Toto partnerství zahrnuje celkem 15 sousedních států EU z oblasti Středozeří, severní Afriky a Blízkého východu – Albánie, Alžírsko, Bosna a Hercegovina, Egypt, Izrael, Jordánsko, Libanon, Mauritanie, Monako, Černá hora, Maroko, PAŮ, Sýrie (suspendována), Tunisko a Turecko. Redefinování Barcelonského procesu bylo vnímáno jako příležitost, jak prohloubit vztahy mezi EU na jedné straně a zúčastněnými zeměmi na straně druhé tak, aby financované projekty

---

⁵⁴ *European Neighbourhood Policy (ENP) Overview*. EEAS, Europa.eu (online). Dostupné z: http://eeas.europa.eu/enp/index_en.htm (21. 3. 2014)

⁵⁵ *Východní partnerství*. Ministerstvo zahraničních věcí České republiky (online). Dostupné z: http://www.mzv.cz/jnp/cz/zahranicni_vztahy/evropska_unie/vychodni_partnerstvi/ (22. 3. 2014)

⁵⁶ *Eastern Partnership*. EEAS, Europa.eu (online). Dostupné z: http://eeas.europa.eu/eastern/index_en.htm (22. 3. 2014)

⁵⁷ Dále jen UfM. Blíže k UfM v samostatné dílčí kapitole 2.3.1.

⁵⁸ Blíže k Barcelonskému procesu v kapitole 2.2.1.

⁵⁹ *Unie pro Středomoří*. Ministerstvo zahraničních věcí České republiky (online). Dostupné z: https://www.mzv.cz/jnp/cz/zahranicni_vztahy/evropska_unie/vnejsi_vztahy_eu/vychodni_partnerstvi/unie_pro_stredomori.html (22. 3. 2014)

v regionu skutečně pocítilo místní obyvatelstvo. Nově byl ustanoven mechanismus rotačního předsednictví, které je složeno z jednoho reprezentanta EU a z jednoho středomořského státu.⁶⁰

Černomořská synergie (*Black Sea Synergy*) vznikla iniciativou EU podporovat regionální rozvoj v jihovýchodní Evropě a spolupráci mezi zeměmi ležícími kolem Černého moře. Černomořská synergie tak vytváří fórum pro řešení společných problémů a zároveň podporu politickým a hospodářským reformám. Tato iniciativa vznikla v roce 2008, kdy se v Kyjevě konala společná konference ministrů zahraničních věcí evropských zemí a ministrů zahraničních věcí zemí kolem Černého moře.⁶¹

1.2.2 Financování ENP

EU podporuje implementaci reforem v sousedních státech nejen politicky, ale i různými formami technické a finanční pomoci. Priority této pomoci jsou vždy identifikovány v sedmiletých Strategických dokumentech pro jednotlivé partnerské země (*Country Strategy Paper*), dále v tříletých Národních indikativních programech (*National Indicative Programmes*) a v detailních ročních programech. Tendry realizované v rámci této pomoci jsou otevřené firmám členských a kandidátských zemí, potenciálních kandidátských zemí, i samotných partnerských států, a jsou prováděny v souladu s pravidly uplatňovanými uvnitř EU.⁶²

Finančním nástrojem ENP, který byl definován v zakládajícím strategickém dokumentu Komise „Evropská politika sousedství“ z května 2004, je Nástroj evropského sousedství a partnerství (*European*

---

⁶⁰ *Euro-Mediterranean Partnership (EUROMED)*. EEAS, Europa.eu (online). Dostupné z: http://eeas.europa.eu/euromed/index_en.htm (22. 3. 2014)

⁶¹ *Black Sea Synergy*. EEAS, Europa.eu (online). Dostupné z: http://eeas.europa.eu/blacksea/index_en.htm (22. 3. 2014)

⁶² CIHELKOVÁ, Eva: *Evropská politika sousedství: nástroj budování prostoru bezpečnosti, stability a prosperity?*. Současná Evropa, 2011, č. 2, s. 53 (online). Dostupné z: <http://ces.vse.cz/wp-content/cihelkova1.pdf> (6. 2. 2014)

Neighbourhood and Partnership Instrument)⁶³ Tento nástroj je aplikován od počátku roku 2007, čímž nahradil předešlé programy spolupráce.⁶⁴

V rozpočtovém období 2000-2006 existovaly v rámci spolupráce EU a sousedních zemí dva regionální finanční instrumenty – MEDA⁶⁵ a TACIS⁶⁶. V rámci MEDA bylo v rozpočtovém období 2000-2006 uvolněno celkem 5,35 mld. euro a v rámci TACIS 3,14 mld. euro. Dalším významným finančním prostředkem pro partnerské země byly půjčky Evropské investiční banky⁶⁷ (*European Investment Bank*).⁶⁸

V rozpočtovém období 2007-2013 bylo z ENPI poskytnuto zhruba 12 mld. euro. Pro nové rozpočtové období 2014-2020 bude ENPI nahrazen novým finančním nástrojem – Nástroj evropského sousedství (*European Neighbourhood Instrument*).⁶⁹ Tento nástroj bude disponovat rozpočtem ve výši 15,4 mld. euro. Nově bude kladen větší důraz na diferenciaci mezi zeměmi na základě jimi učiněného pokroku v implementovaných reformách. Tento přístup by měl být pro partnerské země mnohem více motivující k tomu, aby podnikaly potřebné reformy, proto se také o tomto přístupu hovoří jako

---

⁶³ Dále jen ENPI.

⁶⁴ *Evropská politika sousedství*. Euroskop.cz (online). Dostupné z: <https://www.euroskop.cz/8714/sekce/evropska-politika-sousedstvi/> (30. 1. 2014)

⁶⁵ MEDA – zkratka pocházející z francouzštiny znamená tzv. doplňující opatření. Jednalo se o hlavní finanční nástroj v rámci Euro-středomořského partnerství. Byl zahájen v roce 1996 (MEDA I) a doplněn v roce 2000 (MEDA II). Tento nástroj umožňoval EU finančně podporovat země jižního Středomoří: Alžírsko, Egypt, Izrael, Jordánsko, Kypr, Libanon, Maltu, Maroko, Palestinskou autonomii, Sýrii, Tunisko a Turecko. Finanční nástroj MEDA byl zaměřen zejména na posilování politické stability a demokracie; na vytvoření euro-středomořské zóny volného obchodu a rozvoj spolupráce v ekonomické a sociální oblasti a také na rozvoj lidské a kulturní dimenze.

Zdroj: CIHELKOVÁ, Eva: *Evropská politika sousedství: nástroj budování prostoru bezpečnosti, stability a prosperity?*. Současná Evropa, 2011, č. 2, s. 51 (online). Dostupné z: <http://ces.vse.cz/wp-content/cihelkova1.pdf> (6. 2. 2014)

⁶⁶ TACIS – program EU založený v roce 1991a zaměřený zejména na podporu transformace v tržní ekonomiku a posílení demokracie a právního státu v partnerských státech ve východní Evropě a střední Asii (šlo o zakladatelské země Společenství nezávislých států a Mongolsko). Zdroj: CIHELKOVÁ, Eva: *Evropská politika sousedství: nástroj budování prostoru bezpečnosti, stability a prosperity?*. Současná Evropa, 2011, č. 2, s. 51 (online). Dostupné z: <http://ces.vse.cz/wp-content/cihelkova1.pdf> (6. 2. 2014)

⁶⁷ Dále jen EIB. EIB vznikla jako podpůrný nástroj pro budování společného trhu, díky němuž bylo možné poskytovat výhodné půjčky. Právní základ EIB je obsažen v člancích 129 a 130 Smlouvy o EHS.

Zdroj: FIALA, P. – PITROVÁ, M.: c. d., s. 75, 509-510.

⁶⁸ *Evropská politika sousedství*. Euroskop.cz (online). Dostupné z: <https://www.euroskop.cz/8714/sekce/evropska-politika-sousedstvi/> (30. 1. 2014)

⁶⁹ Dále jen ENI.

o „více za více“ (*more for more*). V rámci ENI budou podporovány čtyři typy programů: bilaterální programy pro sousední země EU; regionální programy pro jak východní, tak jižní sousedy EU; široce zaměřené programy zejména Erasmus pro všechny (*Erasmus for all*) a Investiční prostředek sousedství (*Neighbourhood investment facility*)⁷⁰; přeshraniční spolupráce mezi členskými zeměmi EU a zeměmi v rámci ENP.⁷¹

---

⁷⁰ Investiční prostředek sousedství (*Neighbourhood Investment Facility*, dále jen NIF) začal být uplatňován počátkem roku 2008. Je zaměřen na poskytování půjček sousedním zemím.
Zdroj: CIHELKOVÁ, Eva: *Evropská politika sousedství: nástroj budování prostoru bezpečnosti, stability a prosperity?*. Současná Evropa, 2011, č. 2, s. 52 (online). Dostupné z: <http://ces.vse.cz/wp-content/cihelkova1.pdf> (6. 2. 2014)

⁷¹ *How is the ENP financed?* EEAS, Europa.eu (online). Dostupné z: http://eeas.europa.eu/enp/how-is-it-financed/index_en.htm (7. 2. 2014)

2 Vztahy EU se zeměmi Maghrebu

Konec studené války postavil Evropské společenství, později EU do zcela nové situace. Skončilo dosavadní bipolární rozdělení evropského kontinentu a EU do značné míry převzala odpovědnost za vývoj v zemích střední a východní Evropy, k čemuž ji vedly ekonomické, politické i bezpečnostní zájmy. Toto angažmá východním směrem budilo od počátku značné kontroverze mezi členskými státy EU. Především státy jižní Evropy, Španělsko, Portugalsko a Francie, se obávaly jednostranného zaměření zahraniční politiky EU východním směrem, na kterém mělo zájem zejména Německo, a požadovaly rozvinutí podobných aktivit také jižním směrem.⁷² Tato snaha jižních států Evropy angažovat se v oblasti Středomoří je patrná i v pozdějším vývoji, mimo jiné ovlivnila i agendu českého předsednictví v první polovině roku 2009.⁷³ Rozšíření a prohloubení zahraničněpolitických aktivit Unie jižním směrem bylo naprosto logickým a přirozeným výsledkem vzhledem ke geografické blízkosti, ekonomickému a politickému významu, bezpečnostním aspektům a sociálním a kulturním vazbám. Právě vývoj vztahů mezi EU a středomořskými zeměmi, konkrétně oblastí Maghrebu, analyzuje tato kapitola.

2.1 Počátky spolupráce EHS/ES se zeměmi Maghrebu

Po získání politické nezávislosti zemí Maghrebu nebylo možné zcela zpřetrhat předchozí vazby z dob koloniální či mandátní správy, politicky již samostatné státy Maghrebu zůstaly i nadále na evropských zemích ekonomicky

---

⁷² HILL, Christopher – SMITH, Michael: *International Relations and the European Union*. Oxford, Oxford University Press 2005, s. 45.

⁷³ Na základě neformální dohody mezi tehdejším českým premiérem Mirkem Topolánkem a francouzským prezidentem Nicolasem Sarkozym, která byla uveřejněna v médiích, došlo k rozdělení kompetencí mezi Českou republikou a Francií. Francii zůstala role lídra v Unii pro Středomoří a Česká republika si zase ponechala aktivní roli v nově vznikajícím Východním partnerství.

Zdroj: *Sarkozy k Topolánkovi: Jsem sám proti Arabům*. ČT24, 27. 11. 2008 (online).
Dostupné z: <http://www.ceskatelevize.cz/ct24/domaci/37211-sarkozy-k-topolankovi-jsem-sam-proti-arabum/> (23. 3. 2014)

závislé, přetrvávala zejména jejich silná obchodní závislost⁷⁴. Na druhé straně pokračovala i závislost ze strany bývalých koloniálních mocností, především Francie, Španělska, Itálie, Velké Británie, případně ostatních zemí, na bývalých koloniích a závislých územích. Bývalým koloniálním mocnostem šlo zejména o získávání levných surovinových zdrojů a zemědělských produktů či odbytišť pro své průmyslové výrobky. To je také hlavní důvod, proč se bývalé koloniální mocnosti snažily i nadále udržet ve svých bývalých državách vliv.⁷⁵

Poměrně krátce po získání nezávislosti zemí Maghrebu začalo Evropské hospodářské společenství s těmito zeměmi navazovat spolupráci. Spolupráce EHS se zeměmi Maghrebu spočívala v uzavírání bilaterálních dohod, které měly stanovený svůj právní základ ve Smlouvě o založení Evropského hospodářského společenství.⁷⁶

Od samého počátku mělo mezi zeměmi Maghrebu zvláštní postavení Alžírsko, k čemuž přispělo hned několik faktorů. V Alžírsku žilo jeden milion obyvatel francouzského původu. Alžírsko mělo bohatá ložiska ropy a zemního plynu v Saharské poušti, která obhospodařovaly francouzské společnosti. Alžírsko bylo také důležitou zemí pro budování francouzského jaderného programu, protože v alžírské poušti se nacházela francouzská střelnice, kde Francouzi provedli své první nukleární pokusy.⁷⁷ Proto také Alžírsko (společně s francouzskými zámořskými departementy) figuruje v článku 227, v odstavci 2 Smlouvy o založení EHS, který říká: „*Na Alžírsko a francouzské zámořské departementy se vztahují ihned po vstupu této smlouvy v platnost její zvláštní i obecná ustanovení, která se týkají – volného pohybu zboží,*

---

⁷⁴ Alžírsko získalo nezávislost na Francii 5. 7. 1962, Libye (do té doby pod správou Poručenské rady OSN) se stala nezávislou 24. prosince 1951, Maroko získalo nezávislost na Francii 2. 3. 1956 a o měsíc později na Španělsku, 7. 4. 1956 (s výjimkou Ceuta, Melilla), Tunisko získalo nezávislost na Francii 20. 3. 1956.

Zdroj: *The World Factbook*. CIA (online). Dostupné z:

<https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/> (7. 4. 2014)

⁷⁵ CIHELKOVÁ, E.: *Vnější ekonomické vztahy Evropské unie*, s. 344.

⁷⁶ Smlouva o založení Evropského hospodářského společenství byla podepsána společně se Smlouvou o založení Evropského společenství pro atomovou energii v Římě dne 25. 3. 1957 s platností od 1. 1. 1958, tyto smlouvy jsou podle místa podpisu společně nazývané jako tzv. Římské smlouvy.

Zdroj: *Zakládající smlouvy*. Euroskop.cz (online). Dostupné z:

<https://www.euroskop.cz/8917/sekce/zakladajici-smlouvy/> (7. 4. 2014)

⁷⁷ CIHELKOVÁ, E.: *Vnější ekonomické vztahy Evropské unie*, s. 344.

*zemědělství, s výjimkou čl. 40 odst. 4, volného pohybu služeb, pravidel hospodářské soutěže, ochranných opatření stanovených v člancích 108, 109 a 226, orgánů.*⁷⁸ A dále se v témže odstavci píše: „*Orgány Společenství budou v rámci postupů stanovených touto smlouvou, zejména článkem 226, dbát o hospodářský a sociální rozvoj těchto oblastí.*“⁷⁹

V roce 1972 EHS podepsalo s Alžírskem preferenční obchodní dohodu. V období mezi získáním nezávislosti Alžírska na Francii (1962) a podpisem preferenční obchodní dohody (1972) se obchodní vztahy Alžírska s EHS lišily podle jednotlivých členských zemí EHS. Smlouvy s Marokem a Tuniskem byly podepsány v roce 1969, jednalo se o tzv. dohody o přidružení podle článku 238 Smlouvy o založení EHS.⁸⁰ Na základě těchto dohod bylo průmyslové zboží osvobozeno od cla.⁸¹

Do konce 60. let neuplatňovalo EHS vůči zemím Maghrebu žádnou jednotnou společnou politiku, se vzrůstajícími obchodními vazbami mezi EHS a zeměmi Maghrebu se ale časem ukázalo, že formulace společné politiky vůči tomuto regionu bude nezbytná. V roce 1972 se členské státy ES dohodly na jednotné strategii vůči zemím Maghrebu. Důvodů pro větší angažovanost zemí ES bylo několik, především to ale bylo úsilí o větší kontrolu regionu vzhledem k jeho bohatým nerostným zdrojům, konkrétně se jednalo hlavně o ropu. Mimo tento zřejmě největší důvod šlo taktéž o kontrolu nad tradičními námořními cestami ve Středomoří, jež byly často narušovány vzhledem k sílícímu sovětskému vlivu v této oblasti. Zpočátku byly tyto snahy narušovány připomínkami ze strany Spojených států amerických⁸², které byly nakonec vyřešeny v roce 1974 tzv. shodou o Středomoří mezi tehdejším předsedou Evropské rady Hansem-Dietrichem Genscherem a ministrem zahraničních věcí

---

⁷⁸ *Smlouva o založení Evropského společenství (ES) – tzv. Římská smlouva (25. března 1957).* Euroskop.cz (online). Dostupné z: http://www.euroskop.cz/gallery/2/754-smlouva_o_es.pdf (7. 4. 2014)

⁷⁹ Tamtéž.

⁸⁰ CIHELKOVÁ, E.: *Vnější ekonomické vztahy Evropské unie*, s. 344.

⁸¹ *EU and Maghreb Countries: Bilateral Agreements.* European Institute for Research on Mediterranean and Euro-arab cooperation – MEDEA (online). Dostupné z: <http://www.medeas.be/en/themes/euro-mediterranean-cooperation/eu-and-maghreb-countries-bilateral-agreements/> (7. 4. 2014)

⁸² Dále jen USA.

USA Henrym Kissingerem v Bad Reichenhallu. Jedním z důvodů pro zintenzivnění ekonomické spolupráce byl také příznivý hospodářský vývoj v zemích EHS během první poloviny 70. let.⁸³

Komise ES tedy přijala vůči celému středomořskému regionu tzv. Globální strategii, která spočívala v politické angažovanosti členských států ES v daném regionu a v ještě větším zesílení dosavadní ekonomické spolupráce. Tato Globální strategie byla zaměřena především na ty středomořské státy, s nimiž se do budoucna nepočítalo jako s evropskými kandidátskými státy na rozšíření (na rozdíl od oblasti severního Středomoří, tedy Španělska, Portugalska či Řecka). Základem Globální strategie byly bilaterální kooperační dohody uzavírané podle článku 113 a 235 Smlouvy o EHS.⁸⁴ Se zeměmi Maghrebu byly tyto kooperační dohody podepsány v roce 1976, s platností od roku 1978.⁸⁵ Dohody se zakládaly na následujících principech: *„obchodní výhody – nešlo o reciproční přístup na trhy druhé strany, ale o přístup založený na doložce nejvyšších výhod, který plně otevřel trh ES průmyslovým výrobkům ze Středomoří s výjimkou některých citlivých produktů (textilní zboží) a značně vylepšil systém dovozů zemědělských produktů; ve smlouvách byly rovněž stanoveny podmínky pro postupnou liberalizaci obchodu se službami a pohybu kapitálu, finanční a technická spolupráce – objem finanční pomoci byl stanoven v protokolu přiloženém ke každé dohodě, společné instituce – byly představovány Radou ministrů a Výborem velvyslanců, který pomáhal Radě při plnění úkolů; Komise zřídila v sedmi arabských zemích Delegation Komise.“*⁸⁶

V letech 1974-1975 se země jižní Evropy, Řecko, Španělsko a Portugalsko, zbavily autoritativních režimů⁸⁷ a vytvořily demokratické

---

⁸³ CIHELKOVÁ, E.: *Vnější ekonomické vztahy Evropské unie*, s. 345-346.

⁸⁴ Tamtéž, s. 346.

⁸⁵ *EU and Maghreb Countries: Bilateral Agreements*. European Institute for Research on Mediterranean and Euro-arab cooperation – MEDEA (online). Dostupné z: <http://www.medeas.be/en/themes/euro-mediterranean-cooperation/eu-and-maghreb-countries-bilateral-agreements/> (7. 4. 2014)

⁸⁶ CIHELKOVÁ, E.: *Vnější ekonomické vztahy Evropské unie*, s. 346.

⁸⁷ V Portugalsku diktátorský režim António de Oliveira Salazara a Marcela José Caetana padl 25. 4. 1974, v Řecku 25. 7.1974 a ve Španělsku s nástupem krále Juana Carlose po smrti generála Franca 30. 10. 1975.

Zdroj: FIALA, P. – PITROVÁ, M.: c. d., s. 107.

politické systémy, proto bylo v této době ES konfrontováno se zájmem těchto zemí o členství, zároveň se s přijetím těchto států do ES předpokládalo, že bude zajištěn jejich stabilní politický vývoj. Smlouva o přistoupení Řecka byla podepsána 25. 5. 1979 v Athénách, Řecko se tak stalo desátým řádným členem ES od 1. 1. 1981. Smlouva o přistoupení Španělska a Portugalska byla podepsána 1. 1. 1985 s platností od 1. 1. 1986.⁸⁸ Získat výhody členství se v roce 1987 pokusilo také Maroko, jeho žádost o přistoupení však byla zamítnuta s argumentem, že nejde o evropskou zemi. V souvislosti s jižním rozšířením ES došlo k dramatickému zhoršení celkové situace v zemích Maghrebu, najednou se totiž v rámci evropského trhu objevila větší konkurence, zejména pak v oblasti zemědělských produktů. Přestože dohody s EHS poskytovaly zemím Maghrebu určité vývozní výhody, utrpěly právě jižním rozšířením značnou ztrátu. Určitou kompenzací bylo uzavření preferenčních komoditních dohod, které vstoupily v platnost v roce 1988 a týkaly se snížení omezení na dovoz zemědělských produktů a jejich úplné zrušení v oblasti textilních výrobků, zároveň byla navýšena finanční pomoc⁸⁹ právě nečlenským středomořským státům.⁹⁰

Na sklonku 80. let se ze strany Španělska, Itálie a Francie objevila iniciativa snažící se o užší zapojení středomořských států do politické spolupráce. Tato iniciativa vyústila ve svolání Konference pro bezpečnost a spolupráci ve Středomoří, jejímž cílem bylo zmírnit krizi v tomto regionu. Po vzoru helsinské Konference o bezpečnosti a spolupráci v Evropě byla témata konference rozdělena do tří sekcí, jmenovitě se jednalo o bezpečnost, spolupráci a lidská práva. Celá snaha byla již od samého počátku odsouzena k neúspěchu, a to zejména kvůli odmítavému postoji ze strany většiny čelních představitelů středomořských států, kteří necítili potřebu hovořit o lidsko-právním aspektu, naopak tuto oblast považovali za výlučně vnitrostátní záležitost a vnímali postoj evropských zemí jako zásah do vnitřních věcí svých států. Další příčinou nezdaru konference byla také příliš velká ambicióznost

---

⁸⁸ FIALA, P. – PITROVÁ, M.: c. d., s. 113.

⁸⁹ Příloha B mapuje výši finanční pomoci ES zemím Maghrebu v letech 1978-1996.

⁹⁰ CIHELKOVÁ, E.: *Vnější ekonomické vztahy Evropské unie*, s. 347.

celého projektu, okruh problémů byl příliš široký a komplexní na to, aby byl vyřešen v rámci jednoho fóra.⁹¹

Neúspěch Konference pro bezpečnost a spolupráci ve Středomoří dal na začátku 90. let příležitost Francii, aby prosadila svou novou vizi středomořské spolupráce. Francouzská iniciativa vešla v roce 1991 do povědomí jako Dialog 5 + 5. Z evropských států se zapojila Itálie, Portugalsko, Řecko, Španělsko a nepochybně Francie, na straně zemí jižního Středomoří se připojilo Alžírsko, Maroko, Tunisko, Mauretánie a Malta. Ve srovnání s Konferencí pro bezpečnost a spolupráci ve Středomoří byl připojen ještě jeden tematický blok – problematika životního prostředí. Bohužel i tato iniciativa neslavila mnoho úspěchů, a to především kvůli tehdejší mezinárodní situaci – hospodářské sankce uvalené na Libyi, obnovení občanské války v Alžírsku, nevyřešený problém Západní Sahary, který vyostřil spor mezi Alžírskem a Marokem. Na konci 80. let a na počátku let 90. se tak středomořský region a oblast Maghrebu stal jednou z prioritních os zahraniční politiky jihoevropských členů ES, a to zejména kvůli obavám těchto států o odvedení pozornosti ES směrem ke střední a východní Evropě vzhledem k tehdejšímu mezinárodnímu klimatu – proces sjednocení Německa, pád železné opony.⁹²

2.2 Euro-středomořské partnerství (1995-2004)

Koncem roku 1994, krátce před začátkem summitu Evropské rady, vydala Evropská komise prohlášení, ve kterém formuluje stanoviska a dává doporučení k jednání Evropské radě v oblasti vztahů Unie⁹³ k zemím středomořského regionu. Komise navrhuje zavedení tzv. Euro-středomořského partnerství⁹⁴, které by v zemích Středomoří zajistilo stabilitu a bezpečnost a vytvořilo by tak podmínky pro trvalý a udržitelný hospodářský rozvoj. Komise

---

⁹¹ CIHELKOVÁ, E.: *Vnější ekonomické vztahy Evropské unie*, s. 347.

⁹² Tamtéž, s. 347.

⁹³ Smlouvou o EU neboli Maastrichtskou smlouvou, která vstupuje v platnost 1. 11. 1993, dochází k transformaci ES na EU.

Zdroj: FIALA, P. – PITROVÁ, M.: c. d., s. 133.

⁹⁴ Dále jen EUROMED.

navrhuje konání Euro-středomořské ministerské konference na rok 1995, kde by byly určeny dlouhodobé vize a cíle ekonomické a politické spolupráce.⁹⁵

Pár dní po zveřejnění tohoto tiskového prohlášení Komise, ve dnech 9. až 10. 12. 1994, probíhalo v německém Essenu zasedání Evropské rady, kde rovněž padla shoda na vytvoření EUROMED dle návrhů Komise. V závěrečné zprávě⁹⁶ zasedání Evropské rady bylo stanoveno, že v druhé polovině roku 1995 v rámci španělského předsednictví dojde ke konání Euro-středomořské ministerské konference, které by se měly účastnit všechny státy středomořského regionu. V závěrečné zprávě bylo taktéž dáno, že na plánované ministerské konferenci dojde k hlubší diskuzi o budoucnosti vztahů mezi Unií a středomořskými zeměmi s důrazem na politické, ekonomické, kulturní a sociální otázky.⁹⁷

2.2.1 Multilaterální vztahy – Barcelonský proces

Ve dnech 27. a 28. listopadu 1995 se v Barceloně konala plánovaná první Euro-středomořská konference ministrů zahraničních věcí, na které byla podepsána tzv. Barcelonská deklarace, která zavádí multilaterální spolupráci EU se zeměmi Středomoří tzv. Barcelonský proces. Na straně EU se účastnilo všech tehdejších 15 členských států, ze zemí středomořského regionu bylo zastoupeno Alžírsko, Kypr, Izrael, Jordánsko, Libanon, Malta, Maroko, PAŮ, Sýrie, Tunisko a Turecko. Rovněž byla přizvána Liga arabských států a Unie arabského Maghrebu⁹⁸ (jejímž členem je i Mauretánie).⁹⁹

---

⁹⁵ *Essen: A Strategy Paper for Euro-Mediterranean Partnership*. European Commission – IP/94/1156, 6. 12. 1994, Press releases database (online). Dostupné z: http://europa.eu/rapid/press-release_IP-94-1156_en.htm?locale=en (14. 4. 2014)

⁹⁶ V závěru každého setkání Evropské rady je publikována závěrečná zpráva (*presidency conclusion*), která je Evropskou radou přijímána jednomyslně. Zdroj: FIALA, P. – PITROVÁ, M.: c. d., s. 223.

⁹⁷ *European Council, Meeting on 9 and 10 December 1994 in Essen, Presidency Conclusion*. Consilium.Europa.eu (online). Dostupné z: http://www.consilium.europa.eu/uedocs/cms_data/docs/pressdata/en/ec/00300-1.EN4.htm (15. 4. 2014)

⁹⁸ Dále jen UMA (*Union du Maghreb Arabe*).

⁹⁹ *Barcelona Declaration and Euro-Mediterranean Partnership*. Europa.eu (online). Dostupné z:

http://europa.eu/legislation_summaries/external_relations/relations_with_third_countries/mediterranean_partner_countries/r15001_en.htm (15. 4. 2014)

V Barcelonské deklaraci bylo definováno, že partnerství bude organizováno a stavěno na třech základních dimenzích, které přetrvávají dodnes a tvoří tak základ, na němž je dále rozvíjena užší spolupráce. Oblasti jsou následující – politický a bezpečnostní dialog, ekonomické a finanční partnerství, sociální, kulturní a lidsko-právní / občanské partnerství.¹⁰⁰ Co se týče první oblasti, tedy politického a bezpečnostního dialogu, v deklaraci bylo stanoveno, že primárním cílem celého partnerství je podpora vytvoření společného, sdíleného prostoru míru a stability v rámci středomořského regionu, kterého bude dosaženo v rámci multilaterálního politického dialogu¹⁰¹. Státy se při podpisu deklarace zavázaly, že budou chovat respekt k lidským právům a k základním principům ukotveným v Chartě Organizace spojených národů¹⁰², respektovat principy vlády práva a demokracie, respektovat suverenitu a teritoriální integritu jednotlivých států, včetně respektu k zásadě neintervenci a mírovému řešení konfliktů, bojovat s terorismem a organizovaným zločinem, podporovat bezpečnost regionu a dodržovat mezinárodní smlouvy související s nešířením jaderných zbraní.¹⁰³

V oblasti ekonomického a finančního partnerství je hlavní prioritou vytvoření středomořského prostoru sdílené prosperity, dosažení vyváženého ekonomického rozvoje a zlepšení životních podmínek obyvatelstva. Reformy by měly umožnit vytvoření zóny volného obchodu, která zahrne postupné odstraňování celních bariér a liberalizaci zemědělských produktů a služeb. Pro vytvoření Euro-středomořské zóny volného obchodu (*Euro-Mediterranean*

---

¹⁰⁰ *Barcelona Declaration*. EEAS, Europa.eu (online). Dostupné z: http://www.eeas.europa.eu/euromed/docs/bd_en.pdf (15. 4. 2014).

¹⁰¹ Barcelonská deklarace stanovila, že vytyčených cílů v rámci Euro-středomořského partnerství je dosahováno jednak na základě multilaterálního partnerství, ale také na základě bilaterálního uspořádání vztahů, které je zakotveno v Euro-středomořských asociačních dohodách (viz kapitola 2.3.2).

Zdroj: *Barcelona Declaration and Euro-Mediterranean Partnership*. Europa.eu (online). Dostupné z:

http://europa.eu/legislation_summaries/external_relations/relations_with_third_countries/mediterranean_partner_countries/r15001_en.htm (15. 4. 2014)

¹⁰² Dále jen OSN.

¹⁰³ Zde je na mysli především Smlouva o nešíření jaderných zbraní (*Treaty on the Non-Proliferation of Nuclear Weapons*, známější jako *Non-Proliferation Treaty*) a další úmluvy.

Zdroj: *Barcelona Declaration and Euro-Mediterranean Partnership*. Europa.eu (online). Dostupné z:

http://europa.eu/legislation_summaries/external_relations/relations_with_third_countries/mediterranean_partner_countries/r15001_en.htm (15. 4. 2014)

Free Trade Area)¹⁰⁴ je v deklaraci stanoven předpokládaný termín na rok 2010.¹⁰⁵ Spolu se zeměmi Evropského sdružení volného obchodu¹⁰⁶ a kandidátskými zeměmi na vstup do EU ze střední a východní Evropy by pak tato zóna zahrnovala asi 40 zemí a přibližně 600-800 milionů obyvatel, čímž by vytvořila jeden z nejvýznamnějších obchodních bloků.¹⁰⁷

V poslední oblasti, tedy sociální, kulturní a lidsko-právní, si partneři vytyčují spolupráci se zaměřením na rozvíjení lidských zdrojů a kapitálu, podporu mezikulturního dialogu a porozumění.¹⁰⁸ Do této oblasti spadá také řešení migračních toků, postup proti obchodu s drogami, boj proti terorismu a mezinárodnímu zločinu či boj s korupcí. Spolupráce spočívá v utváření nejrůznějších občanských sdružení a spolků na podporu občanské společnosti, provádění takové demografické politiky, která by vyvážila populační trendy, v podpoře lidských zdrojů a rozvoje zdravotnictví.¹⁰⁹

Hlavním nástrojem multilaterálních vztahů jsou pravidelná setkávání ministrů zahraničních věcí členských států EU a partnerských středomořských států (Euro-středomořské konference ministrů zahraničních věcí). Dalšími nástroji jsou setkání ministrů s příslušnou resortní působností na konferencích věnovaných určitému konkrétnímu sektoru (tj. odvětvové konference s účastí ministrů pro dané odvětví) a setkání na úřednické bázi (tj. na úrovni vládních expertů – *senior officials* a na úrovni reprezentantů občanské společnosti). Hlavním řídicím orgánem v multilaterálním partnerství, který je zodpovědný za monitoring procesu a kooperačních priorit, je Euro-středomořský výbor pro Barcelonský proces (*Euro-Mediterranean Committee for the Barcelona*

---

¹⁰⁴ Dále jen EMFTA.

¹⁰⁵ *Barcelona Declaration and Euro-Mediterranean Partnership*. Europa.eu (online).

Dostupné z:

http://europa.eu/legislation_summaries/external_relations/relations_with_third_countries/mediterranean_partner_countries/r15001_en.htm (15. 4. 2014)

¹⁰⁶ Dále jen EFTA.

¹⁰⁷ CIHELKOVÁ, E.: *Vnější ekonomické vztahy Evropské unie*, s. 352

¹⁰⁸ *Barcelona Declaration and Euro-Mediterranean Partnership*. Europa.eu (online).

Dostupné z:

http://europa.eu/legislation_summaries/external_relations/relations_with_third_countries/mediterranean_partner_countries/r15001_en.htm (15. 4. 2014)

¹⁰⁹ CIHELKOVÁ, E.: *Vnější ekonomické vztahy Evropské unie*, s. 353.

process).¹¹⁰ Barcelonský proces fungoval na bázi setkávání ministrů zahraničních věcí¹¹¹ až do roku 2008, pak v rámci zefektivnění a oživení celého partnerství byla na základech Barcelonského procesu vytvořena UfM¹¹².

2.2.2 Bilaterální vztahy – Euro-středomořské asociační dohody

Spolu s multilaterálním uspořádáním vztahů tvoří EUROMED také bilaterální vztahy EU se středomořskými zeměmi. Jak již bylo řečeno v kapitole 2.1, země Maghrebu podepsaly v 70. letech s ES kooperační dohody. V rámci EUROMED byly pak vztahy EU se zeměmi Středomoří upraveny na bázi nových asociačních dohod, tedy tzv. Euro-středomořských asociačních dohod. Tunisko¹¹³ podepsalo dohodu v roce 1995 s platností od roku 1998. Maroko¹¹⁴ podepsalo dohodu v roce 1996 se vstupem v platnost od roku 2000 a Alžírsko¹¹⁵ podepsalo dohodu v roce 2002 se vstupem v platnost od roku 2005.¹¹⁶ Euro-středomořské asociační dohody se staly základem bilaterálního

---

¹¹⁰ *Barcelona Declaration and Euro-Mediterranean Partnership*. Europa.eu (online).

Dostupné z:

http://europa.eu/legislation_summaries/external_relations/relations_with_third_countries/mediterranean_partner_countries/r15001_en.htm (15. 4. 2014)

CIHELKOVÁ, E.: *Vnější ekonomické vztahy Evropské unie*, s. 353.

¹¹¹ Seznam všech Euro-středomořských konferencí uspořádaných od vzniku Barcelonského procesu (poslední konference byla uspořádána 9. 12. 2009) je dostupný na webových stránkách EEAS: *Euro-Mediterranean Conferences*. EEAS, Europa.eu (online). Dostupné z: http://www.eeas.europa.eu/euromed/conf/index_en.htm (16. 4. 2014)

¹¹² *History*. Union for the Mediterranean Secretariat (online). Dostupné z:

<http://ufmsecretariat.org/history/> (18. 4. 2014); Blíže k UfM viz kapitola 2.3.1.

¹¹³ 98/238/EC, ECSC: *Decision of the Council and the Commission of 26 January 1998 on the conclusion of a Euro-Mediterranean Agreement establishing an association between the European Communities and their Member States, of the one part, and the Republic of Tunisia, of the other part*. EUR-Lex (online). Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/ALL/?uri=CELEX:31998D0238> (18. 4. 2014)

¹¹⁴ 2000/204/EC, ECSC: *Council and Commission Decision of 24 January 2000 on the conclusion of the Euro-Mediterranean Agreement establishing an association between the European Communities and their Member States, of the one part, and the Kingdom of Morocco, of the other part*. EUR-Lex (online). Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/ALL/?uri=CELEX:32000D0204> (18. 4. 2014)

¹¹⁵ 2005/690/EC: *Council Decision of 18 July 2005 on the conclusion of the Euro-Mediterranean Agreement establishing an Association between the European Community and its Member States, of the one part, and the People's Democratic Republic of Algeria, of the other part*. EUR-Lex (online). Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/ALL/?jsessionId=JlypTQnfW9RhVyCLNvc2b1JRJN25Ss9vj1XCCKK38pTrSLvLjHfhp!-760539042?uri=CELEX:32005D0690> (18. 4. 2014)

¹¹⁶ *Euro-Mediterranean Association Agreements*. Europa.eu (online). Dostupné z: http://europa.eu/legislation_summaries/external_relations/relations_with_third_countries/mediterranean_partner_countries/r14104_en.htm (18. 4. 2014)

přístupu EU vůči zemím Středomoří. Stejně jako dřívější kooperační dohody (a dohody se zeměmi střední a východní Evropy) byly uzavřeny na základě článku 310 Smlouvy o ES, avšak na rozdíl do těchto dohod nezakotvují cíl přímého vstupu uvedených zemí do EU. Také na rozdíl od dohod se zeměmi střední a východní Evropy Euro-středomořské asociační dohody nezakotvují vytvoření tržního hospodářství, protože to v zemích Středomoří již funguje. Naopak je ale kladen větší důraz na dodržování a respektování lidských práv, svobod a principů demokracie. Euro-středomořské asociační dohody jsou dohodami s cílem hospodářského a sociálního rozvoje, což znamená, že středomořské státy se snaží z partnerství s EU získat určité výhody a přiblížit se tak k EU.¹¹⁷

Všechny Euro-středomořské asociační dohody sdílejí stejný rámec, tedy Barcelonský proces, to znamená, že vykazují společné rysy, také obsah dohod odráží tři základní okruhy vzájemné spolupráce stanovené v Barcelonské deklaraci: spolupráce v oblasti politické a bezpečnostní, spolupráce v oblasti ekonomické a finanční a spolupráce v oblasti občanské společnosti. Asociační dohody jsou hlavním nástrojem k prosazení nejdůležitějšího cíle Barcelonského procesu, tedy vytvoření EMFTA do roku 2010. Budovaná zóna volného obchodu by měla zahrnovat volný obchod s průmyslovými výrobky a postupnou liberalizaci obchodu nezemědělskými produkty. Nově byla do asociačních dohod zahrnuta také spolupráce v oblasti kulturní a politické z důvodu prevence vzájemných konfliktů.¹¹⁸

2.3 Euro-středomořské partnerství (2004-2013)

2.3.1 Multilaterální vztahy – Unie pro Středomoří

Jak již bylo řečeno dříve, tak v oblasti multilaterálního uspořádání vztahů v rámci Barcelonského procesu probíhala pravidelná setkání ministrů zahraničních věcí, přičemž v politické praxi se jednalo spíše o jakési fórum, na jehož základu probíhal dialog. Proto v roce 2008 pod vedením francouzského

---

¹¹⁷ CIHELKOVÁ, E.: *Vnější ekonomické vztahy Evropské unie*, s. 376.

¹¹⁸ Tamtéž, s. 375-377.

předsednictví přichází snaha o oživení a znovu nastavení celého multilaterálního uspořádání vztahů mezi EU a státy Středomoří. Na Pařížském summitu pro Středomoří dne 13. 7. 2008 přijetím tzv. společného prohlášení (*Joint Declaration*)¹¹⁹ vznikl Barcelonský proces: Unie pro Středomoří. Název byl krátce poté, v listopadu 2008, zkrácen pouze na Unie pro Středomoří.¹²⁰ Toto oživení, restartování celého procesu bylo podmíněno především potřebou více konkretizovat a zviditelňovat regionální projekty, které by měli pocítit zejména občané žijící v daném regionu.¹²¹ Hlavní inspirací pro vytvoření UfM byly cíle stanovené už v Barcelonské deklaraci, zejména vytvoření společného prostoru míru, stability, bezpečnosti a ekonomické prosperity.¹²²

Na UfM se podílí celkem 43 zemí, jedná se 28 členských států EU a 15 zemí Středomoří (Albánie, Alžírsko, Bosna a Hercegovina, Černá hora, Egypt, Izrael, Jordánsko, Libanon, Maroko, Mauretánie, Monako, PAÚ, Sýrie, Tunisko, Turecko).¹²³ Na summitu v Marsei dne 4. listopadu 2008 bylo rozhodnuto, že Liga arabských států bude participovat na všech zasedáních napříč všemi úrovněmi setkání uvnitř UfM.¹²⁴

V tzv. Pařížské deklaraci¹²⁵ byly formulovány tři základní způsoby, jakými by se měla EU ubírat, aby došlo k užší vazbě a většímu propojení mezi státy. První způsob zahrnoval politickou úroveň vztahů mezi EU a jejími středomořskými partnery, druhý způsob spočíval v rozšíření spoluvlastnictví na multilaterální úrovni vztahů, třetím způsobem bylo vytváření mnohem více konkrétnějších a viditelnějších vazeb pomocí regionálních a sub-regionálních

---

¹¹⁹ *Joint Declaration of the Paris Summit for the Mediterranean*. Union for the Mediterranean Secretariat (online). Dostupné z: http://ufmsecretariat.org/wp-content/uploads/2012/09/ufm_paris_declaration1.pdf (17. 4. 2014)

¹²⁰ Dále jen UfM.

¹²¹ *Euro-Mediterranean Partnership (EUROMED)*. EEAS, Europa.eu (online). Dostupné z: http://www.eeas.europa.eu/euromed/index_en.htm (17. 4. 2014)

¹²² *History*. Union for the Mediterranean Secretariat (online). Dostupné z: <http://ufmsecretariat.org/history/> (18. 4. 2014)

¹²³ *UfM Countries*. Union for the Mediterranean Secretariat (online). Dostupné z: <http://ufmsecretariat.org/ufm-countries/> (18. 4. 2014)

¹²⁴ *Final Statement, Marseille, 3-4 November 2008*. Union for the Mediterranean Secretariat (online). Dostupné z: <http://ufmsecretariat.org/wp-content/uploads/2012/09/dec-final-Marseille-UfM.pdf> (18. 4. 2014)

¹²⁵ Pro deklaraci se ustálil obecný název – Pařížská deklarace, podle místa podpisu.

projektů, které by se měly přímo dotýkat občanů žijící v dané oblasti.¹²⁶ Nejvyšší představitelé států EU a Středomoří se na summitu v Paříži shodli na šesti prioritních oblastech nově vzniklé UfM: podpora zaměstnanosti a rozvoj podnikání, rozvoj dopravy a urbanismu, obnovitelné zdroje energie, voda a ochrana životního prostředí, vyšší vzdělávání, mobilita a výzkum, sociální a občanské záležitosti.¹²⁷

V Pařížské deklaraci zřizující UfM bylo stanoveno, že bude rovněž zřízen Sekretariát UfM, jehož základní činností bude přispívat k posílení vztahů mezi zeměmi prostřednictvím konkrétních projektů regionální spolupráce. Mandát Sekretariátu se má zaměřit na identifikaci, zpracování, podporu a koordinaci regionálních projektů, které jsou v souladu se zásadami mezinárodního práva, aby tak byla zlepšena a posílena spolupráce díky konkrétním pozitivním dopadům na občany regionu. Na summitu v Marsei 4. listopadu 2008 bylo stanoveno, že Sekretariát bude sídlit v Barceloně. V březnu 2010 pak proběhlo slavnostní otevření Sekretariátu v Palacio de Pedralbes v Barceloně.¹²⁸

UfM pracuje na základě setkávání vyšších úředníků z ministerstev zahraničních věcí (*senior officials*), zastoupeny jsou také orgány EU a Liga arabských států. Jejich hlavní činností je dohlížení a koordinace práce UfM, schvalování rozpočtu a pracovního programu Sekretariátu, příprava summitů ministrů zahraničních věcí, schvalování návrhů projektů předložených Sekretariátem. Schvalování probíhá na základě konsensu. Zasedání UfM na všech úrovních (ministerská setkání, jednání úředníků) vždy předsedá předsednictvo, které tvoří vždy jeden zástupce členského státu EU a jeden zástupce partnerského středomořského státu.

---

¹²⁶ *Union for the Mediterranean*. EU Neighbourhood Info Centre (online). Dostupné z: <http://www.enpi-info.eu/medportal/content/341/Union> (17. 4. 2014)

¹²⁷ *Priority areas*. Union for the Mediterranean Secretariat (online). Dostupné z: <http://ufmsecretariat.org/business-development/> (18. 4. 2014)

¹²⁸ *Who we are*. Union for the Mediterranean Secretariat (online). Dostupné z: <http://ufmsecretariat.org/who-we-are/> (18. 4. 2014)

Union for the Mediterranean. EU Neighbourhood Info Centre (online). Dostupné z: <http://www.enpi-info.eu/medportal/content/341/Union> (17. 4. 2014)

Projekty jsou schvalovány v rámci šesti prioritních oblastí definovaných v Pařížské deklaraci: podpora zaměstnanosti a rozvoj podnikání, rozvoj dopravy a urbanismu, obnovitelné zdroje energie, voda a ochrana životního prostředí, vyšší vzdělávání, mobilita a výzkum, sociální a občanské záležitosti. Projekty¹²⁹ mohou být předkládány vnitrostátními, regionálními a místními orgány, soukromým sektorem, mezinárodními institucemi, organizací občanské společnosti či sdružením těchto organizací. Co se týče podoby samotných projektů, v zásadě lze vysledovat podobnost s projekty financovanými ze strukturálních fondů EU, jsou zde taktéž rozlišeny projekty na tzv. měkké, tedy projekty sociálního charakteru (např. posílení postavení žen ve společnosti), a tzv. tvrdé projekty, což jsou hlavně projekty financující infrastrukturu.

2.3.2 Bilaterální vztahy – Evropská politika sousedství

Jak již bylo vysvětleno v první kapitole, rok 2004 byl pro evropskou integraci zlomový z hlediska jejího rozšíření. Státy Středomoří se staly zeměmi, s kterými rozšířená EU sdílí hranice, ale u kterých nelze očekávat budoucí členství v EU. Tyto středomořské země se tak staly součástí nově vzniklé Evropské politiky sousedství¹³⁰, která nabízí sousedním zemím EU perspektivu účasti na vnitřním trhu EU.

Hlavním operačním nástrojem ENP jsou bilaterální Akční plány (*Actions Plans* nebo *Association Agendas* pro země Východního partnerství). Doposud bylo implementováno celkem 12 Akčních plánů, jedná se o následující sousední státy EU: Arménie, Ázerbájdžán, Egypt, Gruzie, Izrael, Jordánsko, Libanon, Moldavsko, Maroko, PAÚ, Tunisko, Ukrajina. Doposud

---

¹²⁹ Všechny projekty (včetně informací jako výše spolufinancování, příjemce apod.) jsou dostupné na webových stránkách Sekretariátu UfM: *List of UfM Projects*. Union for the Mediterranean Secretariat (online). Dostupné z: <http://ufmsecretariat.org/projects/> (18. 4. 2014)

¹³⁰ ENP, jejímu vzniku, vývoji, principům a financování je věnována celá kapitola 1, autorka přesto zahrнула ještě krátkou dílčí kapitolu věnovanou ENP do kapitoly 2, aby byla dodržena struktura kapitoly a postihnout tak celistvý vývoj vztahů EU se zeměmi Maghrebu.

nemají implementován ani Akční plán ani Asociační agendu tyto země: Alžírsko, Bělorusko, Libye, Sýrie.¹³¹

2.4 Charakteristika zemí Maghrebu

Celá oblast Středomoří je geograficky vymezena státy, které hraničí se Středozezemním mořem. Tyto státy se dělí do tří územních celků. Jedná se o země Maghrebu (jižní Středomoří), země Mashreku (východní Středomoří) a země severního Středomoří.¹³²

Tabulka 2.1: Rozdělení středomořských států v pojetí EU

Název oblasti	Středomořské státy spadající do této oblasti
Maghreb ¹	Alžírsko, Maroko, Libye, Tunisko
Mashrek	Egypt, Izrael, Jordánsko, Libanon, PAÚ, Sýrie
Severní Středomoří ³	Turecko

¹ Mezi země Maghrebu geograficky patří i Mauretánie. Z hlediska uspořádání vztahů EU je tato země součástí celku zemí Afriky, Karibiku a Tichomoří (*African, Caribbean and Pacific Countries, ACP*)

³ Dříve mezi státy Severního Středomoří patřil i Kypr a Malta. Označení „Severní“ Středomoří pro Turecko neodpovídá geografické poloze tohoto státu, jedná se spíše o metodologický název vzhledem k poloze předchozích dvou skupin států.

Zdroj: CIHELKOVÁ, Eva – JAKŠ, Jaroslav a kol.: *Evropská integrace – Evropská unie*, s. 277.

Maghreb znamená v arabštině západ. V období středověku tak arabští historikové nazývali tu část arabského světa, která se rozprostírá západně od Egypta. Postupem času se tento název ustálil pro oblast severní Afriky zahrnující Marocké království (Maroko), Alžírskou demokratickou a lidovou republiku (Alžírsko), Tuniskou republiku (Tunisko) a Libyjskou republiku (Libye). Maghreb tak tvoří celistvý geografický celek nacházející se mezi Středozezemním mořem a Saharou.¹³³

¹³¹ ENP Actions Plans. EEAS, Europa.eu (online). Dostupné z: http://eeas.europa.eu/enp/documents/action-plans/index_en.htm (6. 2. 2014)

¹³² CIHELKOVÁ, Eva – JAKŠ, Jaroslav a kol.: *Evropská integrace – Evropská unie*. Praha 2006, s. 227.

¹³³ CIHELKOVÁ, E.: *Vnější ekonomické vztahy Evropské unie*, s. 337.

2.4.1 Socioekonomické ukazatele zemí Maghrebu

V následující tabulce jsou uvedeny socioekonomické ukazatele zemí Maghrebu, konkrétně se jedná o tyto indikátory: rozloha, obyvatelstvo, HDP v paritě kupní síly¹³⁴, HDP na jednoho obyvatele, míra nezaměstnanosti v dané zemi a výše zahraničního dluhu.

Tabulka 2.2: Socioekonomické ukazatele zemí Maghrebu v roce 2013¹

Stát	Rozloha v tis. km ²	Obyvatel- stvo v mil. osob	HDP v paritě kupní síly v mld. USD	HDP na 1 obyvate- le v USD	Míra nezamě- stnanosti v %	Zahraně- ční dluh v mld. USD
Alžírsko	2381,7	38,8	284,7	7500	10,3	5,278
Libye	1759,5	6,2	73,6	11300	15,2	6,319
Maroko	446,6	32,9	180,0	5500	9,5	36,51
Tunisko	163,6	10,0	108,4	9900	17,2	26,95

¹ Veškerá uvedená data jsou k roku 2013.

Zdroj: sestaveno autorkou, Data dostupná z: *The World Factbook*. CIA (online). Dostupné z: <https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/> (28. 3. 2014)

² Údaj o míře nezaměstnanosti v Libyi byl v databázi *The World Factbook* uveden z roku 2004, kdy míra nezaměstnanosti činila až 30 %. Pro rok 2013 uvádí libyjské Ministerstvo práce míru nezaměstnanosti 15 %.

Zdroj: *Unemployment at 15 %: government official*. Libya Herald (online). Dostupné z: <http://www.libyaherald.com/2013/03/25/unemployment-at-15-government-official/#axzz2xceWBgCj> (1. 4. 2014)

Z tabulky 2.2 je patrné, že země Maghrebu zaujímají geografický pás na severu Afriky o celkové rozloze 47 milionů km², na kterém žije necelých 88 milionů obyvatel.¹³⁵ Obyvatelstvo zemí Maghrebu, které je převážně arabsko-berberského původu, spojuje stejný jazyk – arabština, jednotné náboženství – islám a arabsko-islámská kultura. Státním uspořádáním se jedná o tři republiky (Alžírsko, Libye, Tunisko) a jednu konstituční monarchii (Maroko). Historický vývoj ve všech zemích Maghrebu byl obdobný. Země byly nejprve součástí Osmanské říše, poté se postupně dostávaly pod nadvládu

¹³⁴ Parita kupní síly (*Purchasing Power Parity*) je celosvětově používaný indikátor pro porovnání úrovně příjmu v různých zemích. Výpočet parity spočívá v úpravě kurzů dvou měn tak, aby byly na vzájemně stejné úrovni kupní síly, aby mohlo dojít k následnému porovnání cen u dostatečného počtu shodných výrobků a služeb na vnitrostátních trzích.

Zdroj: *Definition of „Purchasing Power Parity“*. The Economic Times (online). Dostupné z: <http://economictimes.indiatimes.com/definition/purchasing-power-parity> (29. 3. 2014)

¹³⁵ Vlastní výpočet na základě tabulky 2.2.

evropských mocností. Francie spravovala Maroko, Tunisko (protektorátní území) a Alžírsko (kolonie). Alžírsko bylo poté až do roku 1962, kdy byla vyhlášena jeho nezávislost, integrální součástí Francie. Část Maroka na severu a jihu byla spravována Španělskem jako protektorátní území. Libye byla spravována Itálií taktéž jako protektorát, poté do roku 1951 byla pod správou Velké Británie.¹³⁶

Z tabulky 2.2 je zřejmé, že ekonomická úroveň zemí Maghrebu je značně různorodá. Při srovnání ukazatele HDP v přepočtu na jednoho obyvatele má jednoznačně nejvyšší ekonomickou úroveň Libye, poté Tunisko, následuje Alžírsko a Maroko. Z hlediska složení HDP dle jednotlivých sektorů¹³⁷ se jedná o země s nejvyšším podílem služeb (s výjimkou Alžírska).¹³⁸ Alžírsko je s ohledem na jeho těžební průmysl zemí s nejvyšším podílem průmyslu (v roce 2013 činil průmysl na celkovém HDP Alžírska 62 %, zatímco služby 28 % a zemědělství 10 %).¹³⁹

Zásadním nedostatkem, který brání rychlejšímu tempu ekonomického rozvoje zemí Maghrebu, je nekvalitní infrastruktura zahrnující dopravu, telekomunikace, dodávky vody a energie. Tento nedostatek vede k nevyváženému rozvoji napříč regionem a k izolovanosti některých oblastí uvnitř samotného regionu. Dopravní infrastruktura na relativně vyspělé úrovni je v Alžírsku a Tunisku, na druhé straně tyto země provází zaostalost v oblasti

---

¹³⁶ CIHELKOVÁ, E.: *Vnější ekonomické vztahy Evropské unie*, s. 337-338.

¹³⁷ Jedná se o ekonomický indikátor HDP z hlediska složení jednotlivých sektorů (*GDP – composition, by sector of origin*) dle databáze *The World Factbook*. Tento indikátor udává procentní podíl jednotlivých složek (tj. zemědělství, průmyslu a služeb) na celkovém HDP. Sektor zemědělství zahrnuje zemědělství, rybolov a lesnictví. Sektor průmyslu zahrnuje těžbu, výrobu, výrobu energie a výstavbu. Sektor služeb pak zahrnuje vládní aktivity, dopravu, finance a všechny další soukromé hospodářské činnosti, které nepřinášejí materiální zboží. Zdroj: *GDP – composition, by sector origin*. The World Factbook. CIA (online). Dostupné z: <https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/docs/notesanddefs.html?fieldkey=2012&alphaletter=G&term=GDP%20-%20composition,%20by%20sector%20of%20origin> (13. 5. 2014)

¹³⁸ Indikátor HDP z hlediska procentuálního podílu dle jednotlivých sektorů je pro dané země dostupný v databázi *The World Factbook*.

Zdroj: *The World Factbook*. CIA (online). Dostupné z: <https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/> (28. 3. 2014)

¹³⁹ *Algeria*. The World Factbook. CIA (online). Dostupné z: <https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/geos/ag.html> (14. 5. 2014)

telekomunikací. Maroko a Alžírsko se potýkají s nedostatkem přístupu k pitné vodě.¹⁴⁰

Z tabulky 2.2 je také patrný další problematický znak regionu, kterým je poměrně vysoká míra nezaměstnanosti, která se nejvíce projevuje především u mladých univerzitních absolventů. Podle databáze Mezinárodní organizace práce (*International Labour Organization*) činila v Alžírsku míra nezaměstnanosti mladých lidí ve věku od 15 do 24 let v roce 2013 24,8 %.¹⁴¹ V Libyi, kde organizace uvádí nejaktuálnější data z roku 2012, činila míra nezaměstnanosti v téže věkové kategorii 48,7 %.¹⁴² V Maroku činila míra nezaměstnanosti v témže roce a věkové kategorii 18,6 %, ¹⁴³ v Tunisku pak 24,8 %.¹⁴⁴ V regionu je celkově nedostatek pracovních míst s přidanou hodnotou, ať už ve službách nebo v průmyslových odvětvích. Podle lokálních médií panuje mezi mladými lidmi v regionu skepse nad skutečností, že čím

---

¹⁴⁰ CIHELKOVÁ, E.: *Vnější ekonomické vztahy Evropské unie*, s. 340.

¹⁴¹ *Unemployment rate by sex and age (%) – Algeria*. ILOSTAT Database, International Labour Organization (online). Dostupné z: http://www.ilo.org/ilostat/faces/home/statisticaldata/data_by_country/country-details/indicator-details?country=DZA&subject=UNE&indicator=UNE_DEAP_SEX_AGE_RT&datasetCode=YI&collectionCode=YI&_afLoop=119049654943140#%40%3Findicator%3DUNE_DEAP_SEX_AGE_RT%26subject%3DUNE%26_afLoop%3D119049654943140%26datasetCode%3DYI%26collectionCode%3DYI%26country%3DDZA%26_adf.ctrl-state%3Dwh86ynb4p_167 (14. 5. 2014)

¹⁴² *Unemployment rate by sex and age (%) – Libyan Arab Jamahiriya*. ILOSTAT Database, International Labour Organization (online). Dostupné z: http://www.ilo.org/ilostat/faces/home/statisticaldata/data_by_country/country-details/indicator-details?country=LBY&subject=UNE&indicator=UNE_DEAP_SEX_AGE_RT&datasetCode=YI&collectionCode=YI&_afLoop=121702794868109#%40%3Findicator%3DUNE_DEAP_SEX_AGE_RT%26subject%3DUNE%26_afLoop%3D121702794868109%26datasetCode%3DYI%26collectionCode%3DYI%26country%3DLBY%26_adf.ctrl-state%3Dwh86ynb4p_519 (14. 5. 2014)

¹⁴³ *Unemployment rate by sex and age (%) – Morocco*. ILOSTAT Database, International Labour Organization (online). Dostupné z: http://www.ilo.org/ilostat/faces/home/statisticaldata/data_by_country/country-details/indicator-details?country=MAR&subject=UNE&indicator=UNE_DEAP_SEX_AGE_RT&datasetCode=YI&collectionCode=YI&_afLoop=121754530767405#%40%3Findicator%3DUNE_DEAP_SEX_AGE_RT%26subject%3DUNE%26_afLoop%3D121754530767405%26datasetCode%3DYI%26collectionCode%3DYI%26country%3DMAR%26_adf.ctrl-state%3Dwh86ynb4p_540 (14. 5. 2014)

¹⁴⁴ *Working-age population distribution by sex and age – Tunisia*. ILOSTAT Database, International Labour Organization (online). Dostupné z: http://www.ilo.org/ilostat/faces/home/statisticaldata/data_by_country/country-details/indicator-details?country=TUN&subject=POP&indicator=POP_XWAP_SEX_AGE_DT&datasetCode=YI&collectionCode=YI&_afLoop=119191644522261#%40%3Findicator%3DPOP_XWAP_SEX_AGE_DT%26subject%3DPOP%26_afLoop%3D119191644522261%26datasetCode%3DYI%26collectionCode%3DYI%26country%3DTUN%26_adf.ctrl-state%3Dwh86ynb4p_409 (14. 5. 2014)

vyššího vzdělání člověk dosáhne, tím má menší pravděpodobnost, že si najde práci.¹⁴⁵ S problémem nezaměstnanosti úzce souvisí další charakteristický rys regionu, který negativně ovlivňuje ekonomiky zemí Maghrebu, a to nízké výdaje na vědu, výzkum a nové technologie spolu s nedostatkem manažerských a technických schopností, což je ovlivněno výší zahraničního dluhu těchto států (viz poslední sloupec tabulky 2.2 „Zahraněční dluh v mld. USD“).¹⁴⁶

Stupeň vyspělosti ekonomik zemí Maghrebu a celkovou dynamiku jejich rozvoje ovlivňuje také zapojení jednotlivých zemí do mezinárodního obchodu.

Tabulka 2.3: Export a import zemí Maghrebu v roce 2012¹

Export	Alžírsko	Libye	Maroko	Tunisko
Celkem v mil. USD	71866	62216	21417	17008
Podíl na světovém exportu v %	0,39	0,34	0,12	0,09
Rozdělení podle destinace (v %):				
1.	EU (55,3)	EU (81,7)	EU (56,8)	EU (76,4)
2.	USA (15)	Čína (9,4)	Brazílie (5,9)	Libye (4,4)
3.	Kanada (7,1)	USA (2,5)	Indie (5,4)	Alžírsko (2,6)
ostatní země (v %)	22,6	6,4	31,9	16,6
Import	Alžírsko	Libye	Maroko	Tunisko
Celkem v mil. USD	47490	23000	44776	24447
Podíl na světovém importu v %	0,26	0,12	0,24	0,13
Rozdělení podle země původu (v %):				
1.	EU (52,3)	EU (31,4)	EU (47,4)	EU (57,5)
2.	Čína (11,8)	Turecko (10,6)	Čína (6,6)	Čína (6,1)
3.	Argentina (3,6)	Čína (9,8)	USA (6,4)	Rusko (5,7)
ostatní země (v %)	32,3	48,2	39,6	30,7

¹ Veškerá uvedená data jsou k roku 2012.

Zdroj: sestaveno autorkou, Data dostupná z: *Statistics database. Trade profiles*. World Trade Organization (online). Dostupné z: <http://stat.wto.org/CountryProfile/WSDBCountryPFView.aspx?Language=E&Country=DZ%2cLY%2cMA%2cTN> (1. 4. 2014)

¹⁴⁵ *The young, the unemployed and the restless in the Maghreb*. Al Arabiya News (online). Dostupné z: <http://english.alarabiya.net/en/views/2013/03/25/The-young-the-unemployed-and-the-restless-in-the-Maghreb.html> (1. 4. 2014)

¹⁴⁶ CIHELKOVÁ, E.: *Vnější ekonomické vztahy Evropské unie*, s. 340.

Z tabulky 2.3 je patrná ekonomická provázanost zemí Maghrebu s členskými zeměmi EU. Na základě uvedených dat je nezpochybnitelné, že v současnosti je EU jednoznačně nejdůležitějším obchodním partnerem zemí Maghrebu. EU je u všech čtyřech zemí Maghrebu destinací číslo v exportní oblasti, zároveň je u všech čtyřech zemí největším dovozcem co do procent importovaného zboží. Dynamika obchodu je významně ovlivňována pohybem ceny ropy. Schopnost regionu intenzivněji se zapojit do mezinárodního obchodu omezuje nesouměrný ekonomický vývoj v tomto regionu, časté konflikty, vnitrostátní politické napětí a tradičně silná role státu v ekonomické oblasti (včetně protekcionismu).¹⁴⁷

2.4.2 Politické ukazatele zemí Maghrebu

Jak již bylo řečeno v předchozí podkapitole věnující se socioekonomickým ukazatelům v zemích Maghrebu, mnohé z ekonomických reforem narážejí na časté konflikty a vnitropolitické napětí uvnitř samotných států. Tato podkapitola se proto věnuje politickým ukazatelům zemí Maghrebu. V rámci tzv. *The Worldwide Governance Indicators Projects* podporovaného Světovou bankou bylo zpracováno šest základních dimenzí správy věcí veřejných ve většině států po celém světě, tyto jednotlivé dimenze, tedy ukazatele, slouží k porovnání daného státu s ostatními státy světa z hlediska správy věcí veřejných. Prvním indikátorem je občanská participace, která vypovídá o tom, nakolik jsou občané dané země schopni prostřednictvím voleb ovlivnit vládu, zda funguje svoboda projevu, shromažďování a tisku. Druhý indikátor, politická stabilita a absence násilí, měří pravděpodobnost, kdy může dojít k destabilizaci či svrhnutí vlády včetně politicky motivovaného násilí či terorismu. Třetí indikátor, vládní akceschopnost, zachycuje kvalitu veřejného sektoru, důvěryhodnost vlády, způsob formulace a implementace její politiky. Čtvrtý indikátor, regulační kvalita, vypovídá o tom, zda je vláda schopna provádět takovou politiku, která umožňuje rozvoj soukromého sektoru. Pátý indikátor, právní stát, zachycuje, zda v dané zemi existuje vymahatelnost práva. A šestý indikátor, kontrola korupce, vypovídá o korupčním prostředí

---

¹⁴⁷ CIHELKOVÁ, E.: *Vnější ekonomické vztahy Evropské unie*, s. 340.

v daném státě. Těchto šest indikátorů je vyjádřeno tzv. percentilem, který označuje procento zemí, které se v žebříčku států umístily níže než daná země. Tzn. čím vyšší hodnota percentilu, tím je na tom daná země ve srovnání s ostatními zeměmi lépe.¹⁴⁸

Tabulka 2.4: Politické ukazatele zemí Maghrebu v roce 2012¹

Stát	Občanská participace	Politická stabilita	Vládní akceschopnost	Regulační kvalita	Právní stát	Kontrola korupce	Status země
Alžírsko	22	10	34	10	26	36	NF
Libye	22	6	4	4	12	4	PF
Maroko	30	32	54	50	50	42	PF
Tunisko	44	22	56	46	51	52	PF

¹ Veškerá uvedená data jsou k roku 2012 (kromě statusu země, který je z roku 2013).

Vysvětlení ukazatelů: Prvních šest indikátorů je zpracováno tzv. *The Worldwide Governance Indicators Project* za podpory Světové banky. Poslední sloupec, status země, je zpracován *Freedom House*, což je nezávislá organizace věnující se výzkumu svobody po celém světě. *NF* = *not free* (nesvobodná země), *F* = *free* (svobodná země), *PF* = *partly free* (částečně svobodná země).

Zdroj: sestaveno autorkou, Data dostupná z: *Country Data Reports*. Worldwide Governance Indicators (online). Dostupné z:

<http://info.worldbank.org/governance/wgi/index.aspx#countryReports> (29. 3. 2014); *Middle East and North Africa*. Freedom House (online). Dostupné z:

<http://www.freedomhouse.org/regions/middle-east-and-north-africa#.UzbX86h5ONY> (29. 3. 2014)

Z uvedených dat (tabulka 2.4) je patrné, že všechny země Maghrebu nejsou zcela demokratické a svobodné. *Freedom House* uvádí, že Libye, Maroko a Tunisko jsou částečně svobodnými státy, Alžírsko má dokonce status nesvobodného státu. Co se týče politických indikátorů zpracovaných *The Worldwide Governance Indicators Projects*, je taktéž zřejmé, že si státy v celosvětovém srovnání nevedou příliš dobře. Z těchto čtyř zemí Maghrebu jsou na tom relativně lépe Maroko a Tunisko, které se v některých indikátorech řadí mezi první polovinu států světa, zatímco Alžírsko a zejména Libye zauímají jedny z posledních příček v celosvětovém srovnání států.

¹⁴⁸ *The Worldwide Governance Indicators Project*. Worldwide governance indicators (online). Dostupné z: <http://info.worldbank.org/governance/wgi/index.aspx#home> (3. 4. 2014)

2.4.3 Unie arabského Maghrebu

Již od období po druhé světové válce můžeme v zemích Maghrebu pozorovat touhu po vytvoření regionální integrace.¹⁴⁹ Tyto snahy vyústily na konci 80. let v založení Unie arabského Maghrebu.¹⁵⁰ UMA byla založena zakládající smlouvou, která byla podepsána dne 17. 2. 1989 v Marrákeši pěti státy Maghrebu (Alžírsko, Libye, Maroko, Tunisko a Mauritanie). Zakládajícímu summitu v Marrákeši předcházelo setkání hlav států uvedených pěti zemí Maghrebu, které se konalo ve městě Zeralda na severu Alžírska dne 10. 6. 1988. Na tomto summitu bylo rozhodnuto o vytvoření regionální integrace.¹⁵¹ UMA byla založena s cílem vytvoření přátelských vztahů mezi jejími členskými státy, prosazení vzájemné spolupráce a postupném zavádění volného pohybu zboží, osob, služeb a kapitálu, vytvoření společného celního a daňového systému, vytvoření společného trhu a definování společné hospodářské, obchodní, zemědělské a sociální politiky.¹⁵²

Integrace zemí Maghrebu se od založení UMA nijak neprohloubila. Celkem od vzniku UMA proběhlo pouze šest summitů hlav členských států, přičemž poslední se konal v roce 1994 v Tunisku.¹⁵³ Definovaných cílů nebylo v rámci UMA dosaženo vzhledem k politickým překážkám v regionu, které prohloubily rivalitu mezi členskými zeměmi, především kvůli sporu Alžírska a

---

¹⁴⁹ Nejprve byl v roce 1948 založen společný Výbor pro osvobození Maghrebu (originální název ve francouzštině: *Comité pour la Libération du Maghreb*). V roce 1964 pak došlo k vytvoření Stálého poradního výboru Maghrebu (originální název ve francouzštině: *Conseil Consultatif Permanent du Maghreb*), jehož cílem byla harmonizace rozvojových plánů mezi zeměmi Maghrebu (Alžírsko, Maroko, Libye, Tunisko). V roce 1988 se k nim připojila Mauritanie.

Zdroj: BOUHDIBA, Sofiane: *An Example of South-South Politics: The Union of the Arab Maghreb*. Conference Papers – Southern Political Science Association, 2011, s. 3 (online).

Dostupné z: <http://www.ebscohost.com>

¹⁵⁰ Dále jen UMA.

¹⁵¹ *L'Union du Maghreb Arabe*. U.M.A. (online). Dostupné z:

<http://www.maghrebarabe.org/en/uma.cfm> (5. 4. 2014)

¹⁵² BOUHDIBA, Sofiane: *An Example of South-South Politics: The Union of the Arab Maghreb*. Conference Papers – Southern Political Science Association, 2011, s. 3 (online).

Dostupné z: <http://www.ebscohost.com>

¹⁵³ Summitu UMA: Tunis (Tunisko) – leden 1990, Alžír (Alžírsko) – červenec 1990, Ras Lanouf (Libye) – březen 1991, Casablanca (Maroko) – září 1991, Nouakchoutt (Mauritanie) – listopad 1992, Tunis (Tunisko) – duben 1994.

Zdroj: *L'Union du Maghreb Arabe*. U.M.A. (online). Dostupné z:

<http://www.maghrebarabe.org/en/uma.cfm> (5. 4. 2014)

Maroka o území Západní Sahary. Proces regionální integrace mezi zeměmi Maghrebu byl tak zastaven.¹⁵⁴ Přetrvávající politická nestabilita v důsledku Arabského jara vytvořila ještě větší nejistotu v otázce budoucnosti UMA. I přes tuto značnou nedůvěru k životaschopnosti a budoucím vyhlídkám UMA, EU i nadále podporuje další hlubší integraci zemí Maghrebu, o čemž svědčí společné prohlášení Evropské komise a EEAS. V tomto prohlášení je zdůrazněno, že silnější a jednotnější integrace Maghrebu pomůže řešit problémy v regionu jako je nestabilita v oblasti Sahelu, energetická bezpečnost, potřeba vytváření pracovních míst a boj proti změnám klimatu.¹⁵⁵

2.4.4 Agadirská dohoda

Jak již bylo řečeno v kapitole 2.2.1 věnující se Barcelonskému procesu, v Barcelonské deklaraci byl stanoven předpokládaný termín vytvoření Euro-středomořské zóny volného obchodu na rok 2010. Na základě příslibu vytvoření Euro-středomořské zóny volného obchodu byla dne 25. února 2004 v Rabatu podepsána tzv. Agadirská dohoda¹⁵⁶ (*Agadir Agreement*)¹⁵⁷, která zřizuje zónu volného obchodu mezi Egyptem, Jordánskem, Marokem a Tuniskem. Jedná se o první krok k vytvoření EMFTA.¹⁵⁸

Dohoda vstoupila v platnost 6. července 2006 po dokončení ratifikace. Skutečná implementace ale byla možná až od 27. března 2007, kdy byly zveřejněny celní oběžníky čtyř členských zemí. EMFTA tak zahrnuje trh s více než 120 miliony obyvatel s hrubým domácím produktem 200 miliard eur. V dohodě byly stanoveny následující cíle: vytvoření zóny volného obchodu v souladu s ustanoveními Všeobecné dohody o clech a obchodu (*General*

---

¹⁵⁴ CIHELKOVÁ, E.: *Vnější ekonomické vztahy Evropské unie*, s. 342.

¹⁵⁵ *The Union of the Arab Maghreb and regional integration: Challenges and Prospects*. European Parliamentary Research Service (online). Dostupné z: <http://epthinktank.eu/2014/01/16/the-union-of-the-arab-maghreb-and-regional-integration-challenges-and-prospects/> (5. 4. 2014)

¹⁵⁶ *Agreement setting up a free trade area between the Arab Mediterranean countries*. Agadir Agreement (online). Dostupné z: <http://www.agadiragreement.org/CMS/UploadedFiles/10ac3206-5a49-4dd8-833e-0783d2ea4190.pdf> (22. 4. 2014)

¹⁵⁷ Dohoda je pojmenována podle marockého města Agadir.

¹⁵⁸ *About Agadir*. Agadir Agreement (online). Dostupné z: ODKAZ! (22. 4. 2014)

Agreements on Tariffs and Trade) z roku 1994¹⁵⁹, rozvoj hospodářské činnosti, podpory zaměstnanosti, zlepšení produktivity a zvýšení životní úrovně v členských zemích, koordinace celkových a sektorových hospodářských politik členských zemí, zejména zahraničního obchodu, zemědělství, průmyslu, daňového režimu, financí, služeb a cel s cílem zajistit podmínky pro objektivní hospodářskou soutěž mezi členskými zeměmi, sblížení právních předpisů mezi členskými zeměmi s cílem vytvoření vhodných podmínek pro ekonomickou integraci.¹⁶⁰

Agadirská dohoda je v souladu s principy a požadavky Světové obchodní organizace (*World Trade Organization*)¹⁶¹, v níž jsou všechny čtyři státy členy. Podstatný je záměr celé dohody, který říká, že tato zóna by měla přispívat k plnění hlavního cíle Barcelonského procesu, jímž je vytvoření EMFTA, proto také přistoupení k této dohodě je podmíněno tím, že daná země bude mít s EU podepsanou Dohodu o přidružení (*Association Agreement*) a zároveň bude členem Ligy arabských států. Úplná liberalizace obchodu platí pro průmyslové výrobky, zemědělské a zpracované zemědělské produkty.¹⁶² Důležitým rysem dohody je ustanovení, že budou používána pravidla EU pro označení původu produktu.¹⁶³

2.5 Hodnocení dosažených výsledků v rámci EUROMED

Na základě popisu vývoje vztahů EU se zeměmi Maghrebu a následné analýze charakteristiky zemí Maghrebu je zřejmé rozdílné pojetí vzájemných vztahů. Lze vypořádat skutečnost, že obě strany v rámci EUROMED kladou důraz na rozdílnou dimenzi vztahů. Zatímco pro EU je primárním cílem

---

¹⁵⁹ Dále jen GATT.

¹⁶⁰ *About Agadir*. Agadir Agreement (online). Dostupné z: <http://www.agadiragreement.org/AgadirAgreement/Aboutus1.aspx> (22. 4. 2014)

¹⁶¹ Dále jen WTO.

¹⁶² *About Agadir*. Agadir Agreement (online). Dostupné z: <http://www.agadiragreement.org/AgadirAgreement/Aboutus1.aspx> (22. 4. 2014)

¹⁶³ *Agadir Agreement*. Bilaterals.org (online). Dostupné z: <http://www.bilaterals.org/?-Agadir-Agreement-&lang=en> (22. 4. 2014)

bezpečnost a politická stabilita v celém Euro-středomořském regionu, země Maghrebu zdůrazňují především ekonomický a obchodní aspekt partnerství.¹⁶⁴

V ekonomické dimenzi partnerství lze pozorovat asymetrii. Význam EU pro země Maghrebu je výraznější než význam zemí Maghrebu pro EU (viz tabulka 2.3). Mezi zeměmi EU a zeměmi Maghrebu panuje ekonomická nerovnost, která se projevuje v rozdílných hodnotách ekonomických indikátorů, produktivitě práce, rozvoji bankovních sektorů, kapitálových trhů či struktuře zaměstnanosti.¹⁶⁵ Doposud se nepodařilo zcela dokončit plánovanou zónu volného obchodu, jejíž termín dokončení byl v Barcelonské deklaraci stanoven na rok 2010. Výsledky plynoucí z utvoření zóny volného obchodu jsou vzhledem k ekonomicky nerovným partnerům nejasné a nejisté. Dle tabulky 2.3, která předkládá hodnoty mezinárodních obchodu zemí Maghrebu, vyplývá zřejmá ekonomická závislost mezi zeměmi Maghrebu a EU. Trh EU je pro země Maghrebu odbytíštěm výrobků, zároveň EU představuje největšího dodavatele pro trhy zemí Maghrebu co do počtu importovaného zboží. Z uvedených dat si autorka dovoluje tvrdit, že existuje ekonomická interdependence mezi EU a zeměmi Maghrebu. Tato interdependence je patrná již při popisu počáteční spolupráce mezi EHS a zeměmi Maghrebu. Ekonomická spolupráce mezi zeměmi Maghrebu a ES byla nastartována téměř ihned po získání nezávislosti, bývalé kolonie byly obchodně závislé na evropských zemích, na druhou stranu bývalé koloniální mocnosti potřebovaly odbytíště svých výrobků.

V oblasti politické spolupráce jsou výsledky nejasné. Přestože je finanční pomoc EU poskytnutá zemím Maghrebu podmíněna implementací politických reforem, na základě tabulky 2.4 je patrné, že země Maghrebu nebyly doposud schopny plně prosadit politické reformy. Tabulka ukazuje, že země Maghrebu nejsou zcela demokratickými politickými režimy. V žebříčku srovnávající většinu států světa z hlediska politických a demokratických ukazatelů zaujímají země Maghrebu jedny z nejhorších pozic. Na základě

---

¹⁶⁴ CIHELKOVÁ, E.: *Vnější ekonomické vztahy Evropské unie*, s. 383.

¹⁶⁵ Tamtéž, s. 384.

předložených dat si autorka dovoluje tvrdit, že neexistuje politická interdependence mezi EU a zeměmi Maghrebu.

3 Maroko

Marocké království je na základě ústavy z roku 2011 konstituční, demokratickou, parlamentní a sociální monarchií, panovník si ale doposud zachoval silné pravomoci. Hlavou státu je v současnosti král Mohamed VI.¹⁶⁶ Maroko je v současné době největším příjemcem finanční pomoci ze strany EU v rámci ENP. Dohoda o přidružení (Association Agreement) vstoupila v platnost již v březnu 2000 a stanovila tak základní rámec vztahů Maroka s EU. Maroko se tak krátce poté stalo privilegovaným partnerem EU v oblasti ekonomické a obchodní spolupráce a politického dialogu. V současné době je Maroko (spolu s Jordánskem) považováno za nejvstřícnějšího arabského partnera EU ve středomořském regionu. V roce 2008 EU s Marokem formalizovala tzv. statut avancé, tedy přidružené členství, které by mělo umožnit posílení politických, hospodářských a obchodních vztahů. V praxi se jedná zejména o sblížování s *acquis communautaire*¹⁶⁷ EU.¹⁶⁸

3.1 Akční plán

Jak již bylo popsáno v kapitole 1.2 věnující se principům ENP, základním operačním nástrojem ENP jsou bilaterální Akční plány. Akční plány stanovují priority spolupráce mezi EU a danou zemí, obsahují program politických a ekonomických reforem, jež by měly vést ke zlepšení standardů demokracie, lidských práv a také ke zdokonalení celkového prostředí. Ačkoliv je obsah každého Akčního plánu uzpůsoben situaci konkrétní země, všechny plány obsahují stejné kapitoly: politický dialog a reformy, ekonomická a

---

¹⁶⁶ *Interaktivní exportní profil zájmových zemí: Maroko, Základní informace o teritoriu.* BusinessInfo.cz (online). Dostupné z: <http://www.businessinfo.cz/cs/clanky/interaktivni-exportni-profil-zajmovych-zemi-maroko-24088.html#!&chapter=1> (24. 4. 2014)

¹⁶⁷ *Acquis communautaire* je francouzský termín pro právní systém EU, společné (komunitární) právo EU. Do češtiny tento termín nebývá překládán, je užíván jako ustálené slovní spojení.

Zdroj: FIALA, P. – PITROVÁ, M.: c. d., s. 392-393.

¹⁶⁸ *Interaktivní exportní profil zájmových zemí: Maroko, Vztah k EU.* BusinessInfo.cz (online). Dostupné z: <http://www.businessinfo.cz/cs/clanky/interaktivni-exportni-profil-zajmovych-zemi-maroko-24088.html#!&chapter=11> (24. 4. 2014)

Morocco. Development and Cooperation – EuropeAid. European Commission (online). Dostupné z: http://ec.europa.eu/europeaid/where/neighbourhood/country-cooperation/morocco/morocco_en.htm (23. 4. 2014)

sociální spolupráce a rozvoj, otázky obchodu a tržní reformy, spolupráce v oblasti spravedlnosti, bezpečnosti a svobody, sektorální otázky a lidské zdroje.¹⁶⁹ Autorka se v této případové studii bude věnovat pouze kapitole politický dialog a reformy z důvodu celého zaměření diplomové práce.

V úvodu Akčního plánu je deklarováno, že Maroko i EU chtějí prohloubit své vzájemné politické, ekonomické, sociální i kulturní vazby a bezpečnostní spolupráci. Akční plán stanovuje priority spolupráce a program reforem na tři až pět let podle druhu cíle. V rámci každé kapitoly jsou vymezeny jak krátkodobé, tak dlouhodobé cíle. Tento Akční plán stanovuje ucelený soubor priorit, které byly definovány již v rámci Dohody o přidružení a které by měly rovněž odrážet priority marocké vlády. Priority, jimž by měla být podle Akčního plánu věnována pozornost: prosazování legislativních reforem a uplatňování mezinárodních předpisů v oblasti lidských práv; posílení politického dialogu v oblasti zahraniční a bezpečnostní politiky a Perspektivy evropského územního rozvoje¹⁷⁰ a posílení spolupráce v boji proti terorismu; jednání o dohodě o liberalizaci obchodu se službami; rozvoj příznivého prostředí pro přímé zahraniční investice, růst a udržitelný rozvoj; spolupráce v oblasti sociální politiky s cílem snížení chudoby a vytvoření nových pracovních míst; podpora vzdělávání, vědeckého výzkumu a informačních technologií jako klíčových faktorů ekonomického rozvoje země; účinné řízení migračních toků zahrnující podpis Dohody o zpětném přebírání osob s EU, usnadnit pohyb osob v souladu s právem EU; vývoj bezpečného dopravního sektoru, posílení infrastruktury a jejího vzájemného propojení s Transevropskou dopravní sítí (TEN-T)¹⁷¹; rozvoj energetiky, integrace

---

¹⁶⁹ CIHELKOVÁ, Eva: *Evropská politika sousedství: nástroj budování prostoru bezpečnosti, stability a prosperity?*. Současná Evropa, 2011, č. 2, s. 50 (online). Dostupné z: <http://ces.vse.cz/wp-content/cihelkova1.pdf> (6. 2. 2014)

¹⁷⁰ „*Perspektiva evropského územního rozvoje tvoří orientační rámec pro odvětvové politiky členských států, které mají územní dopad. Jejím hlavním cílem je přispět k vyváženému a udržitelnému rozvoji evropského území.*“

Zdroj: *Perspektiva evropského územního rozvoje*. Fakta a čísla o Evropské unii, Evropský parlament (online). Dostupné z:

http://www.europarl.europa.eu/aboutparliament/cs/displayFtu.html?ftuId=FTU_5.1.5.html (23. 4. 2014)

¹⁷¹ Projekt Transevropské sítě vznikl na počátku 90. let z potřeby ES založit na úrovni Společenství politiku zaměřenou na infrastrukturu s cílem vytvoření sítě napříč Evropou

marockého trhu s elektrickou energií do evropského trhu na základě Memoranda o porozumění¹⁷² z roku 2003.¹⁷³

První kapitola Akčního plánu – Politický dialog a reformy – je ještě dále dělena na následující dílčí části: demokracie a vláda práva; lidská práva a základní svobody; sociální práva a základní pracovní normy; regionální a mezinárodní otázky, spolupráce ve vnějších vztazích a bezpečnostních otázkách, předcházení konfliktů a krizové řízení; regionální spolupráce a iniciativy. První sekce – demokracie a vláda práva – definuje nutnost reformy v oblasti konsolidace správních orgánů tak, aby byly zodpovědné za posílení respektování demokracie a vlády práva. Taktéž zdůrazňuje nutnost reformy zaměřené na usnadnění přístupu k právní ochraně a právu a posledním reformním úsilím v této sekci je spolupráce v boji proti korupci.¹⁷⁴

Další dílčí sekce – lidská práva a základní svobody – definuje nutnou reformu zajištění ochrany lidských práv a základních svobod v souladu s mezinárodními standardy. Dále je nezbytná svoboda shromažďování a projevu a větší podpora a ochrana práv žen a dětí. Další dílčí sekci kapitoly Politický dialog a reformy tvoří oblast sociálních práv a základních pracovních norem. V této sekci je zdůrazněna implementace základních sociálních práv a pracovních norem.¹⁷⁵

---

v oblasti dopravy, energetiky a telekomunikací, která by usnadnila pohyb zboží a lidí mezi členskými státy ES.

Zdroj: *Infrastructure – TEN-T – Connecting Europe*. European Commission (online).

Dostupné z: http://ec.europa.eu/transport/themes/infrastructure/ten-t-policy/index_en.htm (23. 4. 2014)

¹⁷² Memorandum o porozumění bylo podepsáno dne 2. prosince 2003 na Euro-středomořské energetické konferenci, kde bylo založeno Euro-středomořské energetické partnerství, které mělo mimo jiné přispět k budoucímu vytvoření EMFTA.

Zdroj: *Euro-Mediterranean Conference on Energy (Rome, 1-2 December 2003) = Ministerial Declaration*. EU Monitor (online). Dostupné z:

<http://www.eumonitor.eu/9353000/1/j9vvik7mlc3gyxp/vi7jgswlayzs> (23. 4. 2014)

Memoranda of Understanding and Declarations of Intent. European Commission (online). Dostupné z:

http://ec.europa.eu/dgs/energy_transport/international/regional/euromed/energy/doc/conference_4/2003_11_20_memoranda_en.pdf (23. 4. 2014)

¹⁷³ *EU/Morocco Action Plan*. ENP Action Plans, EEAS, Europa.eu (online). Dostupné z:

http://eeas.europa.eu/enp/pdf/pdf/action_plans/morocco_enp_ap_final_en.pdf (23. 4. 2014)

¹⁷⁴ *EU/Morocco Action Plan*. ENP Action Plans, EEAS, Europa.eu (online). Dostupné z:

http://eeas.europa.eu/enp/pdf/pdf/action_plans/morocco_enp_ap_final_en.pdf (23. 4. 2014)

¹⁷⁵ Tamtéž.

Další sekci první kapitoly Akčního plánu je oblast regionálních a mezinárodních otázek, spolupráce ve vnějších vztazích a bezpečnostních otázkách, předcházení konfliktů a řešení krizí. Zde jsou stanoveny následující cíle: rozšíření politického dialogu a spolupráce v oblasti zahraniční a bezpečnostní politiky; rozšíření spolupráce v oblasti předcházení konfliktů a krizového managementu; pokračování v rozvíjející se spolupráci při potírání terorismu; pokračování v rozvíjející se spolupráci v oblasti nešíření jaderných zbraní a ilegálním obchodě se zbraněmi. Poslední sekci je regionální spolupráce a iniciativy, kde je zdůrazněna nutnost podpory implementace regionálních integračních projektů a iniciativ.¹⁷⁶

3.1.1 Financování

EU podporuje implementaci vytyčených cílů a reforem v sousedních státech nejen politicky, ale i různými formami technické a finanční pomoci. Priority této pomoci jsou vždy identifikovány v sedmiletých Strategických dokumentech pro jednotlivé partnerské země (*Country Strategy Paper*), dále v tříletých Národních indikativních programech (*National Indicative Programmes*) a v detailních ročních programech. Finančním nástrojem ENP je Nástroj evropského sousedství a partnerství (*European Neighbourhood and Partnership Instrument*).¹⁷⁷

Ve Strategickém dokumentu Maroka pro období 2007 až 2013 bylo definováno pět strategických os, v rámci kterých pak probíhalo financování projektů. Strategické osy jsou následující: rozvoj sociálních politik, ekonomická modernizace, institucionální podpora, dobré vládnutí a lidská práva, ochrana životního prostředí.¹⁷⁸

---

¹⁷⁶ Tamtéž.

¹⁷⁷ *Evropská politika sousedství*. Euroskop.cz (online). Dostupné z: <https://www.euroskop.cz/8714/sekce/evropska-politika-sousedstvi/> (30. 1. 2014)

CIHELKOVÁ, Eva: *Evropská politika sousedství: nástroj budování prostoru bezpečnosti, stability a prosperity?*. Současná Evropa, 2011, č. 2, s. 53 (online). Dostupné z: <http://ces.vse.cz/wp-content/cihelkova1.pdf> (6. 2. 2014)

¹⁷⁸ *Morocco*. Development and Cooperation – EuropeAid. European Commission (online). Dostupné z: http://ec.europa.eu/europeaid/where/neighbourhood/country-cooperation/morocco/morocco_en.htm (23. 4. 2014)

Tabulka 3.1: Finanční pomoc EU poskytnutá Maroku v letech 2007-2013¹

Strategické osy	2007-2010 aktualizováno		2011-2013 původní nastavení	
	v mil. eur	podíl v %	v mil. eur	podíl v %
Rozvoj sociálních politik	296	45,3	116,1	20
Ekonomická modernizace	235	35,9	58,05	10
Institucionální podpora	65	9,9	232,2	40
Dobré vládnutí a lidská práva	8	1,2	87,07	15
Ochrana životního prostředí	50	7,6	87,07	15
Celkem	654		580,5	

¹V uvedené tabulce 3.1 je zahrnuta pouze finanční pomoc v podobě bilaterální spolupráce, nejsou obsaženy regionální projekty a další přídavná finanční pomoc.

Zdroj: *Morocco. Development and Cooperation – EuropeAid*. European Commission (online). Dostupné z: http://ec.europa.eu/europeaid/where/neighbourhood/country-cooperation/morocco/morocco_en.htm (23. 4. 2014)

3.2 Hodnotící zpráva

Evropská služba pro vnější činnost a Evropská komise pravidelně jednou ročně zveřejňují hodnotící zprávy o učiněném pokroku v dané zemi (*progress reports*).¹⁷⁹ Autorka pro studii Maroka použila aktuální hodnotící zprávu z března 2014, která vyhodnocuje dosažený pokrok v období od 1. ledna do 31. prosince 2013. V této zprávě jsou ale zahrnuty i další stěžejní poznatky, například jednání o novém Akčním plánu na období 2013-2017.¹⁸⁰

V sekci politický dialog a reformy hodnotící zprávy vydané EEAS a Evropskou komisí je zdůrazněno, že implementace vytyčených cílů a reform byla vzhledem k politickému kontextu země obtížná. Po předčasných parlamentních volbách, které se v Maroku konaly v listopadu 2011, vznikla v lednu 2012 nová koaliční vláda, v jejímž čele stál vítěz voleb – umírněná islamistická Strana spravedlnosti a rozvoje (*Parti de la Justice et du Développement*). Na začátku července 2013 koaliční vládu opustila Strana

¹⁷⁹ *European Neighbourhood Policy (ENP) Overview*. EEAS, Europa.eu (online). Dostupné z: http://eeas.europa.eu/enp/index_en.htm (21. 3. 2014)

¹⁸⁰ *Document de Travail Conjoint des Services: Mise en oeuvre de la politique européenne de voisinage au Maroc, Progrès réalisés en 2013 et actions à mettre en oeuvre*. EEAS, Europa.eu (online). Dostupné z: http://eeas.europa.eu/enp/pdf/2014/country-reports/maroc_en.pdf (24. 4. 2014)

nezávislosti (*Istiqlal*), vláda se tak rozpadla, znovu obnovena byla až v říjnu 2013.¹⁸¹

V současné době je na vládní úrovni v řešení zákon o Ústavním soudu, zákon o organizaci státního podniku a postavení jeho členů, zákon o přístupu k informacím, zákon řešící prevenci a boj proti korupci, zákon o Radě pro hospodářskou soutěž. Co se týče další legislativní činnosti, zpráva zdůrazňuje nezbytnou formulaci legislativní iniciativy parlamentu, minulá parlamentní debata na toto téma byla totiž zasažena konfliktem nad spravedlivým rozdělením řečnické doby.¹⁸²

V oblasti posilování úlohy občanské společnosti byl ministrem pro vztahy s parlamentem a občanskou společností v březnu 2013 zahájen národní dialog s občanskou společností, aby tak byla prodiskutována potřebná legislativa a mechanismy. Více než 400 občanských sdružení ovšem tento dialog bojkotovalo z důvodu netransparentnosti při tvorbě komise dohlížející na průběh dialogu. V oblasti svobody shromažďování bylo zjištěno, že při některých pokojných demonstracích bylo ze strany policie použito nepřiměřené množství síly. Státní správa si proto zachovává pravomoc zrušení demonstrace, pokud se domnívá, že může narušit veřejnou bezpečnost. I přes příslib stále nebyla dokončena reforma tiskového zákona, novináři jsou v současné době nedostatečně chráněni, jsou vystaveni zatýkání, přičemž nemají dostatečnou oporu v právním systému. V březnu byl předložen návrh zákona o právu na přístup k informacím, podle vyjádření zástupců občanské společnosti má návrh slabá místa vzhledem k množství výjimek, které poukazují na možné narušení práva na přístup k informacím.¹⁸³

Jedním z důležitých reformních bodů je také soudní reforma. 12. září byla Vysokým úřadem národního dialogu o reformě soudnictví předložena Národní charta pro reformu justice. Charta poskytuje přehled o současné

---

¹⁸¹ *Document de Travail Conjoint des Services: Mise en oeuvre de la politique européenne de voisinage au Maroc, Progrès réalisés en 2013 et actions à mettre en oeuvre.* EEAS, Europa.eu (online). Dostupné z: http://eeas.europa.eu/enp/pdf/2014/country-reports/maroc_en.pdf (24. 4. 2014)

¹⁸² Tamtéž.

¹⁸³ Tamtéž.

situaci marockého soudnictví, samotné schválení by pak mělo proběhnout v roce 2014. V souvislosti s vysokou mírou korupce marocká vláda pracuje na Národní strategii pro potírání korupce.¹⁸⁴

3.3 Vyhodnocení dosažených výsledků

Na základě předloženého Akčního plánu a následné Hodnotící zprávy EEAS a Evropské komise o učiněném pokroku za rok 2013 lze vyzpozorovat značnou nesourodost mezi vytyčenými a dosaženými cíli. Vzhledem k politickému kontextu země (rozpad vládní koalice) je zřejmé, že vyjednávání nebylo jednoduché. Ovšem už při zkoumání priorit a cílů obsažených v Akčním plánu je zřetelné, že většina z nich je definována pouze v obecné a vágní rovině bez jasného a konkrétního postupu, kterým by mělo být dosaženo kýžených cílů. Hodnotící zpráva pak předkládá jen okrajově a heslovitě učiněnou změnu v rámci stanovených priorit, ovšem u jednotlivých reformech není zcela patrné, jak jich bylo dosaženo či jaký bude další vývoj. Z vyhodnocení učiněného pokroku vyplývá, že se většina reformech momentálně nachází teprve ve fázi formulace národní strategie či zahájení dialogu s občanskou společností a hledání konsensu.

Tabulka 3.2: Makroekonomické ukazatele Maroka

	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Růst reálného HDP (%)	5,6	4,9	3,6	5,0	2,7	4,5
Míra inflace (průměr v %)	3,9	1,0	0,9	0,9	1,3	1,9
HDP na osobu (EUR)	1,947	2,066	2,151	2,217	2,297	2,375
Nezaměstnanost (% pracov. trhu)	9,6	9,1	9,1	8,9	9,0	8,9
Obchodní bilance (% HDP)	-13,4	-11,0	-9,9	-13,1	-14,2	-

Zdroj: sestaveno autorkou, Data dostupná z: Joint Staff Working Document: *Implementation of the European Neighbourhood Policy, Statistical Annex*. European Commission (online).

Dostupné z: http://eeas.europa.eu/enp/pdf/2014/stats/statistical_annex_2014.pdf (24. 4. 2014)

Marocká ekonomika vykazuje v posledních letech výrazný růst HDP (v průměru 5 % za rok), který je doprovázený poměrně nízkou mírou inflace (2 %), což dokazují i uvedená data v tabulce 3.2. Další rys marocké ekonomiky

¹⁸⁴ *Document de Travail Conjoint des Services: Mise en oeuvre de la politique européenne de voisinage au Maroc, Progrès réalisés en 2013 et actions à mettre en oeuvre*. EEAS, Europa.eu (online). Dostupné z: http://eeas.europa.eu/enp/pdf/2014/country-reports/maroc_en.pdf (24. 4. 2014)

je i rozvoj domácí poptávky a veřejných investic.¹⁸⁵ Z uvedených dat je patrné také postupné mírné navyšování hodnoty HDP v přepočtu na jednoho obyvatele. Dále se ukazuje mírné snížení míry nezaměstnanosti.

Tabulka 3.3: Demokratické ukazatele Maroka

	2012		2013	
	pořadí	skóre	pořadí	skóre
Index vnímání korupce	88	37	91	37
Freedom House	2013		2014	
	skóre	status	skóre	status
	4,5	PF	4,5	PF
Index demokracie	pořadí (2012)		typ režimu	
	115		hybridní	
Index svobody tisku	pořadí (2011-2012)	pořadí 2013	změna v pořadí	
	138	136	+2	

Vysvětlení ukazatelů: Index vnímání korupce sestavovaný Transparency International řadí země podle toho, jak je v dané zemi vnímána korupce veřejného sektoru, skóre pak určuje vnímanou míru korupce na škále od 0 do 100, přičemž 0 znamená silné vnímání korupce a 100 znamená žádné vnímání korupce. Freedom House je index hodnotící lidská práva a základní svobody, svoboda je odstupňována na stupnici od 1 do 10, kde 1 představuje maximální svobodu, index dále určuje status země: F = svobodná (*free*), PF = částečně svobodná (*partly free*), NF = nesvobodná (*not free*). Index demokracie poskytuje přehled o stavu demokracie po celém světě, je založen na pěti kategoriích: volební proces a pluralismus, občanské svobody, fungování vlády, politická participace, politická kultura. Zemím je udělen jeden ze čtyř typů režimů: 1) úplná demokracie, 2) chybná demokracie, 3) hybridní režim, 4) autoritářský režim. Index svobody tisku odráží postoje vlády vůči svobodě médií, všechny země se řadí do žebříčku od 1 (úplná svoboda) do 179 (nulová svoboda).

Zdroj: sestaveno autorkou, Data dostupná z: Joint Staff Working Document: *Implementation of the European Neighbourhood Policy, Statistical Annex*. European Commission (online).

Dostupné z: http://eeas.europa.eu/enp/pdf/2014/stats/statistical_annex_2014.pdf (24. 4. 2014)

Přestože se v makroekonomických ukazatelích Maroko vyznačuje jistým pokrokem, co se týče ukazatelů demokracie v Maroku, země patří k horšímu podprůměru světa. Index Freedom House uděluje Maroku status částečně svobodné země, Index demokracie marocký režim označuje jako hybridní. Index vnímání korupce vykazuje dokonce horší hodnotu v roce 2013 než v roce 2012. V rámci Indexu demokracie se země řadí až na 115. pozici ze všech států světa a v rámci Indexu svobody tisku Maroko v roce 2013 zaujímá až 136. pozici. Z uvedených demokratických ukazatelů je patrné, že i přes množství poskytnutých finančních prostředků se nepodařilo stát zařadit mezi demokratické státy světa.

¹⁸⁵ Interaktivní exportní profil zájmových zemí: Maroko, Základní informace o teritoriu. BusinessInfo.cz (online). Dostupné z: ODKAZ! (24. 4. 2014)

4 Tunisko

Zahraniční politika Tuniska se silně orientuje na EU. Tunisko jako první země Maghrebu a arabská země vůbec uzavřelo 17. července 1995 Asociační dohodu o partnerství s EU s platností od 1. března 1998. Krátce po vzniku ENP byl také podepsán Akční plán EU a Tuniska. Dne 19. listopadu 2012 byla podepsána dohoda o privilegovaném partnerství mezi EU a Tuniskem.¹⁸⁶

4.1 Akční plán

Autorka se při analýze Akčního plánu Tuniska znovu zaměří jen na kapitoly politický dialog a reformy. Na začátku Akčního plánu je deklarováno, že Tunisko a EU chtějí vzájemně posílit jejich politické, ekonomické, sociální a kulturní vazby a spolupráci v bezpečnostních a environmentálních otázkách. Akční plán stanovuje následující priority: prosazování reforem, které garantují demokracii a vládu práva; posílení politického dialogu a spolupráce v oblasti demokracie, lidských práv, zahraniční a bezpečnostní politiky, potírání terorismu; podpora příznivého prostředí pro přísun zahraničních investic udržitelného rozvoje; podpora rozvoje konkurenceschopnosti a podnikání; podpora výzkumu, vědy a vyšší úrovně vzdělávání; spolupráce v oblasti sociální politiky v otázkách pracovního trhu; podpora vzájemného obchodu zboží a služeb prostřednictvím vyjednávání o zóně volného obchodu; sbližování technických regulací a standardů; rozvoj bezpečné dopravy, propojení s Transevropskou dopravní sítí (TEN-T); postupná integrace energetického sektoru Maghrebu s vnitřním energetickým trhem EU, implementace Memoranda o porozumění; efektivní řízení migračních toků; zjednodušení pohybu osob v souladu s *acquis communautaire*.¹⁸⁷

---

¹⁸⁶ *Tunisko: Zahraničně-politická orientace*. BusinessInfo.cz (online). Dostupné z: <http://www.businessinfo.cz/cs/clanky/tunisko-zahranicne-politicka-orientace-18025.html> (25. 4. 2014)

¹⁸⁷ *EU/Tunisia Action Plan*. ENP Action Plans, EEAS, Europa.eu (online). Dostupné z: http://eeas.europa.eu/enp/pdf/pdf/action_plans/tunisia_enp_ap_final_en.pdf (25. 4. 2014)

První kapitola Akčního plánu – Politický dialog a reformy – je ještě dále dělena na následující dílčí části: demokracie a vláda práva; lidská práva a základní svobody; sociální práva a základní pracovní normy; regionální a mezinárodní otázky, spolupráce ve vnějších vztazích a bezpečnostních otázkách, předcházení konfliktů a krizové řízení; regionální spolupráce a iniciativy. První sekce – demokracie a vláda práva – definuje nutnost reformy v oblasti rozšiřování a posilování institucí, které by garantovaly demokracii a vládu práva. Taktéž zdůrazňuje nutnost konsolidace nezávislosti a efektivnosti soudnictví a zlepšení podmínek vězňů.¹⁸⁸

Další dílčí sekce – lidská práva a základní svobody – definuje nutnou reformu v otázce zajištění respektu k lidským právům a základním svobodám v souladu s mezinárodními konvencemi a úmluvami. Dále je nezbytné prosazení respektu k svobodě shromažďování, projevu a pluralitě médií v souladu s Mezinárodním paktem OSN o občanských a politických právech. Nutná je taktéž reforma v oblasti podpory a ochrany práv žen a dětí. Další dílčí sekci kapitoly Politický dialog a reformy tvoří oblast sociálních práv a základních pracovních norem. V této sekci je zdůrazněna implementace základních sociálních práv a pracovních norem v souladu s Deklarací Mezinárodní organizace práce z roku 1998.¹⁸⁹

Další sekci první kapitoly Akčního plánu je oblast regionálních a mezinárodních otázek, spolupráce ve vnějších vztazích a bezpečnostních otázkách, předcházení konfliktů a řešení krizí. Zde jsou stanoveny následující cíle: rozšíření spolupráce v oblasti regionálních a mezinárodních otázek, vnějších a bezpečnostních otázkách, předcházení konfliktů a řešení krizí; rozšíření politického dialogu a spolupráce v oblasti zahraniční a bezpečnostní politiky; pokračování spolupráce v boji proti terorismu. Poslední sekci je regionální spolupráce a iniciativy, kde je zdůrazněna nutnost podpory

---

¹⁸⁸ *EU/Tunisia Action Plan*. ENP Action Plans, EEAS, Europa.eu (online). Dostupné z: http://eeas.europa.eu/enp/pdf/pdf/action_plans/tunisia_enp_final_en.pdf (25. 4. 2014)

¹⁸⁹ Tamtéž.

implementace regionálních integračních projektů a iniciativ v rámci regionu a mezi zeměmi Maghrebu.¹⁹⁰

4.1.1 Financování

Finanční pomoc EU poskytnutá Tunisku je předložena ve Strategickém dokumentu Evropské komise na sedmileté časové období 2007-2013 (*Country Strategy Paper*). Finance byly opět poskytnuty prostřednictvím nástroje ENPI.¹⁹¹

Tabulka 4.1: Finanční pomoc EU poskytnutá Tunisku v letech 2007-2013¹

Strategické osy	2007-2010 (v mil. EUR)
hospodářská správa, konkurenceschopnost, konvergence s EU	123
zlepšení zaměstnatelnosti	65
růst a udržitelný rozvoj (životní prostředí, energie, inovace)	112
Celkem	300
Strategické osy	2011-2013 (v mil. EUR)
podpora zaměstnanosti	48-64
podpora integrace	84-90
podpora firem	76-84
justice	15-20
Celkem	240

¹ Výše finanční pomoci není aktualizována, jedná se o objem financí stanovený v rámci sedmiletého strategického dokumentu (*Country Strategy Paper 2007-2013*).

Zdroj: *Tunisia*. Development and Cooperation – EuropeAid, European Commission (online).

Dostupné z: http://ec.europa.eu/europeaid/where/neighbourhood/country-cooperation/tunisia/tunisia_en.htm (25. 4. 2014); *Tunisie: Programme Indicatif National 2011-2013*. EEAS, Europa.eu (online). Dostupné z:

http://eeas.europa.eu/enp/pdf/pdf/country/2011_enpi_nip_tunisia_fr.pdf (25. 4. 2014)

4.2 Hodnotící zpráva

Hodnotící zpráva (*progress report*) vydaná EEAS a Evropskou komisí popisuje učiněný pokrok v Tunisku v oblasti vytyčených cílů a priorit od 1. ledna 2013 do 31. prosince 2013. Zpráva ale bere v potaz i další podstatné události související s hodnocením tuniské situace. Úvod dokumentu

¹⁹⁰ *EU/Tunisia Action Plan*. ENP Action Plans, EEAS, Europa.eu (online). Dostupné z: http://eeas.europa.eu/enp/pdf/pdf/action_plans/tunisia_enp_ap_final_en.pdf (25. 4. 2014)

¹⁹¹ *Tunisia*. Development and Cooperation – EuropeAid, European Commission (online). Dostupné z: http://ec.europa.eu/europeaid/where/neighbourhood/country-cooperation/tunisia/tunisia_en.htm (25. 4. 2014)

zdůrazňuje, že bylo dosaženo politické shody nad obsahem nového Akčního plánu na období 2013-2017. Na začátku zprávy je vyjádřena naděje a optimismus nad zdárným dokončením přechodu k demokracii v Tunisku v roce 2014. Tunisko totiž dle Hodnotící zprávy podniklo v roce 2013 zásadní kroky směrem k brzkému dokončení demokratické tranzice. V polovině prosince 2013 byla ustanovena nová vláda a v závislosti na nové vládě byla v lednu 2014 přijatá nová ústava. Nová ústava je dle zprávy základním krokem v přechodu k demokracii Tuniska, protože jsou zde pevně vymezena lidská práva a základní svobody, zároveň jsou zde definována nová práva jako například oblast životního prostředí.¹⁹²

V rámci hodnocení sekce politický dialog a reformy je zdůrazněno založení Vysokého úřadu pro audiovizuální komunikaci v květnu 2013, který má zaručovat svobodu médií. Mandát tohoto úřadu je dočasně nastaven až do konání příštích voleb. V oblasti reformy soudnictví formulovalo ministerstvo spravedlnosti strategický plán 2012-2016 dle doporučení Komise. Co se týče nezávislosti soudnictví, byl v dubnu 2013 přijat zákon o Prozatímním úřadu pro dohled nad soudní spravedlností. Úřad se skládá především ze soudců, má významné pravomoci, vydává stanovisko ke všem navrhovaným zákonům, které se týkají oblasti justice a spravedlnosti.¹⁹³

V oblasti boje proti korupci začalo od června 2013 pracovat Fórum národního boje proti korupci, které zřídila legislativní úprava z listopadu 2011. 26 členů tohoto fóra je jmenováno z řad veřejnosti. V návaznosti na toto fórum byla zřízena Rada pro koordinaci prevence a potlačování korupce, které předsedá předseda vlády a sdružuje ministerstvo spravedlnosti, vnitra, financí a zástupce občanské společnosti.¹⁹⁴

V oblasti lidských práv doposud nebyl ratifikován Opční protokol Úmluvy OSN o právech dítěte. V červenci 2011 byl ratifikován Opční protokol

---

¹⁹² *Document de Travail Conjoint des Services: Mise en oeuvre de la politique européenne de voisinage en Tunisie, Progrès réalisés en 2013 et actions à mettre en oeuvre.* EEAS, Europa.eu (online). Dostupné z: http://eeas.europa.eu/enp/pdf/2014/country-reports/tunisia_en.pdf (25. 4. 2014)

¹⁹³ Tamtéž.

¹⁹⁴ Tamtéž.

k Úmluvě OSN proti mučení a jinému krutému, nelidskému či ponižujícímu zacházení nebo trestání, v rámci této ratifikace se tuniské orgány zavázaly vytvořit v této věci národní mechanismus do jednoho roku od ratifikace. 9. října 2013 bylo proto vytvořeno Národní fórum proti mučení a jinému krutému, nelidskému či ponižujícímu zacházení nebo trestání, Tunisko se tak stalo první zemí v arabském světě, která podnikla konkrétní kroky v souladu s mezinárodním právem v této oblasti. Zpráva ale na druhou stranu mluví o tom, že se ve věznicích objevilo několik případů mučení či špatného zacházení, ovšem celou situaci vnímá jako krok vpřed, znatelná je i ochota úřadů ke změně těchto praktik.¹⁹⁵

V Tunisku i nadále zůstává problémem diskriminace na základě pohlaví a s tím spojená práva žen. V současné době se na vládní úrovni řeší zákon proti všem formám násilí páchaného na ženách. Ministerstvo pro záležitosti žen se snaží oživit národní strategii pro předcházení násilí páchaného na ženách. V otázkách spolupráce v oblasti bezpečnosti Hodnotící zpráva říká, že Tunisko vyjádřilo ochotu spolupracovat.¹⁹⁶

4.3 Vyhodnocení dosažených výsledků

Na základě předloženého Akčního plánu je znatelné, že cíle a reformy, kterých má být v Tunisku dosaženo jsou formulovány pouze v obecné rovině bez popisu konkrétního postupu. Na výstupech Hodnotící zprávy lze pozorovat optimismus a naději na dokončení přechodu k demokracii v Tunisku v roce 2014. Zpráva popisuje konkrétní kroky, které byly doposud ze strany Tuniska učiněny, ovšem lze vyzorovat nesoulad ve vytyčených cílech a podniknutých krocích. Doposud byly učiněny jen některé dílčí reformy, většina z nich je stále ještě ve fázi formulace.

---

¹⁹⁵ *Document de Travail Conjoint des Services: Mise en oeuvre de la politique européenne de voisinage en Tunisie, Progrès réalisés en 2013 et actions à mettre en oeuvre.* EEAS, Europa.eu (online). Dostupné z: http://eeas.europa.eu/enp/pdf/2014/country-reports/tunisia_en.pdf (25. 4. 2014)

¹⁹⁶ Tamtéž.

Tabulka 4.2: Makroekonomické ukazatele Tuniska

	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Růst reálného HDP (%)	4,5	3,1	3,2	-1,9	3,6	2,7
Míra inflace (průměr v %)	4,9	3,5	4,4	3,5	5,6	6,1
HDP na osobu (EUR)	2,966	2,983	3,171	3,097	3,295	2,947
Nezaměstnanost (% pracov. trhu)	14,2	13,3	13,0	18,3	17,6	15,9
Obchodní bilance (% HDP)	-3,0	-2,9	-5,1	-7,4	-9,4	-

Zdroj: sestaveno autorkou, Data dostupná z: Joint Staff Working Document: *Implementation of the European Neighbourhood Policy, Statistical Annex*. European Commission (online).
Dostupné z: http://eeas.europa.eu/enp/pdf/2014/stats/statistical_annex_2014.pdf (24. 4. 2014)

Z uvedené tabulky je zřejmé, že rok 2013 na rozdíl od roku 2012 vykazoval horší makroekonomické ukazatele. Růst reálného HDP byl nižší, taktéž poklesl HDP v přepočtu na jednu osobu, průměrná míra inflace se zvýšila. Problémem Tuniska je vysoká míra nezaměstnanosti. I přesto, že se oproti roku 2012 nezaměstnanost mírně snížila, její hodnota v roce 2013 je pořád vysoká, míra nezaměstnanosti dosahuje až 15,9 % celého pracovního trhu.

Tabulka 4.3: Demokratické ukazatele Tuniska

	2012		2013	
	pořadí	skóre	pořadí	skóre
Index vnímání korupce	75	41	77	41
	2013		2014	
	skóre	status	skóre	status
Freedom House	3,5	PF	3	PF
Index demokracie	pořadí (2012)		typ režimu	
	90		hybridní	
Index svobody tisku	pořadí (2011-2012)		pořadí 2013	změna v pořadí
	134		138	-4

Vysvětlení ukazatelů: **Index vnímání korupce** sestavovaný Transparency International řadí země podle toho, jak je v dané zemi vnímána korupce veřejného sektoru, skóre pak určuje vnímanou míru korupce na škále od 0 do 100, přičemž 0 znamená silné vnímání korupce a 100 znamená žádné vnímání korupce. **Freedom House** je index hodnotící lidská práva a základní svobody, svoboda je odstupňována na stupnici od 1 do 10, kde 1 představuje maximální svobodu, index dále určuje status země: F = svobodná (*free*), PF = částečně svobodná (*partly free*), NF = nesvobodná (*not free*). **Index demokracie** poskytuje přehled o stavu demokracie po celém světě, je založen na pěti kategoriích: volební proces a pluralismus, občanské svobody, fungování vlády, politická participace, politická kultura. Zemím je udělen jeden ze čtyř typů režimů: 1) úplná demokracie, 2) chybná demokracie, 3) hybridní režim, 4) autoritářský režim. **Index svobody tisku** odráží postoje vlády vůči svobodě médií, všechny země se řadí do žebříčku od 1 (úplná svoboda) do 179 (nulová svoboda).

Zdroj: sestaveno autorkou, Data dostupná z: Joint Staff Working Document: *Implementation of the European Neighbourhood Policy, Statistical Annex*. European Commission (online).
Dostupné z: http://eeas.europa.eu/enp/pdf/2014/stats/statistical_annex_2014.pdf (24. 4. 2014)

Freedom House označuje Tunisko jako částečně svobodnou zemi. Index demokracie považuje Tunisko za hybridní režim. Index vnímání korupce i Index svobody tisku řadí Tunisko na žebříčku států světa níže než předešlé roky. I přes optimismus nad dokončením demokratického přechodu v Tunisku vyjádřeným v Hodnotící zprávě, je jasné, že Tunisko stále není zcela demokratickou zemí.

5 Srovnání Maroka a Tuniska

Při srovnání Akčních plánů Maroka a Tuniska je zřetelná jasná podobnost, téměř až shodnost, vytyčených cílů a reforem, kterých má být v obou zemích dosaženo. V obou plánech jsou cíle definovány spíše v obecnější rovině, přičemž jejich obsah je v zásadě stejný. Cíle nejsou pro žádnou ze zemí konkretizovány a specifikovány.

Co se týče výše finanční pomoci poskytnuté ze strany EU obou zemím, je zde patrný jasný rozdíl. Jak již bylo řečeno v úvodu třetí kapitoly věnující se Maroku, Maroko je největším příjemcem finanční pomoci EU v rámci celé ENP. Rozdíl mezi výší prostředků poskytnutých Maroku a Tunisku dosahuje necelých 700 milionů eur.

Přestože výše finanční pomoci poskytnutá Maroku byla značně vyšší než výše finanční pomoci poskytnutá Tunisku, Hodnotící zpráva Tuniska působí mnohem příznivějším dojmem než Hodnotící zpráva Maroka. Tuniská zpráva popisuje učiněné změny v Tunisku a naději na brzké dokončení demokratického přechodu v zemi. Hodnotící zpráva Maroka naopak popisuje složitost v předkládání a schvalování reforem v Maroku vzhledem k politickému klimatu v zemi v roce 2013.

Co se týče makroekonomických ukazatelů, zde má navrch naopak Maroko, které zažívá dlouhodobý ekonomický růst. Růst reálného HDP Maroka se pohybuje okolo průměrných 5 %, zatímco míra inflace se drží poměrně nízko, okolo 2 %. Míra nezaměstnanosti Maroka dlouhodobě nepřekročila hranici 10 %. Tunisko naopak vykazuje mnohem pomalejší tempo ekonomického růstu. Růst reálného HDP se drží pod 3 %, zatímco míra inflace je poměrně vysoká, a to za rok 2013 až 6 %. Nezaměstnanost je palčivým tuniským problémem, její míra dosáhla v roce 2013 až 15,9 %.

V oblasti demokratických ukazatelů, které porovnávají postavení daného státu vůči ostatním státům světa, zase Tunisko vykazuje lepší hodnoty než Maroko. Obě země nejsou považovány za svobodné a demokratické. Freedom House obě označuje za částečně svobodné a Index demokracie oba

typy režimů považuje za hybridní. Index demokracie řadí Tunisko na 90. příčku žebříčku většiny států světa, zatímco Maroko si stojí až na 115. pozici. V Indexu vnímání korupce je Tunisko také napřed, zaujímá 77. pozici, zatímco Maroko 91. Index svobody tisku pak příznivěji působí pro Maroko, rozdíl ale není tak patrný.

ZÁVĚR

Hlavním předmětem této diplomové práce, který si autorka v úvodu vytyčila, byla analýza Evropské politiky sousedství. Autorka se v průběhu práce snažila zjistit, nakolik EU opravdu ovlivňuje vnitropolitickou situaci členských států. A také zda existuje vzájemná ekonomická a politická interdependence mezi EU a jejími sousedními státy (v případě této práce jde geograficky o země Maghrebu), jak tvrdí zakládající dokumenty ENP. EU předpokládá, že pokud poskytne svým sousedním státům finanční pomoc, státy budou „na oplátku“ implementovat takové reformy, které zajistí sdílené hodnoty, bezpečnost a stabilitu napříč celým euro-středomořským regionem. Výše finanční pomoci poskytnuté EU zemím Maghrebu by se měla odvíjet od toho, nakolik jsou dané země schopny plnit stanovené priority a implementovat nezbytné reformy.

V první kapitole se autorka zaměřila na analýzu samotné ENP. Popsala situaci, která předcházela formulování této politiky zejména iniciativu Komise Romana Prodiho, dále popsala její vznik v roce 2004 spojený s východním rozšířením EU a poté následný vývoj této politiky. Dále kapitola představuje principy fungování ENP a její financování. ENP je prováděna formou bilaterální spolupráce mezi EU a sousedními státy, vedle této bilaterální spolupráce ale existuje ještě multilaterální uspořádání vztahů. Autorka proto do kapitoly krátce zahrnuje i multilaterální iniciativy – Unie pro Středomoří, Východní partnerství, Černomořská synergie.

Druhá kapitola je věnována vzájemným vztahům mezi EU a zeměmi Maghrebu. První část této kapitoly nejprve popisuje vývoj vzájemných vztahů. Zde je patrné, že už od samého počátku získání nezávislosti zemí Maghrebu existovala ekonomická interdependence mezi tehdejšími ES a zeměmi Maghrebu. Jednak státy Maghrebu byly obchodně závislé na evropském trhu, ale i bývalé evropské koloniální mocnosti potřebovaly nová odbytiště pro své výrobky. Současná data o stavu mezinárodního obchodu zemí Maghrebu tuto ekonomickou interdependenci taktéž dokazují, země Maghrebu a EU jsou momentálně největšími obchodními partnery z hlediska exportu i importu.

Popsaný vývoj vztahů taktéž poukazuje na velkou ambicióznost celého partnerství. Již v Barcelonské deklaraci bylo stanoveno vytvoření zóny volného obchodu do roku 2010. Tuto plánovanou zónu volného obchodu se doposud nepodařilo zcela dokončit. Prvním krokem k vytvoření EMFTA se stala Agadirská dohoda, která vytváří zónu volného obchodu mezi Egyptem, Jordánskem, Marokem a Tuniskem. Současná rétorika EU sice podporuje další integraci arabských zemí středomořského regionu, ale neexistuje jasná vůle ze strany EU na dokončení EMFTA.

Po popisu vývoje vztahů mezi EU a zeměmi Maghrebu autorka dále v druhé kapitole předkládá současnou charakteristiku zemí Maghrebu. Ačkoliv všechny země Maghrebu spojuje společná kultura, náboženství, původ obyvatelstva či jazyk, ekonomicky se jedná o země značně různorodé. Z hlediska politických indikátorů nejsou všechny země zcela demokratické, Alžírsko je dokonce označováno za nedemokratický stát. Všechny státy se v rámci srovnání většiny států světa z hlediska politických indikátorů umístily v horší polovině. Výjimku tvoří Tunisko a Maroko, které v rámci indikátoru vládní akceschopnost zaujímají relativně lepší pozice. Autorka si na základě celosvětového srovnání států z hlediska politických indikátorů, ve kterém se země Maghrebu umístily na spodních pozicích, dovoluje tvrdit, že v rámci ENP nelze dokázat vliv EU na provádění vnitropolitických změn v sousedních státech.

Poslední dvě kapitoly jsou zaměřeny na případové studie Maroka a Tuniska. Autorka na těchto případových studiích v detailu ukázala fungování ENP. U každé ze zemí je nejprve analyzován její Akční plán a v něm stanovené priority a cíle spolupráce, poté výše finanční pomoci poskytnutou EU dané zemi za období 2007-2013, dále Hodnotící zpráva Komise, kde jsou popsány provedené změny v souladu s Akčním plánem země za rok 2013, nakonec autorka předkládá makroekonomické a demokratické ukazatele dané země. Na předložených případových studiích se ukazuje, že priority a cíle definované v rámci Akčních plánů jsou spíše obecně zaměřené, bez větší specifikace a popisu, přičemž zajímavé je pak sledovat synchronní srovnání jevů obou zkoumaných zemí. Akční plány jsou v zásadě formulovány stejně.

Výše finanční pomoci, která byla zemím poskytnuta, je ale zcela rozdílná. Rozdíl mezi finanční pomocí poskytnutou Maroku a Tunisku činí 700 milionů eur ve prospěch Maroka. Přestože je Maroko doposud největším příjemcem finanční pomoci EU v rámci celé ENP, vykazuje mnohem horší demokratické ukazatele než Tunisko, čímž jednoznačně nedokazuje souvislost mezi množstvím poskytnuté finanční pomoci a vlivem EU na vnitropolitickou situaci sousedních států.

ENP byla založena za účelem vytvoření společného prostoru stability, prosperity a blahobytu. Přesně po deseti letech existence a fungování této společné politiky je ale patrné, že nebyla schopna zabránit mnohým krizím v regionu (Arabské jaro, občanská válka v Sýrii, zhoršující se krize v Sahelu). Region v současné době nevykazuje známky ani stability, ani prosperity a už vůbec ne blahobytu. Při sledování vývoje ENP se ukazuje, že čelní představitelé států středomořského regionu naopak vnímají snahu EU o demokratizaci a reformy v oblasti lidských práv podpořenou finanční pomocí spíše jako vměšování se do vnitřních záležitostí daných států.

Z uvedených dat je patrná ekonomická interdependence mezi EU a zeměmi Maghrebu z hlediska teoretického pojetí mezinárodních vztahů. Ovšem v žádném případě nelze pozorovat interdependenci politickou, jak tvrdí zakládající dokumenty ENP. Na základě dvou případových studií nebyla prokázána souvislost a přímá úměra mezi množstvím poskytnutých financí EU a vlivem EU na vnitropolitickou situaci sousedních států.

Summary

The main aim of this thesis was the analysis of European Neighbourhood Policy. The main goal of European Neighbourhood Policy is to create an area of stability, prosperity and welfare with its neighbourhood countries. Partnership is based on the commitments to create an area of rule of law, good governance, respect for human rights, promotion of principles of market economy and promotion of sustainable development. Political cooperation is complemented by EU financial aid to neighbourhood countries.

Thanks to financial support the neighbourhood countries should implement the necessary reforms, which later help to establish shared values. This thesis examined what is the impact of EU to internal political situation of neighbourhood countries. The hypothesis assumed that the higher EU financial aid to neighbourhood countries increases its influence on the internal political situation at neighbourhood countries.

On the basis of case studies of Morocco and Tunisia the examined hypothesis was not confirmed. The link between the amount of financial aid and influence of EU on the internal political situation at neighbourhood countries was not proven. The difference between the amount of financial aid granted Morocco and Tunisia is EUR 700 million in favor of Morocco, despite Tunisia reports much better democratic indicators than Morocco.

PRAMENY a LITERATURA

PRAMENY

98/238/EC, ECSC: *Decision of the Council and the Commission of 26 January 1998 on the conclusion of a Euro-Mediterranean Agreement establishing an association between the European Communities and their Member States, of the one part, and the Republic of Tunisia, of the other part.* EUR-Lex (online). Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/ALL/?uri=CELEX:31998D0238> (18. 4. 2014)

2000/204/EC, ECSC: *Council and Commission Decision of 24 January 2000 on the conclusion of the Euro-Mediterranean Agreement establishing an association between the European Communities and their Member States, of the one part, and the Kingdom of Morocco, of the other part.* EUR-Lex (online). Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/ALL/?uri=CELEX:32000D0204> (18. 4. 2014)

2005/690/EC: *Council Decision of 18 July 2005 on the conclusion of the Euro-Mediterranean Agreement establishing an Association between the European Community and its Member States, of the one part, and the People's Democratic Republic of Algeria, of the other part.* EUR-Lex (online). Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/ALL/?jsessionId=JlypTQnfW9RhVyCLNvc2b1JRJN25Ss9vj1XC KK38pTrSLv1jHfhp!-760539042?uri=CELEX:32005D0690> (18. 4. 2014)

Agreement setting up a free trade area between the Arab Mediterranean countries. Agadir Agreement (online). Dostupné z: <http://www.agadiragreement.org/CMS/UploadedFiles/10ac3206-5a49-4dd8-833e-0783d2ea4190.pdf> (22. 4. 2014)

Algeria. The World Factbook. CIA (online). Dostupné z: <https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/geos/ag.html> (14. 5. 2014)

Barcelona Declaration. EEAS, Europa.eu (online). Dostupné z: http://www.eeas.europa.eu/euromed/docs/bd_en.pdf (15. 4. 2014)

Barcelona Declaration and Euro-Mediterranean Partnership. Europa.eu (online). Dostupné z: http://europa.eu/legislation_summaries/external_relations/relations_with_third_countries/mediterranean_partner_countries/r15001_en.htm (15. 4. 2014)

Bezpečná Evropa v lepším světě. Evropská bezpečnostní strategie. Consilium.Europa.eu (online). Dostupné z: <http://consilium.europa.eu/uedocs/cmsUpload/031208ESSIICS.pdf> (3. 2. 2014)

Commission of the European Communities: *Communication from the Commission „European Neighbourhood Policy“.* Strategy Paper. Brussels,

COM (2004) 373 final, 12. 5. 2004 (online). Dostupné z:
http://ec.europa.eu/world/enp/pdf/strategy/strategy_paper_en.pdf (5. 2. 2014)

Commission of the European Communities: Communication from the Commission to the Council and the European Parliament „*Wider Europe – Neighbourhood: A New Framework for Relations with our Eastern and Southern Neighbours*“. Brussels, COM (2003) 104 final, 11. 3. 2003 (online). Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2003:0104:FIN:EN:PDF> (3. 2. 2014)

Country Data Reports. Worldwide Governance Indicators (online). Dostupné z: <http://info.worldbank.org/governance/wgi/index.aspx#countryReports> (29. 3. 2014)

Členské státy v číslech. Euroskop.cz (online). Dostupné z: <https://www.euroskop.cz/701/sekce/clenske-staty-v-cislech/> (30. 1. 2014)

Definition of „Purchasing Power Parity“. The Economic Times (online). Dostupné z: <http://economictimes.indiatimes.com/definition/purchasing-power-parity> (29. 3. 2014)

Document de Travail Conjoint des Services: Mise en oeuvre de la politique européenne de voisinage au Maroc, Progrès réalisés en 2013 et actions à mettre en oeuvre. EEAS, Europa.eu (online). Dostupné z: http://eeas.europa.eu/enp/pdf/2014/country-reports/maroc_en.pdf (24. 4. 2014)

Document de Travail Conjoint des Services: Mise en oeuvre de la politique européenne de voisinage en Tunisie, Progrès réalisés en 2013 et actions à mettre en oeuvre. EEAS, Europa.eu (online). Dostupné z: http://eeas.europa.eu/enp/pdf/2014/country-reports/tunisia_en.pdf (25. 4. 2014)

ENP Actions Plans. EEAS, Europa.eu (online). Dostupné z: http://eeas.europa.eu/enp/documents/action-plans/index_en.htm (6. 2. 2014)

Essen: A Strategy Paper for Euro-Mediterranean Partnership. European Commission – IP/94/1156, 6. 12. 1994, Press releases database (online). Dostupné z: http://europa.eu/rapid/press-release_IP-94-1156_en.htm?locale=en (14. 4. 2014)

EU and Maghreb Countries: Bilateral Agreements. European Institute for Research on Mediterranean and Euro-arab cooperation – MEDEA (online). Dostupné z: <http://www.medeas.be/en/themes/euro-mediterranean-cooperation/eu-and-maghreb-countries-bilateral-agreements/> (7. 4. 2014)

EU/Morocco Action Plan. ENP Action Plans, EEAS, Europa.eu (online). Dostupné z: http://eeas.europa.eu/enp/pdf/pdf/action_plans/morocco_enp_ap_final_en.pdf (23. 4. 2014)

Euro-Mediterranean Association Agreements. Europa.eu (online). Dostupné z: http://europa.eu/legislation_summaries/external_relations/relations_with_third_countries/mediterranean_partner_countries/r14104_en.htm (18. 4. 2014)

Euro-Mediterranean Conferences. EEAS, Europa.eu (online). Dostupné z: http://www.eeas.europa.eu/euromed/conf/index_en.htm (16. 4. 2014)

Euro-Mediterranean Conference on Energy (Rome, 1-2 December 2003) = Ministerial Declaration. EU Monitor (online). Dostupné z: <http://www.eumonitor.eu/9353000/1/j9vvik7m1c3gyxp/vi7jgswlayzs> (23. 4. 2014)

European Council, Meeting on 9 and 10 December 1994 in Essen, Presidency Conclusion. Consilium.Europa.eu (online). Dostupné z: http://www.consilium.europa.eu/uedocs/cms_data/docs/pressdata/en/ec/00300-1.EN4.htm (15. 4. 2014)

European Security Strategy. EEAS, Europa.eu (online). Dostupné z: http://eeas.europa.eu/csdp/about-csdp/european-security-strategy/index_en.htm (3. 2. 2014)

EU/Tunisia Action Plan. ENP Action Plans, EEAS, Europa.eu (online). Dostupné z: http://eeas.europa.eu/enp/pdf/pdf/action_plans/tunisia_enp_ap_final_en.pdf (25. 4. 2014)

Evropská bezpečnostní strategie: Bezpečná Evropa v lepším světě. Consilium.Europa.eu (online). Dostupné z: https://www.consilium.europa.eu/uedocs/cms_data/librairie/PDF/QC7809568CSC.pdf (3. 2. 2014)

Final Statement, Marseille, 3-4 November 2008. Union for the Mediterranean Secretariat (online). Dostupné z: <http://ufmsecretariat.org/wp-content/uploads/2012/09/dec-final-Marseille-UfM.pdf> (18. 4. 2014)

GDP – composition, by sector origin. The World Factbook. CIA (online). Dostupné z: <https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/docs/notesanddefs.html?fieldkey=2012&alphaletter=G&term=GDP%20-%20composition,%20by%20sector%20of%20origin> (13. 5. 2014)

Joint Declaration of the Paris Summit for the Mediterranean. Union for the Mediterranean Secretariat (online). Dostupné z: http://ufmsecretariat.org/wp-content/uploads/2012/09/ufm_paris_declaration1.pdf (17. 4. 2014)

Joint Staff Working Document: *Implementation of the European Neighbourhood Policy, Statistical Annex*. European Commission (online). Dostupné z: http://eeas.europa.eu/enp/pdf/2014/stats/statistical_annex_2014.pdf (24. 4. 2014)

Memoranda of Understanding and Declarations of Intent. European Commission (online). Dostupné z:

http://ec.europa.eu/dgs/energy_transport/international/regional/euromed/energy/doc/conference_4/2003_11_20_memoranda_en.pdf (23. 4. 2014)

Middle East and North Africa. Freedom House (online). Dostupné z: <http://www.freedomhouse.org/regions/middle-east-and-north-africa#.UzbX86h5ONY> (29. 3. 2014)

Population on 1 January. Eurostat (online). Dostupné z: <http://epp.eurostat.ec.europa.eu/tgm/table.do?tab=table&plugin=1&language=en&pcode=tps00001> (30. 1. 2014)

Rada Evropské unie: *Konsolidované znění Smlouvy o Evropské unii a Smlouvy o fungování Evropské unie*. Brusel, 6655/08, 15. 4. 2008 (online). Dostupné z: <http://www.consilium.europa.eu/uedocs/cmsUpload/st06655.cs08.pdf> (5. 2. 2014)

Romano Prodi: A Wider Europe – A Proximity Policy as the key to stability. Press releases database, Europa.eu (online). Dostupné z: http://europa.eu/rapid/press-release_SPEECH-02-619_en.htm (1. 2. 2014)

Smlouva o založení Evropského společenství (ES) – tzv. Římská smlouva (25. března 1957). Euroskop.cz (online). Dostupné z: http://www.euroskop.cz/gallery/2/754-smlouva_o_es.pdf (7. 4. 2014)

Statistics database. Trade profiles. World Trade Organization (online). Dostupné z: <http://stat.wto.org/CountryProfile/WSDBCountryPFView.aspx?Language=E&Country=DZ%2cLY%2cMA%2cTN> (1. 4. 2014)

The Commission's Strategic Objectives for 2000-2005 – „Shaping the New Europe“. The European Commission 1999-2004 (online). Dostupné z: http://ec.europa.eu/archives/commission_1999_2004/ec_1999_2004_en.htm (6. 2. 2014)

The World Factbook. CIA (online). Dostupné z: <https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/> (28. 3. 2014)

Unemployment rate by sex and age (%) – Algeria. ILOSTAT Database, International Labour Organization (online). Dostupné z: http://www.ilo.org/ilostat/faces/home/statisticaldata/data_by_country/country-details/indicator-details?country=DZA&subject=UNE&indicator=UNE_DEAP_SEX_AGE_RT&datasetCode=YI&collectionCode=YI&_afLoop=119049654943140#%40%3Findicator%3DUNE_DEAP_SEX_AGE_RT%26subject%3DUNE%26_afLoop%3D119049654943140%26datasetCode%3DYI%26collectionCode%3DYI%26country%3DDZA%26_adf.ctrl-state%3Dwh86ynb4p_167 (14. 5. 2014)

Unemployment rate by sex and age (%) – Libyan Arab Jamahiriya. ILOSTAT Database, International Labour Organization (online). Dostupné z: http://www.ilo.org/ilostat/faces/home/statisticaldata/data_by_country/country-details/indicator-details?country=LBY&subject=UNE&indicator=UNE_DEAP_SEX_AGE_RT

http://www.ilo.org/ilostat/faces/home/statisticaldata/data_by_country/country-details/indicator-details?country=MAR&subject=UNE&indicator=UNE_DEAP_SEX_AGE_RT&datasetCode=YI&collectionCode=YI&_afLoop=121702794868109#%40%3FIndicator%3DUNE_DEAP_SEX_AGE_RT%26subject%3DUNE%26_afLoop%3D121702794868109%26datasetCode%3DYI%26collectionCode%3DYI%26country%3DLBY%26_adf.ctrl-state%3Dwh86ynb4p_519 (14. 5. 2014)

Unemployment rate by sex and age (%) – Morocco. ILOSTAT Database, International Labour Organization (online). Dostupné z: http://www.ilo.org/ilostat/faces/home/statisticaldata/data_by_country/country-details/indicator-details?country=MAR&subject=UNE&indicator=UNE_DEAP_SEX_AGE_RT&datasetCode=YI&collectionCode=YI&_afLoop=121754530767405#%40%3FIndicator%3DUNE_DEAP_SEX_AGE_RT%26subject%3DUNE%26_afLoop%3D121754530767405%26datasetCode%3DYI%26collectionCode%3DYI%26country%3DMAR%26_adf.ctrl-state%3Dwh86ynb4p_540 (14. 5. 2014)

Working-age population distribution by sex and age – Tunisia. ILOSTAT Database, International Labour Organization (online). Dostupné z: http://www.ilo.org/ilostat/faces/home/statisticaldata/data_by_country/country-details/indicator-details?country=TUN&subject=POP&indicator=POP_XWAP_SEX_AGE_DT&datasetCode=YI&collectionCode=YI&_afLoop=119191644522261#%40%3FIndicator%3DPOP_XWAP_SEX_AGE_DT%26subject%3DPOP%26_afLoop%3D119191644522261%26datasetCode%3DYI%26collectionCode%3DYI%26country%3DTUN%26_adf.ctrl-state%3Dwh86ynb4p_409 (14. 5. 2014)

LITERATURA

About Agadir. Agadir Agreement (online). Dostupné z: <http://www.agadiragreement.org/AgadirAgreement/Aboutus1.aspx> (22. 4. 2014)

Agadir Agreement. Bilaterals.org (online). Dostupné z: <http://www.bilaterals.org/?-Agadir-Agreement-&lang=en> (22. 4. 2014)

Algeria. Development and Cooperation – EuropeAid, European Commission (online). Dostupné z: http://ec.europa.eu/europeaid/where/neighbourhood/country-cooperation/algeria/algeria_en.htm (27. 4. 2014)

Black Sea Synergy. EEAS, Europa.eu (online). Dostupné z: http://eeas.europa.eu/blacksea/index_en.htm (22. 3. 2014)

BOUHDIBA, Sofiane: *An Example of South-South Politics: The Union of the Arab Maghreb.* Conference Papers – Southern Political Science Association, 2011, s. 9 (online). Dostupné z: <http://www.ebscohost.com>

BUDÍKOVÁ, Marie – KRÁLOVÁ, Maria – MAROŠ, Bohumil: *Průvodce základními statistickými metodami.* Praha, Grada Publishing 2010, s. 272.

- CIHELKOVÁ, Eva: *Evropská politika sousedství: nástroj budování prostoru bezpečnosti, stability a prosperity?*. Současná Evropa, 2011, č. 2, s. 47-73 (online). Dostupné z: <http://ces.vse.cz/wp-content/cihelkova1.pdf> (6. 2. 2014)
- CIHELKOVÁ, Eva a kol.: *Nový regionalismus: teorie a případová studie (Evropská unie)*. Praha, C. H. Beck 2007, s. 361.
- CIHELKOVÁ, Eva: *Vnější ekonomické vztahy Evropské unie*. Praha, Nakladatelství C. H. Beck 2003, s. 709.
- CIHELKOVÁ, Eva – JAKŠ, Jaroslav a kol.: *Evropská integrace – Evropská unie*. Praha, Nakladatelství Oeconomica 2006, s. 377.
- Eastern Partnership*. EEAS, Europa.eu (online). Dostupné z: http://eeas.europa.eu/eastern/index_en.htm (22. 3. 2014)
- ESVO*. Euroskop.cz (online) Dostupné z: <https://www.euroskop.cz/9133/sekce/esvo/> (7. 2. 2014)
- Euro-Mediterranean Partnership (EUROMED)*. EEAS, Europa.eu (online). Dostupné z: http://eeas.europa.eu/euromed/index_en.htm (22. 3. 2014)
- European Neighbourhood Policy (ENP) Overview*. EEAS, Europa.eu (online). Dostupné z: http://eeas.europa.eu/enp/index_en.htm (21. 3. 2014)
- Evropská politika sousedství*. Euroskop.cz (online). Dostupné z: <https://www.euroskop.cz/8714/sekce/evropska-politika-sousedstvi/> (30. 1. 2014)
- Evropská politika sousedství*. Evropská komise (online). Dostupné z: http://ec.europa.eu/economy_finance/international/neighbourhood_policy/index_cs.htm (5. 2. 2014)
- Evropská unie a svět*. Euroskop.cz (online). Dostupné z: <https://www.euroskop.cz/8915/sekce/evropska-unie-a-svet/> (5. 2. 2014)
- FIALA, Petr – PITROVÁ, Markéta: *Evropská unie*. Brno, Centrum pro studium demokracie a kultury (CDK) 2010, s. 803.
- HILL, Christopher – SMITH, Michael: *International Relations and the European Union*. Oxford, Oxford University Press 2005, s. 557.
- History*. Union for the Mediterranean Secretariat (online). Dostupné z: <http://ufmsecretariat.org/history/> (18. 4. 2014)
- How is the ENP financed?* EEAS, Europa.eu (online). Dostupné z: http://eeas.europa.eu/enp/how-is-it-financed/index_en.htm (7. 2. 2014)
- Infrastructure – TEN-T – Connecting Europe*. European Commission (online). Dostupné z: http://ec.europa.eu/transport/themes/infrastructure/ten-t-policy/index_en.htm (23. 4. 2014)
- Interaktivní exportní profil zájmových zemí: Maroko, Vztah k EU*. BusinessInfo.cz (online). Dostupné z:

<http://www.businessinfo.cz/cs/clanky/interaktivni-exportni-profil-zajmovych-zemi-maroko-24088.html#!&chapter=11> (24. 4. 2014)

Interaktivní exportní profil zájmových zemí: Maroko, Základní informace o teritoriu. BusinessInfo.cz (online). Dostupné z:

<http://www.businessinfo.cz/cs/clanky/interaktivni-exportni-profil-zajmovych-zemi-maroko-24088.html#!&chapter=1> (24. 4. 2014)

KARLAS, Jan: *Liberalismus a velké teorie mezinárodních vztahů.* Mezinárodní vztahy, 2004, 39, č. 2, s. 19.

KEOHANE, Robert – NYE, Joseph: *Power and Interdependence: World Politics in Transition.* Boston, Little Brown 1977, s. 273.

Libya. Development and Cooperation – EuropeAid, European Commission (online). Dostupné z:

http://ec.europa.eu/europeaid/where/neighbourhood/country-cooperation/libya/libya_en.htm (27. 4. 2014)

Lisabonská smlouva (Co o ní potřebujete vědět). Odbor informování o evropských záležitostech Úřadu vlády ČR (online). Dostupné z:

http://www.euroskop.cz/gallery/49/14956-lisbonne_2.pdf (22. 3. 2014)

List of UfM Projects. Union for the Mediterranean Secretariat (online).

Dostupné z: <http://ufmsecretariat.org/projects/> (18. 4. 2014)

L'Union du Maghreb Arabe. U.M.A. (online). Dostupné z:

<http://www.maghrebarabe.org/en/uma.cfm> (5. 4. 2014)

Morocco. Development and Cooperation – EuropeAid, European Commission (online). Dostupné z:

http://ec.europa.eu/europeaid/where/neighbourhood/country-cooperation/morocco/morocco_en.htm (23. 4. 2014)

Perspektiva evropského územního rozvoje. Fakta a čísla o Evropské unii, Evropský parlament (online). Dostupné z:

http://www.europarl.europa.eu/aboutparliament/cs/displayFtu.html?ftuId=FTU_5.1.5.html (23. 4. 2014)

Priority areas. Union for the Mediterranean Secretariat (online). Dostupné z:

<http://ufmsecretariat.org/business-development/> (18. 4. 2014)

Sarkozy k Topolánkovi: Jsem sám proti Arabům. ČT24, 27. 11. 2008 (online).

Dostupné z: <http://www.ceskatelevize.cz/ct24/domaci/37211-sarkozy-k-topolankovi-jsem-sam-proti-arabum/> (23. 3. 2014)

SMITH, Karen E.: *The Outsiders: the European neighbourhood policy.*

International Affairs (Royal Institute of International Affairs 1944-), 81, 2005, č. 4, s. 757-773 (online). Dostupné z: <http://www.jstor.org>

The Union of the Arab Maghreb and regional integration: Challenges and Prospects. European Parliamentary Research Service (online). Dostupné z:

<http://epthinktank.eu/2014/01/16/the-union-of-the-arab-maghreb-and-regional-integration-challenges-and-prospects/> (5. 4. 2014)

The Worldwide Governance Indicators Project. Worldwide governance indicators (online). Dostupné z: <http://info.worldbank.org/governance/wgi/index.aspx#home> (3. 4. 2014)

The young, the unemployed and the restless in the Maghreb. Al Arabiya News (online). Dostupné z: <http://english.alarabiya.net/en/views/2013/03/25/The-young-the-unemployed-and-the-restless-in-the-Maghreb.html> (1. 4. 2014)

TULMETS, Elsa: *The European Neighbourhood Policy: A Flavour of Coherence in the EU's External Relations*. Hamburg Review of Social Science, 3, 2008, č. 1, s. 107-141 (online). Dostupné z: http://www.hamburg-review.com/fileadmin/pdf/03_01/E_Tulmets_01.pdf (22. 3. 2014)

Tunisia. Development and Cooperation – EuropeAid, European Commission (online). Dostupné z: http://ec.europa.eu/europeaid/where/neighbourhood/country-cooperation/tunisia/tunisia_en.htm (25. 4. 2014)

Tunisie: Programme Indicatif National 2011-2013. EEAS, Europa.eu (online). Dostupné z: http://eeas.europa.eu/enp/pdf/pdf/country/2011_enpi_nip_tunisia_fr.pdf (25. 4. 2014)

Tunisko: Zahraničně-politická orientace. BusinessInfo.cz (online). Dostupné z: <http://www.businessinfo.cz/cs/clanky/tunisko-zahranicne-politicka-orientace-18025.html> (25. 4. 2014)

UfM Countries. Union for the Mediterranean Secretariat (online). Dostupné z: <http://ufmsecretariat.org/ufm-countries/> (18. 4. 2014)

Unemployment at 15 %: government official. Libya Herald (online). Dostupné z: <http://www.libyaherald.com/2013/03/25/unemployment-at-15-government-official/#axzz2xceWBgCj> (1. 4. 2014)

Unie pro Středomoří. Ministerstvo zahraničních věcí České republiky (online). Dostupné z: https://www.mzv.cz/jnp/cz/zahranicni_vztahy/evropska_unie/vnejsi_vztahy_eu/vychodni_partnerstvi/unie_pro_stredomori.html (22. 3. 2014)

Union for the Mediterranean. EU Neighbourhood Info Centre (online). Dostupné z: <http://www.enpi-info.eu/medportal/content/341/Union> (17. 4. 2014)

Východní partnerství. Ministerstvo zahraničních věcí České republiky (online). Dostupné z: http://www.mzv.cz/jnp/cz/zahranicni_vztahy/evropska_unie/vychodni_partnerstvi/ (22. 3. 2014)

Vysoká představitelka Unie pro zahraniční věci a bezpečnostní politiku. Rada Evropské unie (online). Dostupné z:

<http://www.consilium.europa.eu/policies/council-configurations/foreign-affairs/high-representative-of-the-union-for-foreign-affairs-and-security-policy?lang=cs> (22. 3. 2014)

Who we are. Union for the Mediterranean Secretariat (online). Dostupné z: <http://ufmsecretariat.org/who-we-are/> (18. 4. 2014)

Zakládající smlouvy. Euroskop.cz (online). Dostupné z: <https://www.euroskop.cz/8917/sekce/zakladajici-smlouvy/> (7. 4. 2014)

ZEMANOVÁ, Štěpánka: *Výzkum europeizace – aktuální problémy a perspektivy.* Mezinárodní vztahy, 2007, č. 4, s. 29-51.

Seznam příloh

Příloha č. 1: Sociodemografické údaje členských států ES/EU (tabulka)

**Příloha č. 2: Finanční pomoc ES zemím Maghrebu v letech 1978 až 1996
v milionech ECU (tabulka)**

Přílohy

Příloha č. 1: Sociodemografické údaje členských států ES/EU (tabulka)

Členské státy ES/EU k 30. 4. 2004 (před východním rozšířením)			Státy východního rozšíření EU (1. 5. 2004, 1. 1. 2007)		
Stát	Obyvatelstvo (v mil.)	Rozloha (v tis. km ²)	Stát	Obyvatelstvo (v mil.)	Rozloha (v tis. km ²)
Belgie	10,40	30,52	Česká republika	10,20	78,86
Dánsko	5,40	43,09	Estonsko	1,36	45,23
Finsko	5,22	338,15	Kypr	0,72	9,25
Francie	62,29	547,03	Litva	3,40	65,30
Irsko	4,03	70,28	Lotyšsko	2,28	64,59
Itálie	57,89	301,20	Maďarsko	10,12	93,03
Lucembursko	0,45	2,59	Malta	0,40	0,32
Německo	82,53	357,02	Polsko	38,20	312,69
Nizozemsko	16,26	41,53	Slovensko	5,37	49,04
Portugalsko	10,47	92,39	Slovinsko	2,00	20,25
Rakousko	8,14	83,86	Bulharsko	7,80	110,91
Řecko	11,04	131,94	Rumunsko	21,52	238,39
Španělsko	42,55	504,78			
Švédsko	8,98	449,96			
Velká Británie	59,79	244,82			
Celkem	385,44	3239,16		103,37	1087,86

Pozn. Data ve sloupci „Obyvatelstvo“ jsou k 1. 1. 2004. Z toho důvodu, aby byl znatelný rozdíl před východním rozšířením a po něm.

Zdroj: sestaveno autorkou, Data dostupná z: *Population on 1 January*. Eurostat (online).

Dostupné z:

<http://epp.eurostat.ec.europa.eu/tgm/table.do?tab=table&plugin=1&language=en&pcode=tps00001> (30. 1. 2014), *Členské státy v číslech*. Euroskop.cz (online). Dostupné z: <https://www.euroskop.cz/701/sekce/clenske-staty-v-cislech/> (30. 1. 2014)

Příloha č. 2: Finanční pomoc ES zemím Maghrebu v letech 1978 až 1996 v milionech ECU (tabulka)

Stát	ES	EIB	Celkem
Maroko			
1978-1981	56	74	130
1982-1986	90	109	199
1987-1991	151	173	324
1992-1996	218	220	438
Alžírsko			
1978-1981	70	44	114
1982-1986	107	44	151
1987-1991	183	56	239
1992-1996	70	280	350
Tunisko			
1978-1981	41	54	95
1982-1986	78	61	139
1987-1991	131	93	224
1992-1996	116	168	284

Vysvětlení: ECU (*European Currency Unit*) je označení pro evropskou měnovou jednotku vzniklou za účelem zúčtování uvnitř EU v roce 1981. Zdroj: FIALA, P. – PITROVÁ, M.: c. d., s. 125.

ES = granty a půjčky z rozpočtu Evropských společenství, zejména Komise, dle schválených finančních protokolů, EIB = granty Evropské investiční banky

Zdroj: *EU and Maghreb Countries: Bilateral Agreements*. European Institute for Research on Mediterranean and Euro-arab cooperation – MEDEA (online). Dostupné z: <http://www.medeas.be/en/themes/euro-mediterranean-cooperation/eu-and-maghreb-countries-bilateral-agreements/> (7. 4. 2014)